

การศึกษาและการพัฒนาการทำงานร่วมกันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
โดยยึดหลักสังคหวัตถุ 4

ปริญญานิพนธ์
ของ
พระมหาเสน่ห์ ไชยสุภา

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว
พฤษภาคม 2552

การศึกษาและการพัฒนาการทำงานร่วมกันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
โดยยึดหลักสังคหวัตถุ 4

ปริญญานิพนธ์
ของ
พระมหาเสน่ห์ ไชยสุภา

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว
พฤษภาคม 2552
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การศึกษาและการพัฒนาการทำงานร่วมกันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
โดยยึดหลักสังคหวัตถุ 4

บทคัดย่อ
ของ
พระมหาเสน่ห์ ไชยสุภา

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว
พฤษภาคม 2552

พระมหาเสน่ห์ ไชยสุภา.(2552) การศึกษาและพัฒนาการทำงานร่วมกันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 2 โดยยึดหลักสังคหวัตถุ 4 ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว).กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม:
รองศาสตราจารย์ ดร.คมเพชร จัตรศุกกุล,อาจารย์ชวลิต รวยอาจิณ

การวิจัยในครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาการทำงานร่วมกันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
โรงเรียนวัดหลวงวิทยา อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ โดยยึดหลักสังคหวัตถุ 4 กลุ่มตัวอย่าง เป็น
นักเรียน ที่มีคะแนนการทำงานร่วมกันต่ำตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ที่ 25 ลงมา จำนวน 30 คน แบ่งเป็น
กลุ่มทดลอง 15 คน กลุ่มควบคุม 15 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามวัดการทำงาน
ร่วมกัน ซึ่งมีความเชื่อมั่น 0.83 แบบประเมินสำหรับครูประเมินนักเรียน และ โปรแกรมพัฒนาการ
การทำงานร่วมกัน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ t-test Dependent Sample , t-test Independent
Sample

ผลการวิจัยพบว่า

1. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีการทำงานร่วมกันอยู่ในระดับ มาก
2. นักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนเข้าร่วมโปรแกรมมีการทำงานร่วมกัน
ไม่แตกต่างกัน
3. นักเรียนกลุ่มทดลองก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมพัฒนาการทำงานร่วมกัน มีการทำงาน
ร่วมกันแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
4. นักเรียนกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมก่อนและหลังมีการทำงานร่วมกันไม่แตกต่าง
กัน
5. นักเรียนกลุ่มทดลองที่เข้าร่วมโปรแกรมพัฒนาการทำงานร่วมกัน และกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้
เข้าร่วมโปรแกรม ก่อนและหลัง มีการทำงานร่วมกันแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

THE STUDY OF WORKING TOGETHER AND PROGRAM DEVELOPMENT THE STUDENTS
OF MATTAYOMSUKSA II BY STUDENTS SANGAHAWATTHU 4 PRINCIPLE

AN ABSTRACT
BY
PHRAMAHA SANAE CHAISUKA

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Education Degree in Guidance and Counseling Psychology
at Srinakharinwirot University

May 2009

Phramaha Sanae Chaisukka. (2009). *The Study of Working-together and Program Development the Students of Mattayomsuksa 2 students by Sangahawatthu 4 Principle*, Master thesis. M.Ed. (Guidance and Counseling Psychology). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University, Advisor Committee :Assoc.Prof. Dr. Khomphet Chatsupakul, Mr. Chawalit Ruay-ajin

The purpose of the research were to study and develop Working together of Mathayomsuksa 2 students of Watluangwittaya School. The subjects were 30 students where Working together scores were lower than twenty-fifth percentile. They were randomly selected into a controlled group and an experimental group, each group consisting of 15 students. The research instruments were a Working together Questionnaire and a program for enhancing working together. Statistical tests used for data analysis were t-test Dependent and t-test Independent.

The results of the study were as follows:

1. The score measuring working together of student revealed at high level.
2. The score of working together of students in a controlled group and an experimental group before the experiment were not statistically different.
3. Statistically significant differences at .01 level in working together of students in an experimental group existed before and after participating in the program for enhancing working together.
4. No significant differences in working together of students in a controlled group existed before and after the research experiment.
5. Statistically significant differences at .01 level in working together of students in an experimental group and a controlled group existed after the research experiment.

ปริญญานิพนธ์

เรื่อง

การศึกษาและการพัฒนาการทำงานร่วมกันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

โดยยึดหลักสังคหวัตถุ 4

ของ

พระมหาเสน่ห์ ไชยสุภา

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว

ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)

วันที่.....เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2552

คณะกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

.....ประธาน

.....ประธาน

(รองศาสตราจารย์ ดร.คมเพชร ฉัตรสุมาลย์)

(รองศาสตราจารย์ ชูชีพ อ่อนโคกสูง)

.....กรรมการ

.....กรรมการ

(อาจารย์ ขวลิท รวยอาจิณ)

(รองศาสตราจารย์ ดร.คมเพชร ฉัตรสุมาลย์)

.....กรรมการ

(อาจารย์ ขวลิท รวยอาจิณ)

.....กรรมการ

(อาจารย์ ดร.มณฑิรา จารุเพ็ง)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความสามารถของรองศาสตราจารย์ดร.คมเพชร ฉัตรศุภกุล ประธานกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ และอาจารย์ชวลิต รวยอาจิณ กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ซึ่งได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลือแก้ไขข้อบกพร่อง ดูแลให้กำลังใจผู้วิจัยตลอดมา อีกทั้งยังประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้เพิ่มเติมในขณะที่ยังดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและขอเจริญพรขอบคุณ ด้วยความเคารพ ไว้ ณ ที่นี้ เป็นอย่างสูง

ขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์ฐิพ อ่อนโคกสูง ผู้ช่วยศาสตราจารย์พาสนา จุลรัตน์ อาจารย์ ดร.มนทิรา จารุเพ็ง ที่กรุณารับเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถามและตรวจโปรแกรมให้ และยังให้คำแนะนำในด้านการทำแบบสอบถามและการทำโปรแกรมพัฒนาการทำงานร่วมกันโดยยึดหลักสังคหวัตถุ 4 ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและขอเจริญพรขอบคุณ ด้วยความเคารพ ไว้ ณ ที่นี้ เป็นอย่างสูง

ขอขอบคุณคณะครูอาจารย์ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษาทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ประสิทธิ์ประสาทวิชาการต่างๆให้แก่ผู้วิจัย ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและขอเจริญพรขอบคุณไว้ ณ ที่นี้ เป็นอย่างสูง

ขอขอบคุณ อาจารย์มาลี ควรณึ่ง รองผู้อำนวยการโรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา อาจารย์ พวงกาญจน์ กรุงกาญจนา และนางสาวสาวิตรี น้อยพิทักษ์ ที่ช่วยเหลือให้คำปรึกษาในการวิเคราะห์ข้อมูล อาจารย์สันติ เกื้อกุล ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดหลวงวิทยาพร้อมทั้งคณะครูโรงเรียนวัดหลวงวิทยาทุกคน ที่อนุเคราะห์ให้ทดสอบแบบสอบถามและให้ทำโปรแกรม นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 2 ทุกคนที่ทำแบบสอบถาม และนักเรียนกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองทุกคนที่เข้าร่วมโปรแกรม

ขอกราบขอบพระคุณพระเดชพระคุณอาจารย์พระมหาสัณฐ์ สุจิณฺโณ (บุญวันท์) เจ้าคณะอำเภอเมืองศรีสะเกษ(ธรรมยุต)จังหวัดศรีสะเกษเป็นอย่างสูงที่ให้การสนับสนุนในด้านงบประมาณในการศึกษา และให้กำลังใจในการเรียนตลอดมา

ขอขอบคุณ เพื่อนๆ รุ่นปี 2548 และ พี่ๆ ทุกรุ่น ทุกคนที่ให้คำปรึกษาและช่วยเหลือในขณะเรียนและในขณะที่ยังทำปริญญานิพนธ์ฉบับนี้

สูงสุดขอขอบคุณ คุณพ่อคำ ไชยสุภา คุณแม่ทองมวล ไชยสุภา คุณป้าประจวบ เขียวศรี พี่ๆ น้องๆ ญาติมิตรทุกคน ที่ให้กำลังใจและคอยให้ความช่วยเหลือในการเรียนและการทำปริญญานิพนธ์ฉบับนี้

พระมหาเสน่ห์ ไชยสุภา

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย	3
ความสำคัญของการวิจัย	4
ขอบเขตของการวิจัย	4
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	4
ตัวแปรที่ศึกษา	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
กรอบแนวคิดในการวิจัย	6
สมมติฐานในการวิจัย	6
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องการทำงานร่วมกัน	7
ความหมายของการทำงานร่วมกัน	7
องค์ประกอบและลักษณะของการทำงานร่วมกัน	9
ทฤษฎีเกี่ยวกับการทำงานร่วมกัน	10
ประโยชน์ของการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม	11
ปัจจัยในการทำงานร่วมกันให้ประสบความสำเร็จ	14
เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวกับกิจกรรมกลุ่ม	16
ความหมายของกลุ่ม	16
จุดมุ่งหมายของกลุ่ม	17
ขนาดของกลุ่มที่ใช้ในกิจกรรมกลุ่ม	18
กิจกรรมที่ใช้ในกระบวนการกลุ่ม	19
จุดมุ่งหมายของกิจกรรมกลุ่ม	23
คุณค่าของกิจกรรมกลุ่ม	24
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	26
เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสังคหวัตถุ 4	30

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ)	
สังคหวัตถุ 4	30
องค์ประกอบของสังคหวัตถุ 4	31
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสังคหวัตถุ 4	37
3 วิธีดำเนินการวิจัยบทนำ	39
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	39
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	39
วิธีดำเนินการสร้างเครื่องมือ	40
การเก็บรวบรวมข้อมูล	45
วิธีการดำเนินการทดลอง	48
การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล	49
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	51
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์และแปลผลข้อมูลประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	51
การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	51
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	51
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	59
ความมุ่งหมายของการวิจัย	59
สมมติฐานในการวิจัย	59
ขอบเขตของการวิจัย	59
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	60
วิธีดำเนินการสร้างเครื่องมือ	60
วิธีดำเนินการทดลอง	61

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5 (ต่อ)	
สรุปผลการวิจัย	62
อภิปรายผล	63
ข้อเสนอแนะ	66
บรรณานุกรม	68
ภาคผนวก	74
ภาคผนวก ก	75
ภาคผนวก ข	123
ประวัติย่อผู้วิจัย	126

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 การเข้าร่วมโปรแกรมพัฒนาการทำงานร่วมกันโดยยึดหลักสังคหวัตถุ 4.....	46
2 แบบแผนการทดลอง	48
3 ค่าเฉลี่ยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการทำงานร่วมกันโดยยึดหลักสังคหวัตถุ 4	
ด้านการรู้จักการให้การสละแบ่งปันผู้อื่น (N = 214)	52
4 ค่าเฉลี่ยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการทำงานร่วมกันโดยยึดหลักสังคหวัตถุ 4	
ด้านการกล่าวคำจริงใจไพเราะอ่อนหวาน (N = 214)	53
5 ค่าเฉลี่ยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการทำงานร่วมกันโดยยึดหลักสังคหวัตถุ 4	
ด้านการประพฤติประโยชน์เพื่อส่วนรวม (N = 214)	54
6 ค่าเฉลี่ยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการทำงานร่วมกันโดยยึดหลักสังคหวัตถุ 4	
ด้านการวางตัวให้เข้ากับผู้อื่นได้ (N = 214)	55
7 ค่าเฉลี่ยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการทำงานร่วมกันโดยยึดหลักสังคหวัตถุ 4	
โดยรวม (N = 214)	56
8 เปรียบเทียบการทำงานร่วมกันของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนเข้าร่วม	
โปรแกรมพัฒนาการทำงานร่วมกันโดยยึดหลักสังคหวัตถุ 4	56
9 ผลการวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบการทำงานร่วมกันของกลุ่มทดลอง ก่อนและหลัง	
การเข้าร่วมโปรแกรมพัฒนาการทำงานร่วมกันโดยยึดหลักสังคหวัตถุ 4	57
10 ผลการวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบการทำงานร่วมกันของกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับการ	
เข้าร่วมโปรแกรมพัฒนาการทำงานร่วมกันโดยยึดหลักสังคหวัตถุ 4 ก่อนและหลัง	57
11 ผลการวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบการทำงานร่วมกันของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม	
หลังการเข้าร่วมโปรแกรมการพัฒนาการทำงานร่วมกันโดยยึดหลักสังคหวัตถุ 4	58
12 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) แบบสอบถามการทำงานร่วมกัน โดยยึดหลัก	
สังคหวัตถุ 4 ของผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน	75
13 แสดงค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถามการทำงานร่วมกัน โดยยึดหลัก	
สังคหวัตถุ 4 ของกลุ่มตัวอย่าง (N = 100)	79
14 แบบสอบถามการทำงานร่วมกันโดยยึดหลักสังคหวัตถุ 4	82
15 แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานร่วมกันสำหรับครูประเมินนักเรียน	86

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง

หน้า

16 โปรแกรมพัฒนาการทำงานร่วมกันโดยยึดหลักสังคหวัตถุ 4	87
--	----

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์นับว่ามีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับประเทศชาติที่กำลังพัฒนาทั้งนี้เพราะทรัพยากรมนุษย์เป็นปัจจัยเบื้องต้นที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศในทุกรูปแบบนั่นคือการเตรียมความพร้อมของบุคคลให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพมีภูมิคุ้มกันในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆอยู่เกือบตลอดเวลาบุคคลที่มีคุณภาพพร้อมที่จะเผชิญปัญหาต่างๆที่มีประสิทธิภาพในการทำงานและสามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (ถนัดกิจ ยามาลี 2543 : 1)

การทำงานที่ส่งผลต่อการพัฒนาประเทศอย่างมีประสิทธิภาพ คือลักษณะการทำงานร่วมกัน โดยมีจิตสำนึกต่อส่วนรวม และมีทักษะความสามารถในการทำงานอย่างมีแบบแผน เพราะผลงานที่เกิดจากการทำงานอย่างมีขั้นตอน ย่อมทำให้งานบรรลุจุดมุ่งหมายได้เป็นอย่างดี การทำงานเป็นกลุ่ม นอกจากจะก่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ของงานแล้วการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มยังเป็นการตอบสนองความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ (ทิตินา แคมมณี 2545:12) มนุษย์เป็นสัตว์สังคม ที่อยู่อย่างโดดเดี่ยวลำพังไม่ได้ จำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยกัน การที่มนุษย์ได้ชื่อว่าเป็นสัตว์สังคม ก็เพราะมนุษย์มีความต้องการที่จะปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับผู้อื่น จึงทำให้มนุษย์ต้องมีการทำงานร่วมกันกับผู้อื่น เพราะต่างคนต่างก็มีความมุ่งหวังว่าต้องพึ่งพากันและกันการทำงานร่วมกันช่วยให้มนุษย์รู้ความสามารถของตนความสามารถของมนุษย์มีอยู่อย่างจำกัดให้สามารถทำงานที่เกินพลังความสามารถที่คนๆ เดียวจะทำงานลำพังได้สำเร็จ ต่อจากนั้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มยังช่วยให้เกิดการเรียนรู้จากกันและกันซึ่งเป็นการพัฒนาให้เกิดความเจริญงอกงามในทุกด้าน (สุนันท์ กิตตินรนนท์.2536: 1) การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มจึงเป็นพฤติกรรมที่จำเป็นมาก เพราะทำให้เกิดพลังที่จะทำงานที่ยากและงานที่มีปริมาณมากได้สำเร็จรวดเร็ว จึงเป็นลักษณะที่สมควรปลูกฝังให้เด็กหรือเยาวชน เพราะธรรมชาติของวัยนี้ การเข้าร่วมกลุ่มเพื่อประกอบกิจกรรมต่างๆ กัน เพื่อนจึงมีความสำคัญและส่งผลกระทบต่อวิถีการดำเนินชีวิตของเขา (ถนัดกิจ ยามาลี :2543:1) สังคมต้องการการทำงานแบบร่วมมือมากกว่าการแข่งขัน เพราะสังคมปัจจุบันนี้ต้องการบุคคลที่จะต้องทำงานได้ทั้งเป็นกลุ่มและเดี่ยว (สุรศักดิ์ หลาบมาลา.2533:34)นอกจากนี้การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มยังทำให้เกิดความสนุกสนาน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน (Dunn.1972:154) ซึ่งสอดคล้องกับ เกษม ศิริสัมพันธ์ (2530: 13) ที่ว่าควรสร้างความรู้สึกร่วมกันในการทำงานร่วมกันและลดลักษณะปัจเจกนิยม ดังนั้นการให้โอกาสผู้เรียนทำกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่ม เพื่อฝึกความสามารถในการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม จึงเป็นสิ่งที่สำคัญยิ่ง

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดหลวงวิทยา อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ เป็นนักเรียนที่เข้าเรียนในโรงเรียนวัดหลวงวิทยามาแล้ว 1 ปี เป็นอย่างน้อย ซึ่งในห้องเรียนต่างๆ ก็มีทั้งนักเรียนที่เป็นนักเรียนเก่าเคยเรียนด้วยกันมาตั้งแต่ระดับประถมและอีกส่วนหนึ่งก็เพิ่งจะเข้ามาเรียนได้เพียงปีเดียว นักเรียนยังต้องมีการปรับตัวเข้าหากันอีกมากจากการสังเกตและการสอบถามครูประจำชั้น นักเรียนในระดับชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 2 มีปัญหาในการทำงานร่วมกันเป็นอย่างมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ยุพิน โพธิ์รัตน์(2534:2)ที่ได้ทำการสำรวจเบื้องต้นโดยการแจกแบบสอบถามปลายเปิดกับครูอาจารย์จำนวน 31 คน เกี่ยวกับการทำงานกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนศรีพฤฒา กรุงเทพมหานคร พบว่านักเรียนร้อยละ 40 ขาดความร่วมมือในการทำงานกลุ่ม ได้แก่ ไม่ช่วยกันคิด ไม่ช่วยกันแสดงความคิดเห็น ไม่ช่วยกันแก้ปัญหา ไม่แบ่งงานกันทำ ไม่ช่วยเพื่อนทำงาน ขาดความกระตือรือร้นเมื่อถูกกำหนดให้เข้ากลุ่มจนเป็นผลทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนลดลง อีกทั้งนักเรียนอยู่ในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อระหว่างวัยหนุ่มสาว จึงมีการเขินอายเมื่อต้องทำงานร่วมกัน จึงสมควรจะมีการศึกษาและพัฒนาในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำหลักธรรมมาประกอบในกิจกรรมกลุ่ม ชื่อว่า สังคหวัตถุ 4

พระธรรมปิฎก (2545 :185) กล่าวว่า สังคหวัตถุ 4 เป็นธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวใจบุคคลและประสานหมู่ชนไว้ในสามัคคี หรือเป็นหลักการสงเคราะห์กัน รวมแล้วเรียกได้ว่า สังคหวัตถุธรรมเป็นธรรมที่ทำให้คนรักกันอันเป็นเหตุทำให้มีการทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถประสานสามัคคีภายในกลุ่มไว้ได้มีองค์ประกอบ 4 อย่างได้แก่ ทาน คือ คุณธรรมในด้านการให้ ได้แก่ ความเอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่เสียสละแบ่งปัน ช่วยเหลือกันด้วยสิ่งของตลอดถึงการให้ความรู้ทางด้านวิชาการ การแนะนำสั่งสอนในด้านธรรมและการให้อภัยแก่ผู้อื่น ปิยวาจา คือคุณธรรมในด้านการพูด ได้แก่ การกล่าวคำไพเราะ นุ่มนวล อ่อนหวาน สมานสามัคคี ให้เกิดไมตรีและความรักใคร่นับถือ ตลอดคำพูดที่มีสาระ มีประโยชน์ มีเหตุผล จูงใจให้นิยมยอมตามในทางที่ดี อัตถจริยา คือ คุณธรรมในด้านการประพฤติประโยชน์ ได้แก่ ขวนขวายช่วยเหลือกิจการส่วนร่วมทั้งในระดับห้องเรียนจนถึงระดับหมู่คณะที่ใหญ่ขึ้นบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ ตลอดถึงการช่วยแก้ไขปรับปรุงส่งเสริมในทางจริยธรรม สมานัตตตา คือ คุณธรรมในด้านการเป็นผู้ไม่ถือตัว การปฏิบัติตนเสมอต้นเสมอปลาย มีความอ่อนน้อมถ่อมตนไม่เป็นผู้ยกตนข่มท่านตลอดถึงวางตนเหมาะสมแก่ฐานะ ภาวะ บุคคล เหตุการณ์และสิ่งแวดล้อมถูกต้องตามธรรมกรณี

จากที่กล่าวมาข้างต้น สังคหวัตถุ เป็นธรรมที่ทำให้คนเกิดความสามัคคีกันภายในกลุ่ม ซึ่งถ้าได้นำมาสร้างเป็นโปรแกรมสำหรับฝึกพร้อมกับกิจกรรมกลุ่ม ได้แก่ เกม การอภิปรายกลุ่ม กรณีตัวอย่าง ก็จะทำให้นักเรียนมีการทำงานร่วมกันอันจะเป็นการแสดงออกได้อย่างเหมาะสมอันจะทำให้นักเรียนมีการทำงานร่วมกันดีขึ้น ซึ่งอุทัย บุญประเสริฐ (2531 : 5) ได้กล่าวว่า การแสดงออกของนักเรียนที่มี

ผู้วิจัยในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของผู้ที่มีบทบาทในการให้ความรู้อบรมสั่งสอนเยาวชน ได้ตระหนักและเห็นความสำคัญของการทำงานร่วมกันของนักเรียนจึงสร้างโปรแกรมพัฒนาการทำงานร่วมกันโดยยึดหลักสังคหวัตถุ 4 เพื่อใช้พัฒนาให้นักเรียนสามารถทำงานร่วมกันกับผู้อื่นอย่างเป็นระบบมีประสิทธิภาพ อันจะนำมาซึ่งผลงานที่ดีและนักเรียนมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

ความมุ่งหมายของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาการทำงานร่วมกันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดหลวงวิทยา อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ ปีการศึกษา 2551
2. เพื่อเปรียบเทียบการทำงานร่วมกันก่อนเข้าร่วมโปรแกรมของกลุ่มทดลองและของกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรม
3. เพื่อเปรียบเทียบการทำงานร่วมกันของกลุ่มทดลองก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรม
4. เพื่อเปรียบเทียบการทำงานร่วมกันของกลุ่มควบคุม ก่อนและหลัง

5. เพื่อเปรียบเทียบการทำงานร่วมกันของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมหลังการเข้าร่วมโปรแกรม

ความสำคัญของการศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้จะเป็นช่วยให้ทราบวิธีการพัฒนานักเรียนให้มีความทำงานร่วมกันโดยการนำเอาหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 มาสร้างเป็นโปรแกรมเพื่อพัฒนาการทำงานร่วมกันของนักเรียน อีกทั้งยังมีประโยชน์แก่ครูอาจารย์และบุคลากรอื่นๆที่มีความเกี่ยวข้องในการสอนและฝึกอบรมเยาวชน ให้สามารถเข้าใจตนเองและผู้อื่นดียิ่งขึ้นอันจะเป็นผลดีแก่สังคมต่อไป

ขอบเขตของการศึกษา

ตอนที่ 1 ประชากร ได้แก่

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดหลวงวิทยา อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 จำนวน 214 คน

ตอนที่ 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการพัฒนาโปรแกรมพัฒนาการทำงานร่วมกัน ได้แก่

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดหลวงวิทยา อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 ที่มีคะแนนจากการทำแบบทดสอบถามวัดการทำงานร่วมกันต่ำตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ลงมา ที่สมัครใจเข้าร่วมโปรแกรม จำนวน 30 คน แล้วสุ่มอย่างง่ายอีกครั้งเพื่อเลือกกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 15 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

ตอนที่ 1 ตัวแปรที่ศึกษา ประกอบด้วย

1.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การทำงานร่วมกันโดยยึดหลักสังคหวัตถุ 4 มี 4 ด้าน ประกอบด้วย

1.1.1 การรู้จักการให้การสละแบ่งปันผู้อื่น

1.1.2 การกล่าวคำจริงใจไพเราะอ่อนหวาน

1.1.3 การประพฤติประโยชน์เพื่อส่วนรวม

1.1.4 การวางตัวให้เข้ากับผู้อื่นได้

1.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ การทำงานร่วมกันของนักเรียน

ตอนที่ 2 ตัวแปรที่ใช้ในการพัฒนาการทำงานร่วมกัน

2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ โปรแกรมพัฒนาการทำงานร่วมกันโดยยึดหลักสังคหวัตถุ 4

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ การทำงานร่วมกันของนักเรียน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **การทำงานร่วมกัน** หมายถึง การแสดงออกของนักเรียนที่มีการร่วมมือกันในการทำงานร่วมกันกับผู้อื่นโดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของสังคหวัตถุ อันเป็นธรรมชาติที่เป็นเหตุยึดเหนี่ยวน้ำใจกันได้ทำให้เกิดความสามัคคีในหมู่คณะ มี 4 ประการ ได้แก่

1.1 **ทาน** หมายถึง คุณธรรมในด้านการแบ่งปัน ได้แก่ การให้วัตถุสิ่งของที่เป็นของตน ให้ความรู้ในเรื่องที่ตนรู้ ให้ธรรมะในการดำรงชีวิต

1.2 **ปิยวาจา** หมายถึง คุณธรรมในด้านการพูด ได้แก่ กล่าวคำไพเราะอ่อนหวาน ประสานสมานสามัคคี

1.3 **อติจริยา** หมายถึง คุณธรรมในด้านการประพฤติประโยชน์ ได้แก่ การช่วยเหลืองานเพื่อนในกลุ่ม อาสาทำงานที่ตนสามารถทำได้ การเสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อประโยชน์ส่วนรวม มีความรับผิดชอบในหน้าที่

1.4 **สมานัตตตา** หมายถึง คุณธรรมในด้านการเป็นผู้ไม่ถือตัว ได้แก่ ย่อมง่าย ไม่แสดงอาการฉุนเฉียวโกรธ ทักทายเพื่อนๆ ได้ทุกคน

2. **โปรแกรมพัฒนาการทำงานร่วมกันตามหลักสังคหวัตถุ 4** หมายถึง กระบวนการให้ความช่วยเหลือนักเรียนให้มีการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ที่มีความเหมาะสมต่อการส่งเสริมและรักษาความสัมพันธ์ของสมาชิก ทำให้สมาชิกสามารถทำงานร่วมกันโดยมุ่งเน้นให้นักเรียนมีการเสียสละ พุดจาด้วยวาจาอ่อนหวานจริงใจ รู้จักการบำเพ็ญประโยชน์เพื่อผู้อื่น และวางตนได้เหมาะสมเมื่อต้องทำงานร่วมกับผู้อื่น โดยนำเทคนิคในกิจกรรมกลุ่ม 4 เทคนิค คือ เกมการอภิปรายกลุ่ม กรณีตัวอย่าง บทบาทสมมติ เพื่อให้นักเรียนเกิดความตระหนักรู้ถึงประโยชน์ของการทำงานร่วมกัน ซึ่งมีขั้นตอนดังต่อไปนี้ คือ

ขั้นที่ 1 ขั้นการมีส่วนร่วม

โดยให้นักเรียนลงมือปฏิบัติหรือกระทำกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง รวมทั้งมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

ขั้นที่ 2 ขั้นการวิเคราะห์

โดยการให้นักเรียนได้ร่วมกันวิเคราะห์ และสรุปจากกิจกรรมที่ได้ปฏิบัติและอภิปรายร่วมกันเพื่อให้นักเรียนมีความรู้กว้างขวาง รวมทั้งเพื่อให้นักเรียนรู้จักตนเองดีขึ้น

ขั้นที่ 3 ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ

โดยให้นักเรียนรวบรวมแนวคิดที่ได้จากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในกลุ่มมาสรุปเป็นหลักการของตนเอง และสามารถนำหลักการนั้นมาใช้ให้เหมาะสมกับตนเอง

ขั้นที่ 4 ขั้นประเมินผล

โดยให้นักเรียนร่วมกันประเมินผลการเรียนรู้ของตนเองและกลุ่มโดยการร่วมกันอภิปรายแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะร่วมกันของสมาชิกในกลุ่ม

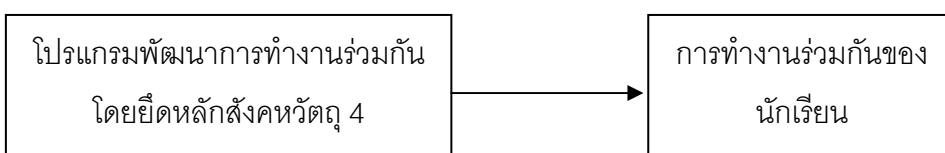
กรอบแนวคิดในการศึกษา

ผู้วิจัยได้วางกรอบแนวคิดในการวิจัยไว้ดังนี้

ตัวแปรที่ใช้ในการพัฒนา

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

สมมติฐานในการศึกษา

1. นักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนเข้าร่วมโปรแกรมมีการทำงานร่วมกันไม่แตกต่างกัน
2. นักเรียนกลุ่มทดลองก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรม มีการทำงานร่วมกันแตกต่างกัน
3. นักเรียนกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรม ก่อนและหลังมีการทำงานร่วมกันไม่แตกต่างกัน
4. นักเรียนกลุ่มทดลองที่เข้าร่วมโปรแกรม และกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรม ก่อนและหลัง มีการทำงานร่วมกันแตกต่างกัน

บทที่ 2

เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

- 1.เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการทำงานร่วมกัน
- 2.เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวกับกิจกรรมกลุ่ม
3. เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวกับสังคหวัตถุ 4

1. เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการทำงานร่วมกัน

1.1 ความหมายของการทำงานร่วมกัน

คาเคลย์ (ทัศนาศาสตร์.2539:16;อ้างอิงจาก Kakley.1996:6) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมเป็นการที่บุคคลหรือหลายคนเข้ามาช่วยเหลือสนับสนุนเรื่องใดเรื่องหนึ่งด้วยความสมัครใจ เกี่ยวข้องในกระบวนการตัดสินใจ เป็นการดำเนินตามแผนการที่กำหนดไว้ นำผลที่ได้มาประเมินร่วมกันโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของกลุ่มเป็นหลัก

บอร์แมน (Borman.1972 ; อ้างอิงจาก สุวกิจ ศรีปัดถา.2528:33)กล่าวว่า การทำงานกลุ่มเป็นการทำงานร่วมกันของคนประมาณ 2 คน หรือมากกว่านั้น มาทำงานรวมกันเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายร่วมกันในระยะเวลาสั้นหรือยาวนานก็ได้แล้วแต่จุดมุ่งหมายและลักษณะของงานที่ทำ

เอกชัย กี่สุขพันธ์ (2538:147)ให้ทัศนะของการมีส่วนร่วมว่า เป็นการเปิดโอกาสให้สมาชิกของทีมงานได้มีส่วนร่วมในการทำงานให้มากที่สุด การมีส่วนร่วมนั้นนอกจากจะทำให้เกิดความผูกพันกับทีมแล้ว ยังมีส่วนทำให้ใช้ทรัพยากรมนุษย์ให้เกิดประโยชน์สูงสุดด้วย

นิพนธ์ จิตต์รักดี (2528:3) การทำงานกลุ่ม หมายถึง การที่บุคคลหลายคนมาทำงานร่วมกันเพื่อบรรลุผลอย่างเดียวกัน ทุกคนในกลุ่มจึงมีใจตรงกันทำงานร่วมกันอย่างดี เพื่อแก้ปัญหาต่างๆให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์

ทัศนาศาสตร์ (2528:343) ให้ความหมาย การทำงานกลุ่มว่า หมายถึง การที่บุคคลเข้ามาทำงานร่วมกันปฏิบัติงานอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยมีจุดมุ่งหมายร่วมกัน และทุกคนในกลุ่มมีบทบาทในการช่วยดำเนินงานของกลุ่ม มีการติดต่อ สื่อสาร และประสานงานกันเพื่อให้งานบรรลุผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายเพื่อประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม

ทิพย์วัลย์ สมแดง (2528:8) กล่าวถึงพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม หมายถึง พฤติกรรมของบุคคลในขณะที่ทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม เพื่อให้งานนั้นบรรลุตามความมุ่งหมายของการทำงาน ซึ่ง

วรัญญา อธิธรรมมาร (2528:10) กล่าวถึงพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม หมายถึง การกระทำที่แสดงให้เห็นถึงการทำงานร่วมกันของบุคคลต่างๆ ในกลุ่มในด้านต่อไปนี้ คือ การกำหนดจุดมุ่งหมายและเป้าหมายของกลุ่ม การมีส่วนร่วมของสมาชิกในขณะทำงานกลุ่ม ความรู้สึกของสมาชิกในกลุ่ม การดำเนินการแก้ปัญหาของกลุ่ม ลักษณะผู้นำภายในกลุ่ม การตัดสินใจของกลุ่ม การไว้วางใจซึ่งกันและกันของสมาชิกในกลุ่ม

เบญจวรรณ ศรีสุริยกานนท์ (2534:6) การทำงานกลุ่ม หมายถึง การกระทำกิจกรรมร่วมกันของบุคคลอย่างมีขั้นตอนเพื่อให้การดำเนินงานบรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ ขั้นตอนการทำงานกลุ่ม มี 6 ขั้นตอนดังนี้ คือ การกำหนดข้อตกลงในการทำงาน การวางแผนการทำงาน การแบ่งงานและการทำงานตามแผน การแก้ปัญหาในการทำงาน การเสนอผลงาน การสรุปและการประเมิน

คมเพชร ฉัตรศุภกุล (2546:5) กล่าวว่า การทำงานกลุ่ม หมายถึง การทำกิจกรรมร่วมกันเป็นหมู่คณะทั้งในรูปแบบที่เป็นพิธีรีตองและไม่เป็นพิธีรีตอง

คณางค์ คำณูเอนก.(2544:19) การทำงานกลุ่ม หมายถึง การแสดงออกของบุคคลในการทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อให้การดำเนินงานบรรลุผลตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ ซึ่งครอบคลุมกระบวนการทำงานดังนี้ การกำหนดบทบาทของสมาชิก การกำหนดจุดมุ่งหมายการทำงาน การวางแผนการทำงาน การปฏิบัติตามแผนงาน การเสนอผลงานการสรุปและประเมินผลการทำงานร่วมกันนั้น

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่าการทำงานร่วมกัน หมายถึง การที่บุคคลหลายคน เข้ามาช่วยเหลือสนับสนุนเรื่องใดเรื่องหนึ่งด้วยความสมัครใจเกี่ยวข้องในกระบวนการตัดสินใจทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะทั้งในรูปแบบที่เป็นพิธีรีตองและไม่เป็นพิธีรีตอง เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายร่วมกันในระยะเวลาสั้นหรือยาวนานก็ได้แล้วแต่จุดมุ่งหมายและลักษณะของงาน และเปิดโอกาสให้สมาชิกของทีมงานได้มีส่วนร่วมในการทำงานให้มากที่สุด ทุกคนในกลุ่ม มีบทบาทในการช่วยดำเนินงานของกลุ่ม มีการติดต่อ สื่อสาร และประสานงานกันเพื่อให้งานบรรลุผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายเพื่อประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม โดยคำนึงถึงความรู้สึก ของสมาชิกในกลุ่ม การดำเนินการแก้ปัญหาของกลุ่ม การตัดสินใจของกลุ่ม การไว้วางใจซึ่งกันและกันของสมาชิกในกลุ่มการทำกิจกรรมร่วมกัน ซึ่งครอบคลุมกระบวนการทำงาน 6 ขั้นตอน ดังนี้ การเข้าร่วมกลุ่มเพื่อทำงาน การตั้งจุดมุ่งหมายในการทำงาน การวางแผนการทำงาน การตัดสินใจ การลงมือปฏิบัติงาน การสรุป และการประเมินผลการทำงานจุดมุ่งหมายและเป้าหมายของกลุ่ม

1.2 องค์ประกอบและลักษณะของการทำงานร่วมกัน

โฮแมน (Homans.; อ้างอิงมาจากพงษ์พันธ์ พงษ์โสภา 2542 : 46) ผู้พัฒนาทฤษฎีได้อธิบายหลักการสำคัญของทฤษฎีว่าการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มประกอบด้วยองค์ประกอบพื้นฐาน 3 อย่างคือ กิจกรรม การกระทำร่วมกัน ความรู้สึก และเชื่อว่า องค์ประกอบ ทั้งสามอย่างนี้จะเกี่ยวโยงซึ่งกันและกันอยู่เสมอ ถ้าสมาชิกมีส่วนร่วมในกิจกรรมพฤติกรรม และความรู้สึกร่วมกันของสมาชิกก็จะมีมากขึ้นตามไปด้วย เพราะสมาชิกภายในกลุ่ม ไม่เพียงแต่ทำงานใกล้ชิดกันเท่านั้นแต่ยังมีการพูดจาติดต่อสื่อสารกันปรึกษาหารือกัน ประสานงานกันช่วยเหลือเกื้อกูลกันตัดสินใจร่วมกันและมุ่งความสำเร็จในงาน โดยมีเป้าหมายเดียวกัน ดังนั้น ความเกี่ยวพันของสมาชิกในกลุ่มเมื่อรวมกันแล้วจึงมีพลังสูงมาก

นิพนธ์ จิตภักดี (2528 : 3-7) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการทำงานร่วมกัน มี 3 ลักษณะดังนี้ คือ

1. องค์ประกอบด้านสมาชิกในกลุ่มสมาชิกในกลุ่มต้องมีคุณสมบัติอย่างน้อย 4 อย่างคือ

- 1.1 มีเจตคติและตั้งใจทำงาน
- 1.2 มีทักษะในการทำงานนั้น
- 1.3 มีความร่วมมือและประสานงานกันอย่างดี
- 1.4 มีมนุษยสัมพันธ์ดี

2. องค์ประกอบด้านผู้นำกลุ่ม ประกอบด้วย

- 2.1 มีคุณสมบัติของผู้นำที่ดี
- 2.2 มีความสามารถในการขจัดความขัดแย้งในกลุ่ม
- 2.3 มีเทคนิคในการจูงใจสมาชิก
- 2.4 เอาใจใส่กลุ่ม
- 2.5 มีความเข้าใจในพฤติกรรมของสมาชิกแต่ละคน
- 2.6 มีความรอบรู้และเข้าใจในการวางแผน การปฏิบัติงาน การติดตามประเมิน

3. องค์ประกอบด้านการจัดกลุ่ม ประกอบด้วย

- 3.1 มีเป้าหมายของกลุ่มชัดเจน
- 3.2 มีกลไกย้อนกลับ เพื่อปรับปรุงผลงาน
- 3.3 มีวิธีการทำงานของกลุ่มอย่างมีระบบซึ่งสมาชิกเข้าใจอย่างดี
- 3.4 มีรูปแบบการประสานงานอย่างดี
- 3.5 มีการแสวงหาวิธีการที่เหมาะสมอยู่เสมอ

3.6 มีการจัดเงื่อนไขการเสริมพลังกลุ่มอย่างดี

ทศนา แหมมณี (2528 : 343 -344) กล่าวถึงลักษณะของการทำงานเป็นกลุ่มว่าประกอบด้วย

1. การมีเป้าหมายร่วมกัน กล่าวคือ บุคคลที่มารวมกันนั้นจะต้องมีวัตถุประสงค์ในการมาร่วมกันคือ จะต้องมีการรับรู้และเข้าใจในเป้าหมายร่วมกันว่าจะทำอะไรให้เป็นผลสำเร็จ
2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน กล่าวคือ บุคคลที่มารวมกลุ่มจำเป็นต้องมีบทบาทหน้าที่ในการดำเนินงานของกลุ่มในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง
3. การติดต่อสื่อสารกันในกลุ่ม กล่าวคือ บุคคลรวมกลุ่มนั้นจะต้องมีการสื่อความหมายต่อกัน เพื่อช่วยให้เกิดความเข้าใจในการทำงานร่วมกัน
4. การร่วมมือประสานงานกันในกลุ่ม กล่าวคือ บุคคลในกลุ่มจำเป็นต้องมีการประสานงานกัน เพื่อให้งานของกลุ่มสำเร็จ
5. การมีผลประโยชน์ร่วมกัน ได้แก่ การจัดสรรผลตอบแทนที่ได้รับจากการทำงานร่วมกัน

จากเอกสารที่กล่าวมาข้างต้น พอสรุปได้ว่า องค์ประกอบของกลุ่มต้องประกอบด้วย กิจกรรมที่ต้องทำร่วมกัน การร่วมมือกันกระทำกิจกรรมนั้น และความรู้สึกจากกิจกรรมที่ทำร่วมกัน นั้นโดยมีเป้าหมายที่สำคัญคือความสำเร็จของกลุ่ม กล่าวคือ บุคคลที่มารวมกันนั้นจะต้องมีวัตถุประสงค์ในการมาร่วมกันจะต้องมีการรับรู้และเข้าใจในเป้าหมายร่วมกันว่าจะทำอะไรให้เป็นผลสำเร็จ มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การติดต่อสื่อสารกันในกลุ่ม การร่วมมือประสานงานกันในกลุ่ม และรับผลประโยชน์ร่วมกันอย่างยุติธรรม

1.3 ทฤษฎีเกี่ยวกับการทำงานร่วมกัน

ทศนา แหมมณี (2545 : 6-9) ได้กล่าวถึงทฤษฎีการทำงานกลุ่มไว้ว่า ทฤษฎี การทำงานเป็นกลุ่มเป็นทฤษฎีที่มุ่งเสนอแนวความคิดเกี่ยวกับความพยายามสร้างแรงจูงใจ ให้สมาชิกกลุ่มได้รับแรงจูงใจในระดับสูงที่สุด ที่จะเป็นไปได้เพื่อให้บุคคลสามารถที่จะทำงานร่วมกันได้อย่างดี โดยมีทฤษฎีที่น่าสนใจดังนี้

1. ทฤษฎีพื้นฐานความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Fundamental Interpersonal Relations Orientations) ชูทซ์ (Schutz) อธิบายทฤษฎีนี้ไว้ว่า สมาชิกกลุ่มทุกคนมีความต้องการที่จะเชื่อมโยงสัมพันธ์กับผู้อื่น ต้องการที่จะเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม/หมู่/ คณะ (Inclusion) ต้องการที่จะได้รับการยอมรับนับถือและการยกย่องจากผู้อื่น นอกจากนั้นยังต้องการที่จะเป็นที่รักของบุคคลอื่น (Affection) และในขณะเดียวกันก็ต้องการที่จะมีอำนาจเหนือผู้อื่นควบคุมผู้อื่น (Control) บุคคลแต่ละ

2. ทฤษฎีการทำงานร่วมกัน (สมัยศ นาวิการ. 2544 : 186) ทฤษฎีการทำงานร่วมกัน ได้รับการพัฒนาขึ้นโดย จอร์จ เอช .โฮแมนส์(George H.Homans) เขาได้พัฒนาแบบจำลองของกลุ่มเชิงระบบ มองกลุ่มในลักษณะของระบบเปิด กลุ่มจะได้รับผลกระทบ จากสภาพแวดล้อมภายนอกกลุ่ม ซึ่ง Homans ได้ชี้ให้เห็นถึงองค์ประกอบที่ขึ้นอยู่กับกันที่เกิดขึ้นภายในกลุ่มทุกกลุ่ม 3 อย่างคือ

1. ความรู้สึก (Sentiments) ความรู้สึกทางจิตใจ ความเชื่อ ทศนคติ และอื่นๆ ของสมาชิกในกลุ่ม

2. กิจกรรม (Activities) กิจกรรมหรืองานที่สมาชิกในกลุ่มต้องปฏิบัติ

3. การเกี่ยวข้องกับระหว่างบุคคล (Interactions) การทำงานหรือการเล่นด้วยกัน พฤติกรรมที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคลในการปฏิบัติงาน

ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบเหล่านี้อาจจะมองเห็นได้จากสถานการณ์ที่การกระทำ (กิจกรรม) ของสมาชิกของกลุ่มบางคนขัดแย้งกับบรรทัดฐานของกลุ่ม (ความรู้สึก) ผลที่เกิดขึ้นคือการเกี่ยวข้องกับระหว่างบุคคลจะมีมากขึ้นในลักษณะที่กลุ่มพยายามทำให้พฤติกรรมของสมาชิกที่แตกต่าง กันจากบรรทัดฐานกับมาอยู่ภายในขอบเขต

แนวความคิดจากทฤษฎีนี้เป็นพื้นฐานในการทำหน้าที่ของการเป็นสมาชิกในกลุ่มได้อย่างดี ผู้วิจัยนำมาเป็นข้อมูลในการทำโปรแกรมเพื่อพัฒนาการทำงานร่วมกันโดยนำมาเป็นตัวศึกษาในการใช้ ทำโปรแกรมและนำเอาธรรมะในพระพุทธศาสนา คือ สังคหวัตถุ 4 มาประกอบ คือ การให้ การกล่าวคำ อ่อนหวาน ประพฤติตนเป็นประโยชน์ วางตนเสมอต้นเสมอปลาย มาเป็นวิธีการในการสร้างโปรแกรม เพื่อให้เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์คือการทำงานร่วมกันของนักเรียน

1.4 ประโยชน์ของการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม

ธิโบท์ และ แคลลีย์ (ทีศนา เขมมณี และคนอื่นๆ 2522:15 ; อ้างอิงจาก Thibaut and Kelley.n.d) ผู้พัฒนาทฤษฎีการแลกเปลี่ยนพฤติกรรมซึ่งพยายามนำความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกและ กระบวนการของกลุ่มซึ่งก่อให้เกิดผลจากการรวมกลุ่มแนวความคิดจากทฤษฎีนี้เป็นพื้นฐานในการทำ หน้าที่ของการเป็นสมาชิกในกลุ่มได้อย่างดีแนวความคิดที่สำคัญของทฤษฎีนี้ คือ

1. ในการรวมกลุ่มจะมีการแลกเปลี่ยนพฤติกรรมและความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกนี้จะเกิดจากการที่สมาชิกมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันในรูปแบบต่างๆ

2. การเลือกพฤติกรรมและความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกจะก่อให้เกิดผลของกลุ่มขึ้น ซึ่งอาจประกอบด้วย รางวัลจากการมีปฏิสัมพันธ์ เช่น ความสบายใจ ความสนุกสนาน ความอึดอึด

ชาญ ัญญพิทยากุล (2520 : 136) กล่าวว่า การที่บุคคลมารวมกันเป็นกลุ่มทำให้กลุ่มมีอิทธิพล มีความสำคัญต่อบุคคลดังนี้

1. กลุ่มช่วยส่งเสริมให้มีความคิดริเริ่มของบุคคลและเกิดแรงจูงใจ
2. กลุ่มช่วยส่งเสริมการแสดงออกอย่างเสรีของบุคคล
3. กลุ่มสามารถทำให้บุคคลทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ
4. กลุ่มสามารถดึงเอาทรัพยากรในกลุ่มมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้
5. กลุ่มสามารถตอบสนองความต้องการของบุคคลได้
6. กลุ่มสามารถฝึกการปกครองที่เป็นประชาธิปไตยได้
7. กลุ่มสามารถเปลี่ยนแปลงทัศนคติของบุคคลได้
8. กลุ่มสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลได้
9. กลุ่มส่งเสริมให้บุคคลเข้าใจตนเองและผู้อื่นอย่างมีเหตุผล
10. กลุ่มทำให้เกิดพลังในการปฏิบัติงาน

ยัง (Young, 1972 : 634) กล่าวถึงประโยชน์ของการทำงานเป็นกลุ่มในการเรียนการสอนไว้ดังนี้

1. การทำงานเป็นกลุ่มจะทำให้เกิดการนำพลังกลุ่มของผู้เรียนมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนการสอน ทำให้ครูมีเวลามากขึ้นในการช่วยเหลือนักเรียนแต่ละคน
2. การแบ่งกลุ่มนักเรียนจะทำให้ครูมีความคล่องตัวมากขึ้น
3. ทำให้บรรยากาศในการทำงานร่วมกันไม่เคร่งเครียด
4. การทำงานเป็นกลุ่มช่วยลดปัญหาเกี่ยวกับระเบียบวินัยของนักเรียน
5. ฝึกให้นักเรียนเป็นผู้กว้างขวางในการค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งต่างๆ
6. ฝึกให้นักเรียนรู้จักการเสนอแนะการซักถามตลอดจนส่งเสริมความคิดริเริ่ม

สร้างสรรค์

ศุภวดี บุญญวงศ์ (2527 : 12) การทำงานร่วมกันภายในกลุ่ม ทำให้บุคคลได้มีโอกาสพัฒนาตนเองเพื่อจะได้ใช้ความสามารถในการทำงานร่วมกันกับผู้อื่นภายในกลุ่มได้

สิทธิโชค วรานุสันติกุล (253 : 37) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการร่วมกันทำงานไว้ดังนี้

1. ผลการทำงานของกลุ่มจะได้ประสิทธิภาพมากกว่าการทำงานโดยคนเพียงคน

เดียว

2. การตัดสินใจโดยกลุ่มมีประสิทธิภาพมากกว่าและแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่า

3. เรียนรู้ที่จะเป็นผู้มีค่านิยมในการช่วยเหลือผู้อื่น เมตตาปราณี มีความรับผิดชอบ เห็นใจคนอื่น ฯลฯ จากการที่คนเราได้เข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม

4. อารมณ์ต่างๆ เช่น สนุกสนาน ตื่นเต้น ร่าเริง ความหวัง ฯลฯ เหล่านี้จะมีความเข้มข้นสูงกว่าปกติเมื่อคนเราอยู่ในกลุ่มสูงกว่าเมื่ออยู่ตามลำพัง

5. คุณภาพของชีวิตประจำวันของกลุ่มสูงขึ้นเนื่องจากแบ่งงานกันทำตามความเชี่ยวชาญของแต่ละคน

6. การจัดการความขัดแย้งสามารถทำได้มีประสิทธิภาพดีกว่า เมื่ออยู่รวมกันเป็นกลุ่ม การจัดการกับอิทธิพลดีกว่าเมื่ออยู่รวมกันเป็นกลุ่ม ถ้าหากไม่มีกลุ่มก็หมายความว่า ไม่มีมาตรฐานของสังคม ไม่มีค่านิยมของสังคม ไม่มีกฎระเบียบของสังคม ความเจริญยอมเกิดขึ้นไม่ได้

7. เอกลักษณะของคนเรา การยอมรับนับถือในตนเอง และสมรรถภาพทางสังคมของเราล้วนแล้วแต่ได้รับการขัดเกลาหรือปั้นจากสังคมทั้งสิ้น

8. ถ้าปราศจากความร่วมมือกันระหว่างคนเราแล้ว กลุ่มและองค์การทางสังคมของเราย่อมอยู่ไม่ได้

คมเพชร จิตรศุภกุล (2546 : 26) พลวัตกลุ่มจะช่วยให้สมาชิกทุกคนมีความรู้สึกไวต่อปฏิสัมพันธ์ ภายในกลุ่ม การนำพลวัตกลุ่มไปใช้จะเกิดประโยชน์ดังนี้

1. ช่วยเพิ่มความรู้สึกไวต่อสิ่งที่กำลังเกิดขึ้นในกลุ่มและกระตุ้นความปรารถนา ที่จะทำหน้าที่ผู้นำหรือสมาชิกอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ช่วยให้สมาชิกแต่ละคนในกลุ่มได้นำเอาความสามารถต่างๆของตนเอง ออกมาใช้ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

3. ทำให้ผู้นำมีความสำนึกในความรับผิดชอบในการช่วยเหลือกลุ่มให้เจริญงอกงาม และสามารถดำเนินกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างสำเร็จ

ทิศนา แคมมณี (2548 : 106) กล่าวถึงประโยชน์ของการสอนเป็นกลุ่มไว้ดังนี้

1. ผู้เรียนมีการปฏิสัมพันธ์ / ทำงาน / ทำกิจกรรม/ ร่วมกันเป็นกลุ่มเพื่อให้เกิด การเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์

2. ผู้สอนมีการฝึก / ชี้แนะ / สอนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับกระบวนการกลุ่ม ที่ดีในจุดใดจุดหนึ่งของกระบวนการเช่น ในเรื่องบทบาทผู้นำกลุ่ม บทบาทสมาชิกกลุ่ม กระบวนการทำงานกลุ่ม องค์ประกอบอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

3. ผู้เรียนมีการวิเคราะห์การเรียนรู้ของตนเองทั้งในด้านเนื้อหาสาระที่เรียน และกระบวนการทำงานร่วมกัน

4. ผู้สอนมีการวิเคราะห์และประเมินผลการเรียนทั้งทางด้านเนื้อหาสาระกระบวนการกลุ่ม

กาญจนา ไชยพันธุ์ (2549 : 46) ในกระบวนการกลุ่มสิ่งสำคัญในการเข้ากลุ่ม คือ การยอมรับผู้อื่น การยอมรับผู้อื่นในที่นี้ คือ การยอมรับสมาชิกของกลุ่ม ได้แก่ การยอมรับความคิดเห็น การเห็นคุณค่าของสมาชิก ฯลฯ การยอมรับผู้อื่นถือว่าเป็นสิ่งสำคัญในการสื่อสาร และก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในขณะที่บุคคลกำลังเปิดเผยเรื่องราวของตัวเอง เพราะทำให้เขาไว้วางใจ

จากที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ประโยชน์ของกลุ่ม จึงหมายถึง การทำให้เกิด การแลกเปลี่ยนพฤติกรรมและความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก ทำให้เกิดการตัดสินใจอย่างมีเอกภาพมากกว่า มีประสิทธิภาพมากกว่าและสามารถแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่ากลุ่มทำให้เกิดความสบายใจ ความสนุกสนาน ความอึดอ้อมใจความพอใจและการเห็นคุณค่าของการพยายามกระทำพฤติกรรมนั้นให้บรรลุจุดหมายตามที่ต้องการอันหมายถึงอิทธิพลของบุคคลการทำงานเป็นกลุ่มยังมีประโยชน์ในการเรียนการสอนซึ่งทำให้ครูมีเวลามากขึ้นในการช่วยเหลือนักเรียนแต่ละคน เพราะทำให้บุคคลได้มีโอกาสพัฒนาตนเองเพื่อจะได้ใช้ความสามารถในการทำงานร่วมกันกับผู้อื่นภายในกลุ่มได้ดียิ่งขึ้น

1.5 ปัจจัยในการทำงานร่วมกันให้ประสบความสำเร็จ

พรพรณราย ทรัพย์ประภา (2529:32) กล่าวว่าการทำงานร่วมกันจะบรรลุผลสำเร็จได้ จำเป็นต้องอาศัยปัจจัยต่างๆ ต่อไปนี้

1. ความวางใจ คนที่มาร่วมกันเป็นกลุ่มเพื่อทำงานร่วมกัน จำเป็นต้องมีความไว้วางใจซึ่งกันและกันไม่ดูถูกกันและกันยอมรับความสามารถและคุณค่าของสมาชิกในกลุ่ม ผู้ที่เป็นหัวหน้ากลุ่มมีความไว้วางใจสมาชิกในกลุ่มสามารถทำงานตามที่ตกลงใจร่วมกันได้หาก มีอุปสรรคใดๆ ก็ตามจะช่วยเหลือกันขจัดอุปสรรคนั้นๆ ได้

2. การกำหนดเป้าหมายอย่างชัดเจน ก่อนจะทำงานร่วมกัน หัวหน้ากลุ่มและสมาชิกควรตกลงกันว่ากลุ่มมีเป้าหมายจะทำอย่างไรผู้ใดบ้างมีหน้าที่อะไรจะทำด้วยวิธีใดอย่างไร เพราะเหตุใดจึงทำเช่นนี้ และจะเสร็จเมื่อไร

3. การชี้แนะแนวทางปฏิบัติเมื่อกำหนดเป้าหมายอย่างชัดเจนแล้วก็ชี้แนะแนวทางปฏิบัติไปด้วย ในกรณีที่สมาชิกยังไม่เข้าใจอย่างถ่องแท้ การชี้แนะไม่ใช่เป็นการบังคับควบคุม แต่เป็นการให้แนวทางปฏิบัติที่ถูกต้อง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่ต้องการ

'ตรงกันขึ้นมาเมื่อใดก็ทำความเข้าใจกันไม่พูดลับหลังหรือต่างคนต่าง
เข้าใจกันไปคนละอย่าง ตามการรับรู้ของตนที่แตกต่างกัน แล้วไม่ยอมรับตรวจสอบการรับรู้ซึ่งกันและ
กัน ซึ่งก่อให้เกิดความขัดแย้งกัน

5. การเสียสละในการทำงานร่วมกันเป็นทีม บางครั้งแต่ละคนจำเป็นต้องเสียสละบ้าง
เป็นบางส่วน เพื่อผลประโยชน์ของกลุ่ม เช่น การสละแรงกาย การเหน็ดเหนื่อยมากขึ้น การมีงาน
เพิ่มขึ้น บางครั้งก็ต้องเสียสละเงินทอง เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในกรณีที่จำเป็นเท่าที่จะทำได้ตามสมควรของ
ข้อมูลทั้งสองชุดคือการนับจุดต่างๆ ที่ปรากฏในแต่ละช่องซึ่งเป็นผลจากเส้นค่าเฉลี่ยของข้อมูล 2 ชุด

6. การให้ผลตอบแทนเป็นกลุ่มมิใช่เป็นรายบุคคลเมื่อทำงานร่วมกันเสร็จแล้ว
ผลตอบแทนที่ได้ควรให้แก่กลุ่ม มิใช่ให้แก่ผู้ใดผู้หนึ่ง

7. สร้างค่านิยมให้ทำงานร่วมกันเพื่อให้เกิดความพึงพอใจเป็นกลุ่มการปลูกฝัง
ค่านิยมดังกล่าวนี้จะกระทำได้ด้วยการที่ผู้บริหารให้ความสนับสนุนมีการกระจายงานกระจายความ
รับผิดชอบและมอบหมายที่เหมาะสมให้แก่สมาชิกแต่ละคนตามความรู้ ความสามารถ และความถนัด
ของเขาเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในทางสร้างสรรค์ความเจริญให้แก่หน่วยงานรวมทั้งความเจริญ
งอกงามในตนเองของสมาชิกและของผู้บริหารเองด้วย

พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา (2542 :125) ได้กล่าวถึงลักษณะของบุคคลที่มุ่งมั่นหรือมุ่ง
ความสำเร็จไว้ว่า มีลักษณะ ดังนี้

1. เป็นผู้ที่มีความหวังใจถึงความสำเร็จของงาน
2. มีความต้องการที่จะทำงานนั้นให้ดีที่สุดโดยเน้นถึงมาตรฐานที่ดีเลิศของ
ความสำเร็จในงาน
3. ชอบทำงานที่ท้าทายความมุ่งมั่นพยายามและจะพยายามทำงานที่มี
ความสำคัญและมีความลำบากอย่างยิ่งให้สำเร็จ
4. ชอบทำงานต่างๆ ให้มีมาตรฐานที่ดีกว่าที่คนอื่นเคยทำมา
5. ชอบแสดงออกถึงความรับผิดชอบอย่างสูงเกี่ยวกับงาน
6. ชอบแสดงออกถึงความคิดสร้างสรรค์
7. ชอบยกเหตุผลมาประกอบคำพูดอยู่เสมอ
8. มีการเสี่ยงอยู่บ้างในเรื่องราวที่จะต้องตัดสินใจในส่วนที่เกี่ยวกับงานแต่อัตราการ
เสี่ยงจะไม่สูงนัก

9. ลักษณะของเรื่องราวที่เขียนหรือแสดงออกจะเป็นลักษณะเป็นเชิงวิเคราะห์ มีหลักเกณฑ์ ขั้นตอน แต่จะไม่เกี่ยวข้องกับอารมณ์หรือความรู้สึก

10. ชอบแสดงถึงความสำเร็จของชีวิตในระยะยาว

11. อยากให้คนอื่นยกย่องว่าเก่งในการทำงาน

จากเอกสารที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่าการที่จะทำงานให้ประสบผลสำเร็จได้นั้น สมาชิกภายในกลุ่มจะต้องมีความไว้วางใจกัน มีการกำหนดเป้าหมายร่วมกันอย่างชัดเจน ก่อนจะทำงานร่วมกัน มีการชี้แนะแนวทางปฏิบัติ มีการเสียสละเมื่อต้องทำงานร่วมกันเป็นทีม มีการแบ่งหน้าที่ในการทำงานร่วมกันอย่างเป็นขั้นตอนในการทำงานร่วมกัน

2. เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม

2.1. ความหมายของกลุ่ม

เลวิน (Lewin 1948, Forsyth, P.5; อ้างอิงจาก อนงค์ วิเศษสุวรรณ 2544 : 3) ให้คำจำกัดความ กลุ่มว่า ต้องมีลักษณะที่สมาชิกต้องพึ่งพากัน ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า กลุ่ม หมายถึง บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปมีปฏิสัมพันธ์กันต้องพึ่งพาซึ่งกันและกันและสอดคล้องกับชาญ ธีรพิทยากุล (2520 : 133) ที่ได้ให้ความหมายว่า กลุ่ม หมายถึง การที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปมาร่วมกันโดยมีความสัมพันธ์ทางสังคมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยว ความสัมพันธ์ดังกล่าวได้แก่ การมีกิจกรรมร่วมกัน มีการปะทะสังสรรค์หรือสัมพันธ์ริยาหรือปฏิริยาสัมพันธ์กัน และ มีความรู้สึกทางอารมณ์ ความคิดความเชื่อร่วมกัน เคมพ์ (Kemp, 1964 : 24-25) นักจิตวิทยาชาวอเมริกัน ให้ความหมายไว้ว่า กลุ่มประกอบด้วยบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปมาร่วมกันมีการพึ่งพาอาศัยและมีปฏิสัมพันธ์ ต่อกัน มีผลประโยชน์ร่วมกัน มีความพึงพอใจ มีการยอมรับและเคารพในความคิดเห็นซึ่งกัน และกันมีความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม

บาส (Bass, 1960 : 39 ; อ้างอิงจากทองเรือน อมรวิฑูล 2520 : 2) กล่าวว่า กลุ่มหมายถึงการรวมตัวของเอกัตบุคคล โดยที่การรวมตัวเหล่านั้นจะทำให้เกิดแรงหนุนกำลัง แก่สมาชิกของกลุ่มในแง่ที่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพและเป็นสิ่งที่ดึงดูดใจสมาชิกของกลุ่มกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า สมาชิกในกลุ่มที่รวมตัวกันอยู่ได้ เพราะมีแรงกระตุ้น เช่น ได้รับสวัสดิการ ทางด้านวัตถุ ได้รับการคุ้มครองจากกลุ่ม กลุ่มเป็นกลไกเพื่อการตอบสนองความต้องการบางอย่างโดยใช้รูปแบบของการปฏิสัมพันธ์ 4 ประการคือ

1. การมีความมุ่งหมายอย่างเดียวกัน (Common Goal)
2. มีบทบาทในการที่จะประสานกันอย่างแน่นแฟ้น
3. การที่สมาชิกในกลุ่มยึดถือเกณฑ์ปกติอย่างเดียวกัน
4. ยอมรับและเข้าใจในเอกภาพของกลุ่ม

กำหนดพฤติกรรมและทัศนคติของสมาชิกแต่ละคน และของกลุ่ม โดยส่วนรวม องค์ประกอบเหล่านั้นประกอบเหล่านั้นประกอบด้วย ปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของสมาชิก

ทศพร มณีศรีขำ (2539 : 21) ได้กล่าวว่า กิจกรรมกลุ่ม คือ วิธีการศึกษาจะมีลักษณะเป็นการศึกษาจากประสบการณ์และการปฏิบัติจริงโดยผู้ศึกษาจะเข้าไปมีส่วนร่วมในประสบการณ์การเรียนรู้และปฏิบัติจริงตามที่จัดขึ้นซึ่งลักษณะดังกล่าวทำให้ผู้ศึกษาได้ศึกษาได้ศึกษาด้วยความสนุกสนานมีชีวิตชีวาและท้าทายความคิด ความสามารถของแต่ละคนรวมทั้งสมาชิกแต่ละคนยังได้ประสบการณ์การเรียนรู้อย่างกว้างขวางจากสมาชิกคนอื่นๆด้วย

คมเพชร ฉัตรศุภกุล (2546 : 6) การทำงานเป็นกลุ่ม (Group work) หมายถึงการนำเอาประสบการณ์มาวางแผนและแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกันเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ต้องการในสมาชิกแต่ละคน และการเปลี่ยนแปลงของกลุ่มโดยส่วนรวม ผู้นำจะสามารถทำงานให้มีประสิทธิภาพก็ต่อเมื่อเขาได้เรียนรู้วิธีการที่จะช่วยอำนวยความสะดวก (Facilitate) ให้เกิดปฏิสัมพันธ์อย่างสร้างสรรค์ระหว่างสมาชิกแต่ละคนโดยวิธีการดังกล่าวแล้วประสบการณ์ในกลุ่มจะทำให้เกิดพัฒนาการในตัวบุคคลทุกคนและกลุ่มก็จะดำเนินไปสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งเอาไว้การทำงานกลุ่มไม่ใช่การปล่อยให้ผู้นำทำอะไรได้ตามใจตนเองด้วยความเห็นแก่ตัว แต่โดยอุดมคติแล้ว การทำงานเป็นกลุ่มนั้นจะเกี่ยวข้องกับการรับรู้เรื่องความต้องการของบุคคลอื่นและทักษะในการแสดงออกถึงความเข้าใจผู้อื่น

จากความหมายของกลุ่มข้างต้น สรุปได้ว่า กลุ่ม หมายถึง การร่วมตัวกันของ เอกัตตบุคคล โดยมีการปฏิสัมพันธ์กันทางด้าน ร่างกาย วาจา จิตใจ เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ตามจุดมุ่งหมายร่วมกันเพื่อรับผลประโยชน์ที่เกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์กันของกลุ่ม

2.2 จุดมุ่งหมายของกลุ่ม

เรียม ศรีทอง (2540:172) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของกลุ่มไว้ว่า แม้ว่าการรวมกลุ่มจะเกิดจากผลที่แตกต่างกันไป แต่โดยส่วนมากแล้ว กลุ่มจะมีเป้าประสงค์ในการบรรลุจุดมุ่งหมายหลักร่วมกันได้แก่

1. ให้บริการในกิจกรรมบางอย่าง
2. ดำเนินการและให้บริการเพื่อรายได้หรือสถานภาพทางเศรษฐกิจ เช่น กลุ่มทางธุรกิจอุตสาหกรรม และการตลาด เป็นต้น
3. สนองความต้องการของแต่ละบุคคลเช่น ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม เป็นต้น
4. ปกป้องคุ้มครองจากภัยอันตราย เช่น กองทัพ ตำรวจ และหน่วยป้องกันภัยพิบัติต่างๆ

5. กลุ่มทางสังคมที่มีความต่อเนื่อง เช่นหน่วยงานของรัฐบาล ระบบของศาล และระบบของโรงเรียน

6. กลุ่มทางสังคมเพื่อสนองความต้องการของแต่ละบุคคลที่มีความสนใจ และค่านิยมคล้ายกันเช่น สมาคม อาสาสมัคร ทางการศึกษา และทีมนักกีฬาสมัครเล่น เป็นต้น

โจนส์ (Joncs.1972.; อ้างอิงจากศุภวดี บุญญวงศ์. 2527: 39) ได้เสนอเกณฑ์ในการพิจารณาจุดมุ่งหมายของกลุ่ม หรือที่เรียกว่า SPIRO Model มี 5 ประการ ดังนี้

1. S คือ Specificity หมายถึง ความชัดเจน เฉพาะเจาะจง จุดมุ่งหมายที่ดีต้องชัดเจน เฉพาะเจาะจง เพื่อช่วยให้สมาชิกเข้าใจสิ่งที่ต้องการจะทำให้บรรลุผลคืออะไรไม่ใช่เขียนไว้อย่างกว้างๆ

2. P คือ Performance หมายถึง การกระทำหรือพฤติกรรม จุดมุ่งหมายที่ดี ควรเขียนออกมาในรูปการกระทำ เพื่อช่วยให้รู้แน่ชัดว่าอะไรคือสิ่งที่จะทำ

3. I คือ Involvement หมายถึง การมีส่วนร่วม จุดมุ่งหมายที่ดีนั้นควรระบุไว้อย่างชัดเจนว่าบุคคลมีบทบาทในจุดมุ่งหมายนั้นอย่างไร

4. R คือ Realism หมายถึง ความเป็นจริงจุดมุ่งหมายที่ดีควรอยู่ในลักษณะที่เป็นไปได้

5. O คือ Observability หมายถึงการสังเกตเห็นได้ จุดมุ่งหมายที่ดีควรมีลักษณะที่สังเกตเห็นผลได้

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้น จุดมุ่งหมายของกลุ่ม หมายถึง การตั้งเป้าประสงค์ในการร่วมกันของบุคคลที่มีความต้องการคล้ายกัน หรือเหมือนกัน เพื่อมุ่งความสำเร็จของกลุ่มทำให้เป้าประสงค์นั้นประสบผลสำเร็จภายใต้เงื่อนไขที่ได้ตกลงกันไว้แล้วโดยผ่านกระบวนการกลุ่ม เพื่อพัฒนาสมาชิกภายในกลุ่มเปิดโอกาสให้สมาชิกได้แสดงความสามารถของตนและเพื่อสนองตอบความต้องการของตนภายในกลุ่มให้สมาชิกในกลุ่มได้มีโอกาสรับฟังผู้อื่นทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ความสามารถแก่กันและกันภายในกลุ่ม

2.3 ขนาดของกลุ่มที่ใช้ในกิจกรรมกลุ่ม

ชอร์ (Shaw. 1971 : 3) กล่าวว่า กลุ่มย่อยควรมีสมาชิก 10 คน เป็นอย่างมาก ถ้าจำนวนสมาชิก 30 คนขึ้นไปจะจัดเป็นกลุ่มใหญ่ แต่ก็อาจจัดเป็นกลุ่มย่อยได้ และมีความเห็นว่าจำนวนสมาชิกมิใช่ปัญหาสำคัญ แต่องค์ประกอบอื่นๆ ซึ่งได้แก่ ความสัมพันธ์ของสมาชิกและการร่วมมือกันในการทำงานของสมาชิกจะมีความสำคัญต่อการทำงานของกลุ่มมากกว่า วัดสัน และแฮร์ (Deightton. 1971 : 225 ; citing Watson ; & Hare. n.d.)กล่าวว่า กลุ่มที่ใช้จัดกิจกรรมกลุ่มควรมีขนาดไม่ใหญ่นักและควรมีจำนวน 5 คน เป็นอย่างน้อย แต่บางทีก็อาจกำหนดให้มีจำนวน 12-15 คนก็ได้ เพื่อเหตุผลทางเศรษฐกิจ เพราะจะทำให้สิ้นเปลืองน้อยลง แต่ก็ควรมีการแบ่งออกเป็นกลุ่มย่อย 2 กลุ่ม เพื่อให้มีขนาด

เหมาะสม ถ้ากลุ่มมีขนาดใหญ่เกินไป โอกาสที่สมาชิก จะมีส่วนร่วมจะลดน้อยลง อาจทำให้กลุ่ม แยกแยกกันง่ายขึ้น

คมเพชร ฉัตรศุภกุล (2546 : 111) กล่าวว่า จำนวนสมาชิกของกลุ่มที่จะเหมาะสมนั้นมีความคิดเห็นของบุคคลแตกต่างกันออกไป แต่อย่างไรก็ตาม ไม่มีการวิจัยที่แสดงให้เห็นว่าจำนวนสูงสุดควรจะเป็นกี่คน จากการรายงานโดยทั่วไปพบว่า จำนวนของสมาชิกจะอยู่ระหว่าง 6-15 คน ถึงแม้ว่าบางคนอาจจะคิดว่าจำนวนที่ดีที่สุด คือ 6 คน บางคนคิดว่า 8 คน แต่อย่างไรก็ตามไม่มีใครกำหนดจำนวนเกิน 15 คน จะใหญ่เท่าใดขึ้นอยู่กับความจำเป็นของสถานการณ์ จุดมุ่งหมายของกลุ่ม แหล่งที่จะให้ความช่วยเหลือของกลุ่ม ระดับภาวะของบุคคลในกลุ่ม

จินดารัตน์ ปิรมณี (2545 : 59) กล่าวว่า ขนาดของกลุ่มที่เหมาะสมในการทำกิจกรรมกลุ่ม นั้น ซึ่งจะทำให้กิจกรรมเกิดผลดี ควรมีขนาด 5-15 คน เพื่อที่จะสมาชิกจะได้มีโอกาสออกไปแสดงความสามารถ ความคิดเห็นได้อย่างทั่วถึง มีงานทำในกลุ่มและมีโอกาสได้ใช้ทักษะของตนทั่วถึงกัน แต่สามารถยืดหยุ่นได้ตามความจำเป็น สถานการณ์ และเหตุผลอื่น

นิสรา คำณิ (2544 : 32) กล่าวว่า กิจกรรมกลุ่ม ควรมีสมาชิกของกลุ่มตั้งแต่ 9-10 คน และมากที่สุดไม่ควรเกิน 15 คน จึงเหมาะสมที่สุด เพราะถ้าหากสมาชิกกลุ่มมีมากเกินไปกว่านี้ จะมีผลเสียต่อความสัมพันธ์และความร่วมมือในการทำงานของสมาชิกในกลุ่ม

จากข้อมูลที่ได้กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า สมาชิกในกลุ่มที่เหมาะสมไม่ควรเกิน 15 คนจึงจะสามารถที่จะดำเนินกิจกรรมได้อย่างทั่วถึงกัน และจะทำให้กระบวนการกลุ่มดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2.4. กิจกรรมที่ใช้ในกระบวนการกลุ่ม

คมเพชร ฉัตรศุภกุล (2546 : 152-165) กล่าวว่า กิจกรรมกลุ่มเพื่อนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาบุคคลและกลุ่มมากมาย กิจกรรมแต่ละประเภทจะช่วยให้สมาชิกได้เรียนรู้เรื่องต่างๆ แยกต่างกันไป เพื่อให้ผู้ดำเนินกิจกรรมกลุ่ม ผู้สอนกิจกรรมได้แนวความคิดและนำไปปรับปรุงดัดแปลงใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์

1. กิจกรรมกลุ่มเพื่อการรู้จักกันและสร้างสัมพันธภาพ จะเป็นระยะเริ่มเข้ากลุ่มจะเป็นตัวของตัวเอง จะช่วยให้ทุกคนมีความสัมพันธ์กันเป็นอย่างดี ดังนั้น ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มใดก็ตาม มักจะเริ่มต้นโดยการช่วยให้ทุกคนได้มีโอกาสรู้จักกันด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น การติดป้ายชื่อ การแนะนำตัวเอง การสัมภาษณ์สมาชิกในกลุ่ม กิจกรรมพิเศษเพื่อทำให้รู้จักกัน เป็นต้น

2. กิจกรรมกลุ่มเพื่อสร้างความเข้าใจในตนเอง เป็นปัจจัยทำให้บุคคลกระทำอะไรก็ตามถูกต้องและเหมาะสม ในเรื่องการเข้าใจตนเองนั้น นอกจากบุคคลจะต้องพิจารณาด้วยตนเองแล้วบุคคลอื่น ๆ ก็สามารถจะให้ข้อมูลได้ด้วย เนื่องจากบางครั้งคนเราไม่สามารถมองเห็นรายละเอียดเล็ก

เข้าใจในบุคคลอื่นจะทำให้บุคคลเกิดการยอมรับในพฤติกรรมของบุคคลอื่นมากขึ้นไม่เกิดความสงสัยว่าทำไมบุคคลนั้น ถึงแสดงพฤติกรรมเช่นนั้น เพราะรู้และเข้าใจสาเหตุของการแสดงพฤติกรรมเช่นนั้น

ทิสนา แชมมณี (2548: 365) เกมเป็นวิธีสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้สูง ผู้เรียนได้รับความสนุกสนาน และเกิดการเรียนรู้จากการเล่นเกิดการเรียนรู้โดยการเห็นประจักษ์แจ้งด้วยตนเองทำให้การเรียนรู้มีความหมายและอยู่คงทน เป็นวิธีสอนที่ไม่เหน็ดเหนื่อยมากขณะสอน และผู้เรียนชอบ การอภิปรายกลุ่มเป็นวิธีการสอนที่มุ่งช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ อย่างทั่วถึงมีโอกาสแสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนประสบการณ์กัน อันจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในเรื่องที่เรียนกว้างขึ้นซึ่งกล่าวได้ว่า การอภิปรายกลุ่มย่อยเป็นวิธีสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนกลุ่มใหญ่มีโอกาสได้แสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้อย่างทั่วถึง เป็นวิธีสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนและผู้สอนได้ข้อมูลและความคิดเห็นที่หลากหลาย ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่กว้างขึ้น เป็นวิธีสอนที่ช่วยส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างผู้เรียน ช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะต่างๆ จำนวนมาก เช่น ทักษะการพูด การแสดงความคิดเห็น การโต้แย้ง การวิพากษ์วิจารณ์ และทักษะการคิด สอดคล้องกับคมเพชร ฉัตรศุภกุล(2546 : 68-70) ที่กล่าวถึงการอภิปรายกลุ่มว่า การอภิปรายกลุ่มจะส่งเสริมให้สมาชิกแต่ละคนได้รับการยกย่องนับถือ จะส่งเสริมให้สมาชิกใช้ความคิดอย่างวิพากษ์วิจารณ์ (Critical Thinking) การอภิปรายกลุ่มจะกระตุ้นให้เกิดความคิดใหม่ๆ การอภิปรายกลุ่มจะช่วยสร้างทัศนคติด้านจิตใจที่สมบูรณ์ (Healthy Mental attitudes) ทิสนา แชมมณี (2548 : 362)กรณีตัวอย่าง คือกระบวนการที่ผู้สอนใช้ในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยผู้เรียน ศึกษาเรื่องที่สมมติขึ้นจากความเป็นจริงและตอบประเด็นคำถามเกี่ยวกับเรื่องนั้นแล้วนำคำตอบและเหตุผลที่มาจากคำตอบนั้นมาใช้เป็นข้อมูลในการอภิปราย เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ เพื่อมุ่งช่วยให้ผู้เรียนฝึกฝนการเผชิญและแก้ปัญหาโดยไม่ต้องรอให้เกิดปัญหาจริง เป็นวิธีการที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนคิด วิเคราะห์ และเรียนรู้ความคิดของผู้อื่น ช่วยให้ผู้เรียนมีมุมมองที่กว้างขึ้นช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดแก้ปัญหา ช่วยให้ผู้เรียนมีมุมมองที่กว้างขึ้น ช่วยให้ผู้เรียนเผชิญปัญหาที่เกิดขึ้นในสถานการณ์จริงและได้ฝึกแก้ปัญหาโดยไม่ต้องเสี่ยงกับผลที่จะเกิดขึ้น ช่วยให้เกิดความพร้อมที่จะแก้ปัญหาเมื่อเผชิญปัญหานั้นในสถานการณ์จริง ช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียน และส่งเสริมการเรียนรู้จากกันและกัน ให้ผลดีมากสำหรับกลุ่มนักเรียนที่มีความรู้และประสบการณ์หลากหลายสาขา ทำให้นักเรียนกล้าที่จะแสดงออกในด้านต่างๆ

จินดารัตน์ ปิรมณี (2545 : 61-62) การดำเนินกิจกรรมกลุ่มสามารถใช้เทคนิคต่างๆ เพื่อก่อให้เกิดความสำเร็จได้โดยแต่ละวิธีนั้นจะถูกนำไปใช้แตกต่างกันได้ตามความเหมาะสม ตัวอย่างเทคนิคที่ใช้ในกิจกรรมกลุ่ม ได้กล่าวไว้ ดังนี้ คือ

1. การอภิปรายกลุ่ม (Group Discussion) เป็นการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น หรือ หัวข้อที่กลุ่มตัดสินใจร่วมกัน โดยสมาชิกจะได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างเป็นอิสระและอย่างธรรมชาติ นอกจากนี้ยังถือได้ว่าเป็นแกนของประชาธิปไตย เพราะมีส่วนส่งเสริมให้สมาชิกทุกคนได้ฝึกตนเองให้เป็นผู้ที่มีคุณสมบัติที่ดี เหมาะสมกับการเป็นสมาชิกในสังคมประชาธิปไตย การอภิปรายกลุ่ม จะช่วยให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ในสังคม การมีสัมพันธภาพกันใหม่ บูรณาการความคิด และความ ต้องการซึ่งกันและกัน

2. การแสดงบทบาทสมมติ (Role-Playing) เป็นการจำลองสถานการณ์เพื่อให้ผู้แสดงได้มีโอกาสแสดงออกตามธรรมชาติ โดยอาศัยบุคลิกภาพหรือเปิดโอกาสให้บุคคลได้แสดงบุคลิกภาพของเขาอย่างเป็นอิสระ วิธีการนี้มีลักษณะเป็นสถานการณ์สมมติเช่นเดียวกับเกม ผู้นำกลุ่มจะเป็นผู้สร้างสถานการณ์ไว้ล่วงหน้า ซึ่งอาจจะเป็นเรื่องที่ขัดแย้งกันระหว่างบุคคล หรือสถานการณ์การประชุมในการประชุม และการแสดงผู้แสดงจะต้องใช้บทบาทเจรจาและบุคลิกภาพของตนเอง และสวมบทบาทนั้น ผู้นำกลุ่มจะให้ผู้แสดงได้ทราบจุดมุ่งหมายที่จำเป็น บางประการ หรือสถานการณ์ที่กำหนดให้ ผู้แสดงอาจจะมีคนเดียว หรือหลายคนก็ได้เวลาที่ผู้แสดงเป็นช่วงเวลาสั้นๆ ภายหลังการแสดงจะมีบทวิเคราะห์บทบาทโดยอาศัยการสังเกตและการอภิปรายกลุ่ม

3. กรณีตัวอย่าง (Case) เป็นวิธีการใช้ตัวอย่าง หรือเรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นจริง ๆ นำมาดัดแปลงและใช้เป็นตัวอย่างในการให้ผู้เรียนได้ศึกษาวิเคราะห์ และอภิปรายกันเพื่อสร้างความเข้าใจและฝึกฝนหาวิธีแก้ปัญหา นั้น วิธีการนี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้รู้จักคิดและพิจารณาข้อมูลที่ได้รับอย่างถี่ถ้วน รวมทั้งการนำเอากรณีต่าง ๆ ซึ่งคล้ายคลึงกับชีวิตจริงมาใช้จะช่วยให้การเรียนรู้ลักษณะใกล้เคียงกับความเป็นจริง ซึ่งมีส่วนทำให้การเรียนรู้มีความหมายสำหรับผู้เรียนมากขึ้น

4. เกม (Game) เป็นกิจกรรมที่สมาชิกต้องลงมือกระทำด้วยตนเอง ซึ่งผลจะออกมาในรูปของการแพ้หรือชนะโดยจะเน้นในเรื่องของการตัดสินใจของผู้เล่นหรือสมาชิก และจะขึ้นอยู่กับโครงสร้างหรือกติกาของเกมที่ผู้นำกลุ่มกำหนดเอาไว้ให้ องค์ประกอบของเกมได้แก่

4.1 กติกา เพื่อให้สมาชิกกลุ่มได้ทำกิจกรรมอย่างมีระเบียบ เรียบร้อย บรรลุจุดมุ่งหมายที่ต้องการโดยไม่ต้องพะวงอยู่กับสิ่งนอกประเด็น

4.2 วิธีการ เป็นขั้นตอนของการเล่นซึ่งจะมีผลต่อบรรยากาศของการเล่นเกม

4.3 จุดมุ่งหมายของเกม เป็นเป้าหมายที่ผู้นำกลุ่มต้องการให้สมาชิกได้บรรลุถึงจุดมุ่งหมายนั้น อารมณ์ การแสดงออก และการใช้ความคิด เป็นพฤติกรรมและความรู้สึกที่สมาชิกที่เล่นเกมได้แสดงออกและรับรู้ซึ่งกันและกัน

5. สถานการณ์จำลอง (Simulation) เป็นการจำลองสถานการณ์ให้คล้ายคลึงกับความเป็นจริง เพื่อให้สมาชิกได้เรียนรู้และสัมผัสความรู้สึกจริงๆ ในสถานการณ์ที่จำลองขึ้น โดยต้องอาศัยกิจกรรมอื่นเป็นส่วนประกอบ เช่น เกม หรือบทบาทสมมติ การฝึกปฏิบัติ (Exercise) เป็นการนำเอาทฤษฎีหรือแนวคิดตามที่ได้เรียนรู้มาทดลองปฏิบัติในขั้นตอนสุดท้ายของการฝึกอบรมภายใต้การดูแลของผู้ให้การอบรม ผู้ให้การอบรมจะต้องเตรียมกิจกรรมหรือสิ่งที่จะให้ฝึกปฏิบัติไว้ล่วงหน้าหลังจากอบรมภาคทฤษฎีมาแล้ว อาจมีการสาธิตหรือกระทำให้ดูก่อนและให้การอบรมทดลองทำตาม ข้อดีของการฝึกปฏิบัติ คือ ผู้รับการทดลองได้ฝึกปฏิบัติจริงก่อนที่จะนำทักษะไปใช้และทุกคนได้เรียนรู้ด้วยตนเองและเป็นเทคนิคที่จูงใจให้คนอยากเรียนรู้

ทศนา แหมมณี (2522 : 201- 202) ได้กล่าวถึงกิจกรรมที่ใช้ในการทำกิจกรรมดังนี้

1. เกม (Games) คือการที่ผู้เรียนลงเล่นด้วยตนเอง ภายใต้ข้อตกลงหรือกติกาบางอย่างที่กำหนดไว้ ซึ่งผู้เรียนจะต้องตัดสินใจทำอย่างใดอย่างหนึ่ง วิธีการนี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์ความรู้สึกนึกคิด และพฤติกรรมต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ และยังช่วยให้ผู้เรียนเกิดความสุขสนุกสนานในการเรียนรู้ด้วย

2. บทบาทสมมติ (Role playing) วิธีการในลักษณะนี้เป็นสถานการณ์สมมติ มีการกำหนดบทบาทของผู้เล่นในสถานการณ์ที่สมมติขึ้น แล้วให้ผู้เรียนเข้าสวมบทบาทนั้นแสดงออกตามธรรมชาติ โดยอาศัยบุคลิกภาพ ประสบการณ์ และให้ผู้แสดงรู้สึกถึงความนึกคิดของตนเป็นหลักวิธีการนี้มีส่วนช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสศึกษาวิเคราะห์ถึงความรู้สึกและพฤติกรรมของตนอย่างลึกซึ้ง และยังช่วยเสริมสร้างบรรยากาศ การเรียนรู้ที่น่าสนใจและน่าติดตามด้วย

3. สถานการณ์จำลอง (Simulation) คือการจำลองสถานการณ์จริงหรือสร้างสถานการณ์ให้ใกล้เคียงกับความจริง แล้วให้ผู้เรียนลงไปอยู่ในสถานการณ์นั้นๆ และมีปฏิกิริยาโต้ตอบกัน วิธีนี้จะช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสทดลองพฤติกรรมต่างๆ ซึ่งในสถานการณ์จริงผู้เรียนอาจจะไม่กล้าแสดงออกเพราะอาจจะเป็นการเสี่ยงต่อผลที่จะได้รับ

4. กรณีตัวอย่าง (Case) คือการนำกรณี หรือเรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้น นำมาดัดแปลงและให้เป็นตัวอย่างในการให้ผู้เรียนลงไปอยู่ในสถานการณ์นั้นๆ และอภิปรายกัน เพื่อสร้างความเข้าใจและฝึกฝน หาทางแก้ไขปัญหานั้น การอภิปรายจะช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสและเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกัน รวมทั้งนำเอากรณีต่างๆ ซึ่งคล้ายกับชีวิตจริงมาใช้ จะช่วยให้การเรียนรู้มีลักษณะใกล้เคียงกับความจริง ซึ่งมีส่วนที่ทำให้การเรียนรู้ มีความหมายต่อผู้เรียน

เรียน หรือกำหนดไว้ให้โดยผู้แสดงจำต้องพยายามแสดงให้สมตามที่กำหนดไว้โดยไม่เอาบุคลิกภาพ และความรู้สึกนึกคิดของตนเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้อง อันจะมีส่วนทำให้เกิดผลเสียต่อการแสดงบทบาทนั้นๆ วิธีนี้เป็นวิธีช่วยทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ทำให้เข้าใจความรู้สึก เหตุผล และพฤติกรรมของผู้อื่น ซึ่งความเข้าใจนี้มีส่วนเสริมสร้างความเห็นอกเห็นใจ และการที่ผู้เรียนได้มีโอกาสแสดงละครร่วมกัน จะช่วยฝึกให้ผู้เรียนเกิดความรับผิดชอบในการเรียนร่วมกัน และได้ฝึกการทำงานร่วมกันด้วย

2.5 จุดมุ่งหมายของกิจกรรมกลุ่ม

ปัตตอน (Button. 1974 : 1-2) กล่าวว่า การเป็นมนุษย์ย่อมต้องสื่อสารและมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ซึ่งหมายถึงเราต้องอยู่ในสังคม เพราะเราไม่สามารถอยู่อย่างโดดเดี่ยวเพียงลำพังได้ เราต้องดูปฏิกริยาจากบุคคลอื่น ๆ ที่อยู่ร่วมกัน กิจกรรมกลุ่มเป็นสิ่งที่จัดขึ้น โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะช่วยส่งเสริมให้มนุษย์ได้เติบโตและพัฒนา โดยเฉพาะทักษะด้านสังคม และด้านความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ดังนั้น การจัดกิจกรรมกลุ่มจึงเป็นการสร้างโอกาสให้มนุษย์ได้เรียนรู้เกี่ยวกับการติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ๆ ในบรรยากาศที่ส่งเสริมซึ่งกันและกัน โดยการใช้เทคนิคต่างๆ การสวมบทบาทผู้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มจะพยายามช่วยกลุ่ม และช่วยสมาชิกแต่ละคนเพื่อทำงานไปสู่จุดหมาย

เบนเนทท์ (Bennett. 1963 : 8-9) ได้สรุปจุดมุ่งหมายโดยทั่วไปของกิจกรรมกลุ่มไว้ดังนี้ คือ

1. เป็นการเปิดโอกาส ให้สมาชิกทุกคนได้เรียนรู้ร่วมกันทุกๆ ด้าน
2. ก่อให้เกิดผลการบำบัดรักษา จากการที่สมาชิกกลุ่มได้มีโอกาสระบายความเครียดทางอารมณ์หรือปัญหาต่างๆ ทำให้สมาชิกกลุ่มทุกคนเข้าใจ รับฟัง และช่วยกันคิดหาวิธีแก้ปัญหา ร่วมกัน
3. ช่วยให้ผู้คลบบรรลุจุดมุ่งหมาย ช่วยให้ผู้สมาชิกกลุ่มทุกคนสามารถแก้ปัญหาของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ
4. ช่วยให้การให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคลมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพราะกลุ่มจะช่วยให้เข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้น

นิสรา คำมณี (2544 : 26) ได้ให้ความหมายของกิจกรรมที่มีจุดมุ่งหมายว่า เพื่อช่วยส่งเสริมให้บุคคลได้มีโอกาสเรียนรู้ในการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ได้สร้างความเข้าใจในตนเอง เข้าใจผู้อื่น ตลอดจนเพื่อให้บุคคลมีการปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาตนเองในทางที่พึงประสงค์

ร้อง และสามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ดี

คมเพชร จัตรศุภกุล (2546 : 149 – 151) กล่าวถึงความมุ่งหมายของกิจกรรมกลุ่มไว้ดังนี้

1. เพื่อสร้างความเข้าใจในตนเองได้อย่างถูกต้อง โดยปกติคนทั่วไปอาจจะคิดว่าตนเองมีความเข้าใจในตนเองไม่จำเป็นต้องให้คนอื่นช่วยชี้แจงว่าตนเป็นอย่างไร ในทางจิตวิทยาแล้วมนุษย์ย่อมเข้าใจตนเอง แต่บางครั้งอาจจะไม่เข้าใจตนเองได้เท่าที่ควร หรือบางครั้งก็เข้าใจตนเองผิดพลาดได้ ทั้งนี้เพราะว่าแต่ละคนก็มีการปรับตัวกับสิ่งแวดล้อม โดยใช้กลวิธีการป้องกันตัวที่แตกต่างกันไป ด้วยเหตุนี้ กิจกรรมกลุ่มก็อาจจะช่วยให้มนุษย์ได้โดยการเป็นกระจกเงาสะท้อนให้เห็นภาพของตนเองทุกๆ ด้าน

2. เพื่อสร้างความเข้าใจบุคคลอื่น มนุษย์มีความต้องการที่จะอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่ง คือ ความเข้าใจในสมาชิกกลุ่ม ความเข้าใจในบุคคลอื่นจะทำให้เกิดการยอมรับพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกมา ดังนั้นในการทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกันของสมาชิกจะเปิดโอกาสให้สมาชิกเกิดการเรียนรู้ลักษณะต่างๆ ของแต่ละคนได้เป็นอย่างดี

3. เพื่อสร้างความสามารถในการทำงานร่วมกันระหว่างสมาชิก ซึ่งนอกจากจะอาศัยความรู้ความสามารถและประสบการณ์ของสมาชิกแต่ละคนแล้ว สิ่งที่สำคัญและมีความหมายต่อความสำเร็จของกลุ่ม คือ ความร่วมมือ ซึ่งถ้าขาดความร่วมมือที่ดีจะทำให้การทำงานของกลุ่มไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ดังนั้นในการทำกิจกรรมกลุ่มจึงมีจุดมุ่งหมายที่จะเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีให้แก่สมาชิกกลุ่มที่มีทักษะที่จำเป็นต่อการทำงานร่วมกับผู้อื่น

เทรกซ์เลอร์ และนอร์ธ (; citing Traxler ; & North. 1957 : 320 ; อ้างอิงจากทองเรียนอมรัชกุล. 2520 : 5-6) ได้กล่าวถึงกิจกรรมกลุ่มไว้ ดังนี้

1. เพื่อให้การศึกษอบรรณแก่บุคคลที่ยังไม่คุ้นเคยกับสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในมหาวิทยาลัย หรือในโรงเรียนโดยการจัดโครงการ เช่น ปฐมนิเทศนักศึกษาใหม่ หรือนำไปจัดในรูปแบบของการแนะแนวตลอดทั้งปี

2. เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์ที่แตกต่างไปจากที่ได้รับจากหลักสูตรโดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดกิจกรรมกลุ่มในมหาวิทยาลัย เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในการศึกษาเล่าเรียน

3. เพื่อเป็นรากฐานที่จะนำไปสู่การให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคล เพราะทำให้นักเรียนคุ้นเคยกับครูแนะแนวในขณะที่เข้าร่วมกิจกรรม

4. เพื่อการปรับตัว การบำบัดรักษา และความเจริญงอกงามของบุคคลในกลุ่ม นอกจากนี้ กิจกรรมกลุ่มยังเป็นวิธีการที่จะช่วยแก้ปัญหาส่วนตัว เช่น ปัญหาบุคลิกภาพ ปัญหาด้านมนุษยสัมพันธ์

จากจุดมุ่งหมายดังกล่าว สรุปได้ว่า กิจกรรมกลุ่มที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาส่งเสริมบุคคลให้รู้จักตนเอง และเรียนรู้ที่จะปรับปรุงแก้ไขพฤติกรรมและบุคลิกภาพที่บกพร่องในการพัฒนาตนเองในทางที่พึงประสงค์ได้ ตลอดจนสามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ดี

2.6 คุณค่าของกิจกรรมกลุ่ม

โรเจอร์ (Roger.1985 : 121-122) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของกิจกรรมกลุ่มไว้ ดังนี้คือ

1. ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านการรับรู้ทางความรู้สึก
2. มีการตระหนักถึงความรู้สึกของตนเองและผู้อื่นมากขึ้น ตลอดจนเปิดเผยความรู้สึก ความจริงใจ และเป็นไปอย่างธรรมชาติ มีการเปลี่ยนแปลงทางความสามารถในการควบคุมความรู้สึกต่างๆ ของตนเอง มีการแสดงที่ตรงกับความรู้สึกตนเอง
3. เกิดแนวทางในการสร้างแรงจูงใจ หมายถึง การเข้าใจในตนเองการรู้จักตัดสินใจได้ด้วยตนเอง
4. เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านทัศนคติทั้งต่อตนเองและผู้อื่น หมายความว่าพัฒนาในเรื่องคุณค่าของตนเอง บุคคลยอมรับตนเอง เข้าใจตนเอง และมีความมั่นใจยิ่งขึ้น ลดการสงสัยและควบคุมผู้อื่น มีส่วนร่วมในกิจกรรมมากขึ้น และมีความรู้สึกพึ่งพากันและกัน เชื่อในความสามารถของบุคคล มีการแก้ปัญหาโดยการทำงานเป็นกลุ่มและเป็นสมาชิกที่ดีของกลุ่ม

จินดาร์ตน์ ปิณณี (2545 : 59) กล่าวว่า ประโยชน์ของกิจกรรมกลุ่ม นั้นสามารถช่วยให้สมาชิกได้พัฒนาตนเองในด้านอารมณ์ สังคม และรู้จักควบคุมตนเอง นอกจากนี้ยังสามารถรับผิดชอบตนเองและมีทัศนคติที่ดีต่อบุคคลอื่น เพื่อเป็นการเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคลได้ดี

นอกจากนี้ คมเพชร ฉัตรศุภกุล (2546 : 20 -24) ยังได้กล่าวถึงประโยชน์ของกิจกรรมกลุ่มไว้ ดังนี้

1. คุณค่าในพัฒนาการ (Development Value) กิจกรรมกลุ่มสามารถสร้างพัฒนาการให้บุคคลในกลุ่มได้เป็นอย่างดี กิจกรรมแต่ละประเภทสนองความพึงพอใจของบุคคลแตกต่างกันไป คุณค่าทางพัฒนาการที่เกิดขึ้น มีดังนี้

1.1 การสนองความต้องการพื้นฐานของบุคคล เช่น ความต้องการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ความต้องการความปลอดภัย ความต้องการการยอมรับจากหมู่คณะ

1.2 มีการสร้างพัฒนาการทางด้านอารมณ์และสังคมเมื่อบุคคลเข้าร่วม

กิจกรรมกลุ่มจะได้มีโอกาสเรียนรู้เรื่องการปฏิบัติตนในสังคม และในขณะเดียวกันจะได้เรียนรู้เรื่องการควบคุมการแสดงออกทางอารมณ์ด้วย

1.3 การพัฒนาทางด้านทัศนคติ ความสนใจ ความสามารถ และปกติวิสัยทางสังคม ในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคม บุคคลจะต้องมีทัศนคติที่ดีต่อบุคคลอื่น มีการเคารพบุคคลอื่น จึงจะทำให้อยู่ร่วมกับกลุ่มได้ ถ้าหากไม่มีคุณสมบัติดังกล่าวแล้วจะทำให้ไม่สามารถปรับตัวได้กับสมาชิกในกลุ่ม

1.4 คุณค่าทางอาชีพ กิจกรรมกลุ่มบางประเภท เช่น กิจกรรมกลุ่มในโรงเรียน นอกจากจะให้ข้อสังเกตทางด้านอาชีพแล้วยังให้ประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์ต่ออาชีพต่างๆ เช่น ดนตรี ศิลปะ หนังสือพิมพ์ เป็นต้น

1.5 ความเจริญงอกงามทางด้านความรู้และทักษะในขณะที่มีโอกาสทำกิจกรรมกลุ่มนั้น อาจจะได้รับความรู้และทักษะบางประการ เช่น การพูดในที่สาธารณะการอภิปรายกลุ่ม กฎระเบียบในการทำงานเป็นหมู่คณะ

2. คุณค่าด้านการวินิจฉัย (Diagnostic Value) สำหรับผู้นำกลุ่มเมื่อมีการทำกิจกรรมกลุ่มจะทำให้มีโอกาสที่จะสังเกตสมาชิกในกลุ่มแต่ละคนให้ได้รับความเข้าใจอย่างดีในตัวสมาชิก

3. คุณค่าทางการบำบัด (Therapeutic Value) ในการรวมกลุ่มของบุคคลนั้นจะมีค่าต่อการบำบัดเป็นอย่างดี สำหรับบุคคลที่มีปัญหาจะได้รับประโยชน์จากการร่วมกิจกรรมกลุ่มสามารถแก้ปัญหาได้ เช่น ปัญหาทางด้านอารมณ์ การพัฒนานิสัยของตนเอง เป็นต้น

4. คุณค่าต่อโรงเรียนและชุมชน (Value to the School and Community) บุคคลที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมีโอกาสในการพัฒนาตนเองในด้านต่างๆ ทำให้เป็นบุคคลที่มีความสามารถ มีคุณค่า สร้างประโยชน์ให้แก่สังคมได้

จากประโยชน์ของกิจกรรมกลุ่มดังที่ได้กล่าวมาแล้ว สรุปได้ความว่า กิจกรรมกลุ่มสามารถช่วยให้สมาชิกได้พัฒนาตนเองในด้านอารมณ์ สังคม และความรู้จักควบคุมตนเองนอกจากนี้ยังสามารถรับผิดชอบตนเอง และมีทัศนคติที่ดีต่อบุคคลอื่น เพื่อเป็นการส่งเสริมสิ่งที่ดีอยู่แล้วให้ดียิ่งขึ้น พัฒนาพฤติกรรมที่ไม่มีในตนให้มีในตนและพัฒนาพฤติกรรมที่ดีให้ดียิ่งขึ้นหรือพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมให้เหมาะสมยิ่งขึ้น ทำให้สมาชิกได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนพฤติกรรมด้าน กาย วาจา และทางใจ เป็นการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลได้ดี

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.5.1 งานวิจัยในต่างประเทศ

กู๊ด และคนอื่นๆ (Good and Others 1989 -1990 : 56 – 62) ได้ศึกษาการใช้การทำงานเป็นทีมในการสอนคณิตศาสตร์พบว่าการทำงานเป็นกลุ่มเพิ่มแรงจูงใจและความกระตือรือร้น

ไม่ได้

เบิร์คเฮาเซอร์ (Birkhauser. 1985 : 103) ศึกษาผลของกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ที่มีต่ออัตมโนทัศน์ของนักเรียนในชั้นเรียนระดับประถมศึกษา โดยเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มนักเรียนเกรด 3 , 4 , 5 จำนวน 77 คน ซึ่งมีส่วนร่วมอยู่ในชั้นเรียนตามปกติและนักเรียน 75 คน ซึ่งอยู่ในชั้นเรียนไม่เกิน 6 สัปดาห์ พบว่า ทั้ง 2 กลุ่ม มีอัตมโนทัศน์แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

เทรปปา และ ไฟร์ค (Treppa ; & Frike. 1972 : 466-467) ได้ศึกษาเกี่ยวกับผลของกิจกรรมกลุ่มมาราธอนที่มีต่อความเข้าใจตนเอง โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองมีการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับความเข้าใจตนเองดีขึ้น มีความสามารถในการควบคุมตัวเองมากขึ้น เห็นคุณค่าของการมีชีวิตอยู่ ยอมรับตนเอง เข้าใจตนเองและ มีความสามารถในการสร้างมนุษยสัมพันธ์กับคนอื่นได้เป็นอย่างดี

เดวิส (Davis. 1988 : 3263) ศึกษาผลของการใช้ทักษะกระบวนการกลุ่ม ในการเรียนคณิตศาสตร์ หน่วยการแก้ปัญหามีต่อผลสัมฤทธิ์และทัศนคติในการเรียนวิชาดังกล่าวของนักเรียนเกรด 7 จำนวน 104 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่าผลสัมฤทธิ์และทัศนคติในการเรียนของนักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ในขณะเดียวกันก็พบว่านักเรียนในกลุ่มทดลองมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันดีกว่านักเรียนในกลุ่มควบคุม

บอร์ดแมน (Boardman. 1988 : 1952) ศึกษาผลของการนำกระบวนการกลุ่ม ไปใช้ในโปรแกรมการเลิกบุหรี่ โดยมีอาสาสมัคร 67 คน เข้ารับการฝึกโปรแกรมนี้ ผลของการศึกษาพบว่าเทคนิคกระบวนการกลุ่มจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของโปรแกรمدังกล่าว สังเกตได้จากอัตราผู้งดสูบบุหรี่เพิ่มขึ้นโดยเฉพาะในกลุ่มผู้หญิง

จอห์นสันและคนอื่นๆ (Johnson and Others. 1973:173 -178 2 ; อ้างอิงจาก นันทา ธรรมบุศน์ 2527 : 20) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับผลของการร่วมมือ และการแข่งขันในห้องเรียนของนักเรียนระดับประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ถ้าเป็นการแก้ปัญหาคควรให้นักเรียนร่วมมือกันทำงานไม่ควรให้แข่งขันกันนักเรียนที่อยู่ในกลุ่มร่วมมือกันทำงานจะมีลักษณะเป็นมิตรมากกว่า มีความปลอดภัยมากกว่า ตั้งใจทำงานและพร้อมที่จะทำตามคำสั่งสอนของเพื่อน นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มร่วมกันทำงาน จะมีความตึงเครียดหรือวิตกกังวลน้อยกว่ากลุ่มแข่งขัน มีลักษณะมุ่งมั่น และประสิทธิภาพในการทำงานมากกว่ากลุ่มแข่งขันน้อย จากนี้ยังมีความพึงพอใจในการได้อภิปราย

เล็ก (Lex.1973 : 6093 – A) ได้ทำการทดลองสอนแบบกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ในกลุ่มทดลองและสอนแบบเก่าในกลุ่มควบคุม ผลการทดลองก่อนสอนและหลังสอน พบว่า ไม่แตกต่าง

ท

นแบบกระบวนการสัมพันธกิจ

เดอerschmidt (Durschmidt.1978 : 3953 A อ้างอิงจาก ถนัดกิจ ยามาดี 2543 : 27) ได้ทำการศึกษาการใช้กระบวนการกลุ่มเพื่อพัฒนาความเข้าใจในตนเองของนักศึกษาในกลุ่มทดลองจำนวน 38 คน โดยการให้เข้าร่วมกลุ่มการสัมมนาที่เปิดโอกาสให้แต่ละบุคคลได้แสดงศักยภาพที่แท้จริงของตนเอง ส่วนกลุ่มควบคุมจำนวน 63 คน ยังคงให้เรียนตามปกติ ผลปรากฏว่าเมื่อเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมกลุ่มทดลองมีการยอมรับตนเองดีขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนการเข้าใจตนเองของทั้งสองกลุ่มนั้นไม่แตกต่างกัน

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม สรุปได้ว่า กิจกรรมกลุ่มสามารถพัฒนาพฤติกรรมทางสังคม การฝึกทักษะทางสังคม การปรับตัวทางสังคม การสื่อสารระหว่างบุคคลรวมทั้งการสร้างมนุษยสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และกิจกรรมกลุ่มยังสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาพฤติกรรมของของนักเรียนในการพัฒนาการทำงานร่วมกันได้เป็นอย่างดี

2.5.2 งานวิจัยในประเทศ

ชูศักดิ์ สิงห์อุดร (2532 : 70-71) ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่1ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาโดยใช้เทคนิควิธีการสอนแบบศึกษากรณีตัวอย่างกับการสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ผลการศึกษาพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 พฤติกรรมการทำงานกลุ่มของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติและพบว่านักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยทางสถิติ และพบว่านักเรียนกลุ่มทดลองมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการทำงานกลุ่มด้านผู้นำ เลขานุการ และสมาชิกสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ขณะที่นักเรียนกลุ่มควบคุมมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการทำงานกลุ่มด้านผู้นำและเลขานุการสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และพฤติกรรมการทำงานกลุ่มด้านสมาชิกสูงขึ้นไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

สามารถ ญาณะรักษ์ (2538 : 61) ผลของการเข้ากลุ่มฝึกอบรมที่มีต่อการทำงานเป็นกลุ่มของพนักงานบริษัท เอ็น.ที.เอส.สตีลกรุ๊ป จำกัด (มหาชน) จังหวัดชลบุรี กลุ่มประชากรคือพนักงานส่วนผลิต ฝ่ายโรงหลอม ของบริษัท เอ็น.ที.เอส.สตีลกรุ๊ป จำกัด (มหาชน) ที่มีการทำงานเป็นกลุ่มต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 จำนวน 60 คนเลือกผู้ที่สมัครใจจำนวน 24 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมกลุ่มละ 12 คน โดยใช้วิธีเข้ากลุ่มอบรมและการให้ข้อเสนอแนะ ปรากฏว่า กลุ่มเข้ากลุ่มอบรมฝ่ายโรงหลอมมีการทำงานเป็นกลุ่มสูงมากกว่าการให้ข้อเสนอแนะอย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับ .01

อบ ด้านการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเกษมพิทยา กรุงเทพฯ โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลองที่ 1 ใช้กิจกรรมกลุ่ม และกลุ่มทดลองที่ 2 ให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มทดลองกลุ่มที่ 1 และ 2 มีความรับผิดชอบด้านการเรียนดีขึ้นกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สุดสงวน กีบทอง (2540 : 50) ศึกษาเรื่อง การเปรียบเทียบผลของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม และการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อการปรับตัวในหอพักของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร จุดมุ่งหมายของการทำวิจัยนี้ เพื่อเปรียบเทียบผลของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มและการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อการปรับตัวในหอพักของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร ต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ที่ 25 ลงมา จำนวน 24 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย อีกครั้งหนึ่ง เป็นกลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม กลุ่มละ 12 คน กลุ่มทดลองกลุ่มที่ 1 ได้รับการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม ส่วนกลุ่มทดลองกลุ่มที่ 2 เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม ผลของการวิจัยสรุปได้ดังนี้ คือ

1. นักเรียนที่ได้รับการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มที่มีการปรับตัวในหอพักดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. นักเรียนที่ได้รับการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มที่มีการปรับตัวในหอพักดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. นักเรียนที่ได้รับการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มและนักเรียนที่ได้รับการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มที่มีการปรับตัวในหอพักที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ดวงแข วิทยาสุนทรวงศ์ (2541 : 60) ศึกษาเรื่อง ผลของกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาการปรับตัวด้านการเรียนของนักเรียนพยาบาล ชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสวรรค์ จังหวัดตรัง โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลองเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์ กับกลุ่มควบคุมให้ข้อเสนอแนะ พบว่านักศึกษาพยาบาลมีการปรับตัวด้านการเรียนดีขึ้นหลังการเข้ากลุ่มสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักศึกษาพยาบาลที่เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์มีการปรับตัวด้านการเรียนดีกว่านักเรียนพยาบาลที่ได้รับข้อเสนอแนะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ณัฐนันท์ ดนุพิทักษ์ (2543 : 66) ศึกษาลักษณะการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพในโรงเรียนมัธยมศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 6 ซึ่งศึกษากับกลุ่มตัวอย่างคือครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จำนวน 363 ผลปรากฏว่า เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อลักษณะการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพ พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นาอาชีพบ้านเกร็ดตระการกลุ่มทดลอง มีคะแนนการทำงานร่วมกันสูงขึ้นหลังการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คณางค์ คำอูเนก (2544 : 45) ได้ศึกษาผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อการทำงานกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดบรมนิวาส กรุงเทพมหานคร ที่มีคะแนนการทำงานกลุ่มต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 50 จำนวน 18 คนโดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 9 คน โดยใช้เครื่องมือในการวิจัยคือแบบสอบถามการทำงานกลุ่ม โปรแกรมพัฒนาการทำงานกลุ่มโดยใช้กิจกรรมกลุ่มและการให้ข้อเสนอแนะสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือการทดสอบของวิคคอกชัน และแมน วิทนีผลปรากฏว่า นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำงานกลุ่มดีขึ้นหลังจากเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มอย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับ .01 นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำงานกลุ่มดีขึ้นหลังจากได้รับข้อเสนออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มกับนักเรียนที่ได้รับข้อเสนอมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำงานกลุ่มดีขึ้นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

จากเอกสารงานวิจัยดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า การทำงานเป็นกลุ่มสามารถนำไปพัฒนาความสามารถของนักเรียนในด้านต่างๆได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้นำกิจกรรมกลุ่มมาเป็นเทคนิคในการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการทำงานร่วมกันของนักเรียน

3.เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสังคหวัตถุ 4

3.1 สังคหวัตถุ 4

ลิ้ม สลัก และเครื่องยึดคุมส่วนประกอบใหญ่่น้อยเข้ากันเป็นตัวรถ ให้สำเร็จประโยชน์แก่การเดินทาง ชักลิ้ม ถอดสลัก และตัดเครื่องยึดเสีย ส่วนประกอบต่างๆ ย่อมกระจายออก รถทั้งคันก็หมดความหมาย เช่นเดียวกับ สังคหวัตถุ ย่อมยึดน้ำใจมนุษย์ให้จับกลุ่มกันเป็นสังคม ก้าวไปสู่ความเจริญ สังคหวัตถุ แปลว่า วิธีสังเคราะห์ หมายถึงวิธีปฏิบัติเพื่อยึดเหนี่ยวน้ำใจคนอื่น ที่ยังไม่เคยรักใคร่นับถือให้เกิดความรักใคร่นับถือ ที่รักใคร่นับถืออยู่แล้ว ให้สนิทสนมยิ่งขึ้น โดยความหมายที่เข้าใจกัน

ทำให้ขึ้นบาน

กล่าววามีประโยชน์ ประสานสามัคคีมีเหตุมีผลทำตามแล้วให้เกิดประโยชน์ได้จริง 3) อรรถจริยา ประพฤติประโยชน์ ทำสิ่งที่อำนวยประโยชน์แก่ตนแก่คนทั้งหลาย ช่วยส่งเสริมจริยธรรมให้มั่นคง อันจะส่งประโยชน์แก่คนในสังคมทั่วหน้า 4) สมานัตตตา การวางตนดี ไม่ขาดไม่เกิน พอดีพองาม เสมอต้นเสมอปลาย ไม่ถือตัวไม่ปล่อยตัว ร่วมสุขร่วมทุกข์ วางตนเหมาะสมแก่ฐานะ ภาวะบุคคล เหตุการณ์ และสิ่งแวดล้อมถูกต้องสมควรในทุกกรณี เช่นเดียวกับ ไสว มาลาทอง(2542:149-156)ที่อธิบายว่า สังคหวัตถุ แปลว่า ธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจบุคคล เป็นเครื่องประสานหมู่ชนไว้ในความสามัคคีมี สังคหวัตถุ 4 ย่อมทำให้ผู้นั้นน่ารักใคร่ น่าเคารพนับถือและน่าเคารพบูชา สามารถเป็นผู้นำปกครองคน ได้กล่าวคือ คนเราเมื่อมีจิตใจเอื้อเพื่อเผื่อแผ่ ไม่เห็นแก่ตัว รู้จักเสียสละ รู้จักช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่น ทั้งด้วยสิ่งของและให้คำแนะนำสั่งสอน จะพูดจาสิ่งใดก็พูดจาแต่คำสุภาพอ่อนหวานยึดเอาประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง วางตนเสมอต้นเสมอปลายไม่แสดงอาการขึ้นลงตามกระแสโลก ร่วมสุขร่วมทุกข์กับคนทั่วไปทำได้อย่างนี้ก็ย่อมจะทำให้คนอื่นนิยมนับถือ เชื้อถือถ้อยคำที่พูดด้วยเหตุผล

นอกจากนี้ พระธรรมปิฎก (2544:11) กล่าวว่าสังคหวัตถุ เป็นธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวคน และประสานหมู่ชนไว้ในสามัคคีที่เรียกว่า สังคหวัตถุ 4 อย่าง ไว้ดังนี้ ว่า 1) ทาน ให้ปัน คือเอื้อเพื่อเผื่อแผ่ เสียสละ แบ่งปัน ช่วยเหลือ สงเคราะห์ ด้วยปัจจัยสี่ ทุน หรือทรัพย์สินสิ่งของ ตลอดจนให้ความรู้ความเข้าใจและศิลปวิทยา 2) ปิยวาจา พูดอย่างรักกัน คือ กล่าวสุภาพ ไพเราะ น่าฟัง ชี้แจงแนะนำสิ่งที่เป็นประโยชน์ มีเหตุผล เป็นหลักฐาน ชักจูงในทางที่ดีงามหรือคำแสดงความเห็นอกเห็นใจให้กำลังใจ รู้จักพูดให้เกิดความเข้าใจดี สมานสามัคคี เกิดไมตรี ทำให้รักใคร่นับถือและช่วยเหลือเกื้อกูลกัน 3) อรรถจริยา ทำประโยชน์แก่เขา คือ ช่วยเหลือด้วยแรงกาย และชวนชวายเป็นช่วยเหลือกิจการต่างๆ บำเพ็ญสาธารณประโยชน์ รวมทั้งช่วยแก้ปัญหาและช่วยปรับปรุงส่งเสริมในด้านจริยธรรม 4) สมานัตตตา เอาตัวเข้าสมาน คือ ทำตัวให้เข้ากับเขาได้ วางตนเสมอต้นเสมอปลาย ให้ความเสมอภาคปฏิบัติสม่ำเสมอแก่คนทั้งหลาย ไม่เอาเปรียบ และเสมอในสุขทุกข์ คือ ร่วมสุข ร่วมทุกข์ ร่วมรับรู้ร่วมแก้ไขปัญหา เพื่อให้เกิดประโยชน์สุขร่วมกัน

3.2 องค์ประกอบของสังคหวัตถุ 4

๔. พรหมณ์ เป็นต้น การให้ที่ท่านเรียกว่าทาน ในสังคหวัตถุข้อนี้ได้แก่ การให้ประเภท ข คอให้เพื่อสงเคราะห์ผู้รับ เจตนาของการให้อยู่ที่ต้องการยิดเหนียวน้ำใจผู้รับเป็นสำคัญ เช่น ญาติพี่น้องแบ่งปันสิ่งของเครื่องใช้ หรือเฉลี่ยข้าวปลาอาหารแก่กัน เป็นต้น

2. ปิยวาจา คือการเจรจาที่น่ารัก ได้แก่การพูดถ้อยคำที่สุภาพอ่อนโยน ทำให้ผู้ฟังเกิดความเบิกบานสำราญใจ คำพูดที่เราพูดกันอยู่ทุกวันนี้มี 2 ชนิด คือ ก. คำพูดที่พูดออกไปแล้ว ทำให้คนฟังเกลียดชังคนพูดกับ ข. คำพูดที่พูดออกไปแล้วทำให้คนฟังรักคนพูด คำพูดประเภทที่ 1 คือ คำพูดที่ทำให้คนฟังเกลียดคนพูด หมายถึงคำที่ไม่สุภาพต่างๆ ซึ่งรวมเรียกว่า คำหยาบ มีหลายชนิด เช่น 1. คำด่า 2. คำประชด 3. คำกระทบ 4. คำแดกดัน 5. คำหยาบช้า คำจำพวกนี้รวมเรียกว่า อับปิยวาจา คือคำพูดไม่เป็นที่รัก คำพูดประเภทที่ 2 คือ คำพูดที่เป็น ปิยวาจา ตามนัยแห่งสังคหวัตถุ ข้อนี้ หมายถึงคำพูดที่อ่อนโยน ตรงกันข้ามกับคำพูดหยาบคายดังกล่าวนี้ เช่น คำว่า คุณ ท่าน ผม เธอ ฯลฯ ตลอดจนคำอื่นๆ ตามที่นิยมกันว่าสุภาพในหมู่นั่นๆ เช่น ลุง ป้า น้า อา พี่ น้อง ฯลฯ รวมความว่าเป็นปิยวาจา คือคำที่ไพเราะจับใจของคนฟังนั่นเอง

3. อุตถจริยา แปลว่า ประพฤติประโยชน์ ได้แก่ การบำเพ็ญประโยชน์ ธรรมะข้อนี้มุ่งถึงการปรับปรุงตัวเอง 2 ประเด็นคือ ก. การทำตนให้เป็นคนมีประโยชน์ ข. การทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ในประเด็นแรกที่ว่า ทำตนให้เป็นคนมีประโยชน์ หมายความว่า ทำให้ตัวเรามีค่า มีราคา มีความดีที่พอจะเป็นประโยชน์แก่คนอื่นได้ด้วยวิธีทำตัวให้เป็นคนมีประโยชน์อาจทำได้หลายวิธี เช่น การศึกษาอบรม และการฝึกฝนตน ให้เป็นคนมีสมรรถภาพพอที่จะช่วยคนอื่นได้ เมื่อรวมความแล้วคนมีประโยชน์ก็คือ คนมีกำลังในตัวคือ มีกำลังกาย มีกำลังความคิด มีกำลังปัญญา มีกำลังทรัพย์ ฯลฯ ในประเด็นที่ 2 คือ การทำสิ่งที่เป็นประโยชน์เรื่องนี้เป็นเรื่องจ่ายกำลังออกไปช่วยคนอื่น คนใจกว้างจึงทำได้คนใจแคบเห็นแก่ตัวทำไม่ได้การทำให้เป็นประโยชน์แก่คนอื่นนั้นโปรดอย่าเข้าใจว่า ต้องถึงกับยอมตัวลงเป็นคนใช้ของคนอื่น ไม่ใช่ออย่างนั้น ความมุ่งหมายเพียงเพื่อบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์แก่คนอื่น แสดงอหิยาศัยอันน่ารักน่าเอ็นดูเท่านั้นการบำเพ็ญประโยชน์ดังกล่าวนี้ เช่น ช่วยเหลือเพื่อนบ้านในคราวมีกิจ ช่วยบอกกล่าว สั่งสอนวิชาความรู้ ช่วยหางาน ช่วยแนะทางอาชีพให้ คนที่บำเพ็ญประโยชน์จะต้องปฏิบัติ

ตนอีกอย่างหนึ่งคือ เว้นจากการกระทำที่จะเป็นภัยแก่ผู้อื่นเสียทั้งสิ้น แม้แต่ของเล็กน้อย เช่น ทิ้งเศษ แก้วตามถนนหนทาง หรือทำลายสิ่งที่เป็นสาธารณะประโยชน์ให้เสียหาย

4. สมานัตตตา แปลว่า ความเป็นผู้มีตนเสมอโดยความหมายทางปฏิบัติ ผู้ศึกษาควร จำไว้ว่า สมานัตตตา คือ การวางตัวสมกับฐานะ คือหมายความว่า เรามีฐานะเป็นอะไร เช่น เป็น ลูก เป็นพ่อ เป็นแม่ เป็นผัว เป็นเมีย เป็นครู เป็นศิษย์ ฯลฯ ก็ให้วางตัวสมกับที่ตัวเป็น อย่าเย่อหยิ่งจองหอง เกินฐานะ อย่าปล้ำลอยให้ต่ำต้อยน้อยหน้าจนเกินดี การปรับปรุงตนเอง วางตัวเอง ให้พอเหมาะสมกับ ฐานะของตัวนั้นแหละ คือสมานัตตตา

วคิน อินทสระ (2523 : 22 -24;)องค์ประกอบของสังคหวัตถุ 4 ได้แก่

ทาน ตามตัวอักษรแปลว่าการให้ จำแนกเป็นการให้สิ่งของเครื่องอุปโภคบริโภค เรียก อามิสทาน การให้ธรรม คำแนะนำ สั่งสอน ชักจูงในทางที่ดีเรียกว่าธรรมทาน การให้อภัยไม่ถือโทษ ล่วงเกินของผู้อื่นโดยเฉพาะเมื่อเขารู้สำนึกผิดแล้วมาขอโทษ เรียกอภัยทาน การงดเว้นไม่เบียดเบียน ชีวิตและทรัพย์สินของผู้อื่นก็เป็นอภัยทานเหมือนกัน

อามิสทาน การให้วัตถุสิ่งของเครื่องอุปโภค บริโภค รวมเรียกว่า ปัจจัย 4 นั้นเป็น ความจำเป็นสำหรับผู้อยู่ร่วมกันตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป เป็นการแสดงน้ำใจต่อกัน ทำให้มีใจผูกพันกันในด้าน ความสำนึกคุณ การให้ด้วยวัตถุประสงค์ 3 อย่าง การให้วัตถุสิ่งของ ผู้ให้ย่อมมีวัตถุประสงค์ต่างกัน ให้ เพื่ออนุเคราะห์บ้าง ให้เพื่อสงเคราะห์บ้าง ให้เพื่อบูชาคุณบ้าง การให้แก่คนลำบากยากจน แร้นแค้น บากหน้าเข้ามาพึ่งพิงขอความช่วยเหลือ การให้แก่ผู้น้อย ช่วยเหลือเขาให้พ้นความลำบากด้วยความ กรุณา เรียกว่าให้เพื่ออนุเคราะห์ การให้แก่คนเสมอกันเพื่อรักษาไมตรีและน้ำใจกันไว้ เป็นการแบ่งปัน เอื้อเฟื้อช่วยเหลือกันตามโอกาสที่มาถึงเข้าเรียกว่าให้เพื่อสงเคราะห์ทาน 3 ประเภท หรือทายก 3 จำพวก

1. ทานทาสะ บางที่เรียก ทาสทาน ทานหมายถึงการให้ของเลวเป็นทาน คำว่า เลว นั้นหมายถึงเลวกว่าที่ตนบริโภคใช้สอยเองที่ทานเรียกทาสทานเพราะอธิบายว่าตกเป็นทาสของความตระหนี่

2. ทานสหาย บางที่เรียกสหายทาน หมายถึงการให้ของที่เสมอกันอย่างเดียวกัน กับที่ตนบริโภคใช้สอยตนบริโภคใช้สอยอย่างไร เมื่อถึงคราวจะให้ผู้อื่นก็ให้อย่างนั้น เหมือนการให้แก่เพื่อนฝูง ผู้ให้ของเช่นนั้นทานเรียกว่า ทานสหาโย

3. ทานสามี บางที่เรียก สามีทาน การให้ของที่ดีกว่าตนบริโภคใช้สอย ส่วนมาก เมื่อจะให้แก่ผู้ควรเคารพ ทายกมักให้ของดีเท่าที่ตนจะพอหาได้ เช่น ของที่นำไปให้ มารดาบิดา ครู อาจารย์ พระสงฆ์ หรือนักพรตผู้ประพฤติธรรม

ประเภทของอามิสทาน

จะจงเรียก สังฆทาน การให้แก่สงฆ์หรือให้แก่หมู่คณะการทำของน้อยให้มีผลมากพูดสำหรับการทำบุญกับพระก่อน ตำราทางพระพุทธศาสนาบอกว่า การทำบุญจะให้ผลมากนั้นต้องประกอบด้วยสัมปทาคุณ 4 ประการ สัมปทา 4 (ความถึงพร้อม ความพร้อมแห่งองค์ประกอบ) ซึ่งจะทำให้ทานที่บริจาคแล้วมีผลยอดเยี่ยม

1. วัตถุสัมปทาความพร้อมแห่งวัตถุในที่นี้หมายถึงผู้รับ (ปฏิคาหก) หรือ ทักขิไณยบุคคลเป็นผู้พร้อมด้วยคุณธรรมท่านมีคุณธรรมสูงมากเท่าใดย่อมทำให้ทานที่บริจาคแล้วมีผลมากขึ้นเท่านั้น

2. ปัจจัยสัมปทา ความพร้อมแห่งปัจจัย ในที่นี้หมายถึงสิ่งของที่ทายกนำมาทำบุญ (ไทยธรรม) นั้นได้มาโดยทางบริสุทธิ์ ชอบธรรม

3. เจตนาสัมปทาความพร้อมแห่งเจตนาในที่นี้หมายถึงมีเจตนาดีเจตนาเพื่อสงเคราะห์อนุเคราะห์หรือบูชาคุณโดยบริสุทธิ์ใจ มิได้หวังลาภยศ หรือชื่อเสียง มีเจตนาดีทั้ง 3 กาลคือ ก่อนให้ กำลังให้ หลังจากให้แล้วรักษาเจตนาอันเป็นกุศลไว้ได้ นอกจากนี้ยังประกอบด้วยปัญญาในการให้ มิใช่ให้ด้วยความเขลา

4. คุณาติเรกสัมปทา ความพร้อมแห่งคุณพิเศษของปฏิคาหก คือผู้รับมีคุณพิเศษ ท่านระบุไว้ในตำราว่า ทักขิไณยบุคคลออกจากนิโรธสมบัติใหม่ๆในตำราทางพระพุทธศาสนาได้เล่าไว้หลายเรื่องว่าพระสารีบุตรบ้าง พระโมคคัลลานะบ้าง พระมหากัสสปบ้าง ออกจากนิโรธสมบัติใหม่ๆ กำลังหิว พิจารณาหาคนที่ท่านควรจะไปโปรดในวันนั้น เพราะเมื่อท่านไปรับอาหารจากท่านผู้ใดในวันนั้น เขาจะต้องได้สมบัติเป็นอันมาก ท่านจึงมักไปสงเคราะห์คนจนเพื่อให้เขาได้มีความสุขขึ้น

อานิสงส์ของอามิสทาน

พระพุทธองค์ทรงแสดงอานิสงส์ของอามิสทานไว้ 5 ประการ แก่สีหเสนาบติ – เสนาบติแห่งนครเวสาลี ดังนี้

1. ผู้ให้ย่อมเป็นที่รักที่พอใจของคนเป็นอันมาก
2. คนดีทั้งหลายย่อมพอใจคบหาสมาคมกับเขา
3. ชื่อเสียงอันดีงามย่อมพุ่งซจรไป
4. เป็นผู้แก้แค้นล้างแค้น เมื่อเข้าที่ประชุมไม่เก้อเขิน
5. เมื่อสิ้นชีพย่อมเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์

1. ธรรมทานแปลว่าการให้ธรรม กล่าวคือให้คำแนะนำสั่งสอนอันเป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิต ในการทำจิตใจให้ปลอดโปร่ง สงบสดใส การสั่งสอนศิลปวิทยาการเป็นต้นเหล่านี้ รวมเรียกว่าธรรมทานทั้งสิ้นยังมีทานที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ อภัยทาน การให้อภัย การไม่ถือโทษในการ

๔.ในเรื่อง

ธรรมชาติของมนุษย์

2. ปิยวาจา แปลว่า วาจาที่น่ารัก ก่อให้เกิดความดีใจ ในทางธรรมหมายถึง วาจาสุภาสิต มีประโยชน์ มีเหตุผลที่ทำตามแล้วให้เกิดประโยชน์ได้จริง ไม่ใช่วาจาที่พูดหลอกหลวง ประจบประแจงให้คนรัก คนหลงและเจือด้วยโทษ วาจาสุภาสิต นั้น พระพุทธองค์ทรงแสดงไว้ว่า มีองค์ประกอบ 5 ประการคือ 1) พูดถูกกาลเวลา 2) พูดคำจริง 3) พูดอ่อนหวาน 4) พูดมีประโยชน์ 5) พูดด้วยเมตตาจิตใน ขุททกนิกาย สุตตนิบาต พระไตรปิฎกเล่ม 25 หน้า 411 พระองค์ทรงแสดงวาจาสุภาสิต ว่า ประกอบด้วยองค์ 4 คือ 1) กล่าวแต่วาจาที่ดี ไม่กล่าววาจาที่ชั่ว 2) กล่าวเป็นธรรม ไม่กล่าวคำที่ไม่เป็นธรรม 3) กล่าววาจาที่น่ารัก ไม่กล่าววาจาอันไม่น่ารัก 4) กล่าวคำจริง ไม่กล่าวคำเหลวไหลและรวมความว่า ผิดวาจาก็คือวาจาสุภาสิต การพูดดี พูดถูกกาลเวลา พูดคำจริง พูดมีประโยชน์ พูดอ่อนหวาน และพูดด้วยจิตเมตตา ส่วนคำพูดน่ารัก พูดเพื่อให้คนอื่นรัก ให้คนอื่นหลงแต่ขาดลักษณะแห่งวาจาสุภาสิตโดยเฉพาะอย่างยิ่งคำหลอกหลวงแม้จะฟังดูน่ารักเพียงไรตามที่ถูกผู้พูดประดิษฐ์คิดค้นขึ้น วาจาเช่นนั้นก็ไม่เป็นปิยวาจา เพราะคำพูดนั้นไปทำลายประโยชน์ของผู้ฟัง

3. อัตถจริยา การประพฤติประโยชน์ ที่แปลอรรถจริยาว่า การประพฤติประโยชน์ นั้นเป็นการแปลตามตัวอักษรถือเอาหมายความว่า การบำเพ็ญประโยชน์ การทำตนให้เป็นประโยชน์ ต่อตนเองและต่อคนทั้งหลาย คนเราเกิดมามีอวัยวะเหมือนกัน ใครจะมีค่าตัวมากหรือน้อยเพียงไรจะเป็นคนสูงหรือต่ำอย่างไร ก็สุดแล้วแต่เขาทำตัวให้มีประโยชน์มากน้อยเพียงไร บุคคลผู้บรรลุประโยชน์ตนแล้วก็ควรทำประโยชน์แก่ผู้อื่นบ้างตามกำลังสามารถ พูดอีกอย่างหนึ่งก็คือช่วยตนเองได้แล้วก็ควรช่วยผู้อื่นด้วยในการดำเนินชีวิตนั้นควนให้ประโยชน์ตนและประโยชน์ผู้อื่นประสานกันคือให้ได้รับประโยชน์ด้วยกันทั้งสองฝ่าย อันที่จริงไม่มีประโยชน์ตนที่ประกอบด้วยธรรม (คือถูกต้อง) อันใดที่ไม่เป็นประโยชน์ผู้อื่น และในทำนองเดียวกัน ไม่มีประโยชน์ผู้อื่นอันใดที่ถูกต้องจะไม่ใช่ประโยชน์ตนด้วย ประโยชน์ทั้งสองย่อมอาศัยซึ่งกันและกันดำเนินไป

4. สมานัตตตา แปลได้หลายนัยและความหมายดีๆ ทั้งนั้น เช่นความไม่ถือตัว คือไม่ยิ่งทะนงตน การวางตนเหมาะสมแก่ฐานะ ความเป็นผู้เสมอกันในสุขและทุกข์ คือร่วมสุขร่วมทุกข์ การประพฤติตนให้เหมาะสมแก่ภาวะบุคคลและเหตุการณ์ การประพฤติได้ดังนี้เป็นข้อหนึ่งในการยึดเหนี่ยวน้ำใจกัน

ไสว มาลาทอง (2542:149-156) องค์ประกอบของสังคหวัตถุ 4 ได้แก่

เรียกว่า ทาน

หรือการให้ ทาน ซึ่งต่างจากการซื้อขายหรือให้ยืม เพราะการให้เช่นนั้นย่อมต้องมีของแลกเปลี่ยนหรือหวังจะได้ของตอบแทนการให้ทานนั้นให้เพื่อสงเคราะห์กับหวังแต่ความดีงามต้องการแบ่งความสุขสมบูรณ์ของตนให้แก่ผู้อื่น ดังนั้น การให้ทานจึงนับว่าเป็นการเสียสละอย่างแท้จริง คือ เสียสละความสุขของตนให้แก่คนอื่นด้วยหวังให้เขามีความสุขเช่นตนบ้าง เช่น การให้ทานแก่คนที่ยากจน หรือ ผู้ประสพภัย ใจรัย หรือ อัคริภัย เป็นต้น

สังคมมนุษย์สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุขก็เพราะคนในสังคมมีความเสียสละ คนที่มีมากก็สงเคราะห์แก่คนที่ขาดแคลนเป็นการเฉลี่ยความสุขให้แก่กันและกัน ผู้ให้ย่อมเป็นที่รักของผู้รับ การให้นั้นเป็นการได้มิใช่การเสีย ยิ่งให้มากเท่าใด ก็ยิ่งได้มากเท่านั้น หากไม่ให้อะไรเลย ก็จะไม่ได้อะไรเลย การให้ทานมี 2 อย่าง คือ 1) การให้วัตถุสิ่งของ โดยเฉพาะเจาะจงบุคคลผู้รับเรียกว่า “ปาฏิบุคลิกทาน” เช่น ให้แก่ พ่อ แม่ พี่ น้อง มิตรสหาย บุตรธิดา เป็นต้น 2) การให้ไม่เจาะจงเฉพาะบุคคลใดบุคคลหนึ่ง มอบให้เป็นของกลาง หรือการให้วัตถุสิ่งของแก่หมู่คณะ แก่สังคมส่วนร่วมหรือแก่สาธารณะทั่วไป ทางพระเรียกว่า “สังฆทาน” เช่น การสร้างที่อยู่อาศัยของพระสงฆ์ การสร้างถนน การสร้างโรงเรียน โรงพยาบาล ขุดสระน้ำ อันเป็นประโยชน์แก่ส่วนรวมอย่างนี้มีอนันตสงสมา

ปิยวาจา เจรจาวาจาที่อ่อนหวาน หมายถึง การเจรจาด้วยถ้อยคำที่อ่อนหวาน ไพเราะจับใจผู้ฟัง มี 2 ประการคือ 1) การพูดที่สามารถโน้มน้าวจิตใจของผู้ฟังให้เคลิบเคลิ้มเห็นคล้อยตามผู้พูด ไม่ว่าจะเป็นเรื่องปลุกใจให้กล้าหาญ คลายทุกข์ หรือบรรยายให้เห็นประโยชน์ที่ควรทำให้เห็นโทษที่ควรเว้น ก็รวมอยู่ในประเภทของปิยวาจา เช่นกัน 2) การเจรจาที่อ่อนหวานนุ่มนวล ทั้งน้ำเสียงและท่วงทำนองหรือท่วงทีก็วิจิตรสวยงามเรียบร้อย พูดแต่ถ้อยคำที่อ่อนหวานเหมาะสมแก่ฐานะของบุคคล อย่างนี้เรียกว่าปิยวาจา การพูดที่ดีเป็นที่เชื่อถือนั้นต้องประกอบด้วยองค์ 5 คือ 1) คำที่พูดถูกกาลเทศะ 2) คำที่เป็นความจริง 3) คำที่สุภาพ 4) คำที่มีประโยชน์ 5) คำที่พูดด้วยเมตตา

อรรถจริยา ประพฤติสิ่งที่ประนีประนอมกับผู้อื่น หมายถึง การประพฤติตนให้เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่นหรือสังคมส่วนรวมมีการเสียสละไม่เห็นแก่ตัว ไม่เห็นแก่ความเหนื่อยยาก อุทิศตนบริการรับใช้ ทำประโยชน์แก่ผู้อื่นหรือสังคมการทำงานส่วนรวมนั้น จำเป็นต้องมีความเสียสละ คือยอมเสียสละความเห็นแก่ตัว ยอมเสียสละส่วนที่เป็นประโยชน์ของตนบางประการเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

สมานัตตตา ความเป็นผู้วางตัวอย่างเสมอต้นเสมอปลายไม่ถือตัว คือ การวางตัวให้เหมาะสมกับฐานะ ไม่ขึ้นๆ ลงๆ ไปตามอำนาจของโลกธรรม คือ ลาภ ยศ สรรเสริญ สุข เสื่อมลาภ

นำมาสร้างเป็นโปรแกรมร่วมกับ

กิจกรรมกลุ่ม คือ เกม การอภิปรายกลุ่ม กรณีตัวอย่าง เพื่อให้นักเรียนกล้าที่จะแสดงความคิดเห็นเมื่อต้องร่วมทำงานในกลุ่มรับฟังและยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นทำงานตามที่ได้รับมอบหมายอย่างมีประสิทธิภาพและมีความเต็มใจทำงานของกลุ่มที่แสดงออกทางร่างกายและด้านจิตใจ อันจะเป็นผลดีต่อสังคมส่วนร่วมต่อไป

3.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสังคหวัตถุ 4

ไสว ขอมงคลอุดม (2528:20) ได้สร้างแบบทดสอบวัดคุณธรรมด้านสังคหวัตถุ 4 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปี 2527 จังหวัดปัตตานี จำนวน 945 คน ผลการศึกษาพบว่า ค่าอำนาจจำแนกของข้อสอบสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบหาโดยวิธีสอบซ้ำ มีพิสัยตั้งแต่ .892 ถึง .920 และค่าความเชื่อมั่นรวมทั้งฉบับมีค่า .953 ส่วนค่าความเชื่อมั่นที่หาโดยวิธีสูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา มีพิสัยตั้งแต่ .620 ถึง .861 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับมีค่า .890 ค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบทดสอบหาโดยวิธีกลุ่มที่รู้ชัดอยู่แล้วพบว่ามีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แบบทดสอบทั้งสี่ด้าน มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในเป็นบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

พัชรินทร์ ศรีสุวพันธุ์.(2551:90-91).ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับการปฏิบัติตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1. จำนวนทั้งสิ้น 852 คน ได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามวัดการปฏิบัติตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ด้านทาน ด้าน ปิยวาจา ด้านอรรถจริยา และด้านสมานัตตตา สัมพันธภาพระหว่างบุคคล การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การควบคุมตนเอง และบุคลิกภาพแบบแสดงตัว ซึ่งวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบตัวแปรตามหลายตัว (Multivariate Multiple Regression Analysis : MMR) ประกอบด้วยกลุ่มตัวแปรอิสระ ได้แก่ สัมพันธภาพระหว่างบุคคล การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การควบคุมตนเอง และบุคลิกภาพแบบแสดงตัว กับการปฏิบัติตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ด้านทาน ด้านปิยวาจา ด้าน อรรถจริยา และด้านสมานัตตตามีค่าวิลด์์แลมดา เท่ากับ .510 มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .01เมื่อพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01ผู้วิจัยจึงทำการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบตัวแปรตามตัวเดียว (Univariate Multiple

ีพยาจา ด้านอรรถจริยา และด้านสมานัตตตา มีค่า .544, .591, .626, และ .443 ตามลำดับ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าความแปรปรวนร่วมกันในการอธิบาย การปฏิบัติตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 แต่ละด้านเท่ากับ 29.60%, 34.90%, 39.20% และ 19.60% ตามลำดับ คำนำน้หนักความสำคัญสัมพัทธ์ของสัมพันธภาพระหว่างบุคคลส่งผลทางบวกต่อการปฏิบัติตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ด้านทาน ด้านปิยวาจา และด้านสมานัตตตา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คำนำน้หนักความสำคัญสัมพัทธ์ของบุคลิกภาพแบบแสดงตัวส่งผลทางบวกต่อการปฏิบัติตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ด้านทาน ด้านปิยวาจา และด้านอรรถจริยา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แต่ส่งผลทางบวกต่อการปฏิบัติตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ด้านสมานัตตตาอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ คำนำน้หนักความสำคัญสัมพัทธ์ของการควบคุมตนเองส่งผลทางบวกต่อการปฏิบัติตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ด้านปิยวาจา และด้านสมานัตตตา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แต่ส่งผลทางบวกต่อการปฏิบัติตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ด้านทาน และด้านอรรถจริยาอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ คำนำน้หนักความสำคัญสัมพัทธ์ของการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยส่งผลทางลบต่อการปฏิบัติตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ด้านทาน ปิยวาจา อรรถจริยา และด้านสมานัตตตา อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

นวนรงค์ มั่งตรีสรรค์ (2530:35) ได้ใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเรื่องสังคหวัตถุ 4 ที่มีต่อคุณธรรมด้านสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเทพศิรินทร์กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร การวิจัยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาผลของการใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเรื่องสังคหวัตถุ 4 ที่มีต่อคุณธรรมด้านสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเทพศิรินทร์กรุงเทพมหานครกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คัดเลือกจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเทพศิรินทร์ ปีการศึกษา 2529 จำนวน 624 คน สำหรับนักเรียนที่ได้คะแนนจากแบบสอบถามคุณธรรมด้านสังคหวัตถุ 4 ตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ลงมามีจำนวน 156 คน สัมภาษณ์ความสนใจในการเป็นกลุ่มตัวอย่างแล้วใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย ได้นักเรียนจำนวน 70 คน แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 35 คน ให้กลุ่มหนึ่งเป็นกลุ่มทดลองได้รับการสอนโดยใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนว อีกกลุ่มหนึ่งเป็นกลุ่มควบคุม ได้รับการสอนแบบปกติ โดยสอนกลุ่มละ 14 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที แล้วเปรียบเทียบคุณธรรมด้านสังคหวัตถุ 4 ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์โดยใช้ t-test เครื่องมือที่ใช้ทดลองคือ แบบสอบถามคุณธรรมด้านสังคหวัตถุ 4 แบบ Check list และชุดการสอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง ผลการวิจัยพบว่านักเรียนกลุ่มทดลองและนักเรียนกลุ่ม

ควบคุมมีคุณธรรมด้านสังคหวัตถุ 4 สูงขึ้นอย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนั้น นักเรียนกลุ่มทดลองมีคุณธรรมด้านสังคหวัตถุ 4 สูงกว่า นักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้น สรุปได้ว่า สังคหวัตถุ 4 สามารถพัฒนาพฤติกรรมของนักเรียนให้ดีขึ้นได้ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงเลือกใช้สังคหวัตถุ 4 ร่วมกับโปรแกรมการทำงานร่วมกัน เพื่อพัฒนาการทำงานร่วมกันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในครั้งนี้

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

ตอนที่ 1 ประชากร ได้แก่

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดหลวงวิทยา อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ
ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 จำนวน 214 คน

ตอนที่ 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการพัฒนาโปรแกรมพัฒนาการทำงานร่วมกัน
ได้แก่

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดหลวงวิทยา อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ
ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 ที่มีคะแนนจากการทำแบบทดสอบตามวัดการทำงานร่วมกันต่ำตั้งแต่
เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ลงมา ที่สมัครใจเข้าร่วมโปรแกรม จำนวน 30 คน แล้วสุ่มอย่างง่าย อีกครั้งเพื่อเลือก
กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 15 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถามการทำงานร่วมกันโดยยึดหลักสังคหวัตถุ 4

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ประกอบด้วยแบบสอบถามแบบมาตราประเมินค่า (Rating
Scale) 5 ระดับ 2 ฉบับ คือ

ฉบับที่ 1 แบบสอบถามพฤติกรรมการทำงานร่วมกันสำหรับนักเรียน

ฉบับที่ 2 แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานร่วมกัน สำหรับครูประจำชั้นเป็นผู้ประเมิน
นักเรียน

2. โปรแกรมพัฒนาการทำงานร่วมกันตามหลักสังคหวัตถุ 4

วิธีดำเนินการสร้างเครื่องมือ

1. แบบสอบถามการทำงานร่วมกันโดยยึดหลักสังคหวัตถุ 4 มีลำดับขั้นตอน ดังนี้

1.1 ผู้วิจัยศึกษา นิยามศัพท์เฉพาะ เอกสาร ตำรา แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการทำงานร่วมกันเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบวัดการทำงานร่วมกันของนักเรียนให้ครอบคลุมนิยามศัพท์เฉพาะ จำนวน 60 ข้อ

1.2 ผู้วิจัยนำแบบวัดการทำงานร่วมกันของนักเรียนผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งมีลักษณะคำตอบเป็นมาตราส่วนประเมินค่า ตามแบบลิเคิร์ต 5 ระดับ คือ ทุกครั้ง เกือบทุกครั้ง บางครั้ง นานๆ ครั้ง ไม่เคยกระทำ โดยให้นักเรียนเลือกตอบเพียงระดับใดระดับหนึ่ง จำนวน 60 ข้อ มาให้ประธานและคณะกรรมการตรวจสอบความถูกต้อง

1.3 ผู้วิจัยนำแบบวัดการทำงานร่วมกันของนักเรียน ที่ผู้วิจัยได้แก้ไขใหม่มาให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน คือ รองศาสตราจารย์ฐิพี อ่อนโคกสูง ผู้ช่วยศาสตราจารย์พาสนา จุฬรัตน์ อาจารย์ ดร.มณฑิรา จารุเพ็ง ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ (Face Validity) พิจารณาข้อความในแบบวัดการทำงานร่วมกันของนักเรียน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของเนื้อหา ภาษาที่ใช้แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

1.4 ผู้วิจัยนำแบบวัดความว้าเหวของผู้สูงอายุไปทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดหลวงวิทยา อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 100 คน แล้วนำมาตรวจวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ ได้แบบวัดการทำงานร่วมกันของนักเรียนจำนวน 40 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.20 - 0.56

1.5 ผู้วิจัยนำแบบวัดการทำงานร่วมกันของนักเรียน มาหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach.1990 : 50) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.83

1.6 ผู้วิจัยนำแบบวัดการทำงานร่วมกันของนักเรียนที่ได้จากการหาค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นจำนวน 40 ข้อแล้ว นำไปใช้ในการวิจัยต่อไป

ฉบับที่ 1 แบบสอบถามวัดพฤติกรรมการทำงานร่วมกันโดยยึดหลักสังคหวัตถุ 4 สำหรับนักเรียน

คำชี้แจง แบบสอบถามการทำงานร่วมกัน เป็นมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ ประกอบด้วย ข้อความต่างๆ ที่ถามถึงพฤติกรรมของผู้ตอบว่าจะตัดสินใจทำอย่างไรในข้อความนั้นๆ โดยให้ตอบตามความเป็นจริงมากที่สุด

เกณฑ์การให้คะแนน แบบประเมินมี 2 ลักษณะ คือ

1. สถานการณ์ที่เป็นบวก เป็นสถานการณ์ที่สมควรกระทำ ผู้ตอบเลือกข้อใด ให้คะแนนดังนี้

ทุกครั้ง	ให้	5	คะแนน
เกือบทุกครั้ง	ให้	4	คะแนน
บางครั้ง	ให้	3	คะแนน
นานๆ ครั้ง	ให้	2	คะแนน
ไม่เคยกระทำ	ให้	1	คะแนน

2. สถานการณ์ทางลบเป็นสถานการณ์ที่ไม่สมควรกระทำ ผู้ตอบเลือกข้อใด ให้คะแนนดังนี้

ทุกครั้ง	ให้	1	คะแนน
เกือบทุกครั้ง	ให้	2	คะแนน
บางครั้ง	ให้	3	คะแนน
นานๆ ครั้ง	ให้	4	คะแนน
ไม่เคยกระทำ	ให้	5	คะแนน

ฉบับที่ 2 แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานร่วมกันโดยยึดหลักสังคหวัตถุ 4 สำหรับครูประจำชั้น เป็นผู้ประเมินนักเรียน

คำชี้แจง แบบประเมินฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อประเมินพฤติกรรมบางอย่างของนักเรียน จึงขอความร่วมมือจากครูช่วยตอบคำถามจากที่ครูสังเกตเห็นการทำงานร่วมกันของนักเรียนในชั้น ในการตอบให้ครูพิจารณาข้อความแต่ละข้อ ที่เห็นว่านักเรียนมีพฤติกรรมในการทำงานร่วมกันอยู่ในระดับใดมากที่สุด แล้วทำเครื่องหมาย X ลงในช่องว่างท้ายข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด ข้อละ 1 คำตอบคำตอบที่ได้ไม่มีข้อถูกหรือผิด และขอให้ออกทุกข้อ เกณฑ์การตัดสินใจมีดังนี้

ทุกครั้ง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับพฤติกรรมที่นักเรียนปฏิบัติเป็นประจำ
เกือบทุกครั้ง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับพฤติกรรมที่นักเรียนปฏิบัติเกือบทุกครั้ง
บางครั้ง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับพฤติกรรมที่นักเรียนปฏิบัติบางครั้ง
นาน ๆ ครั้ง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับพฤติกรรมที่นักเรียนปฏิบัติไม่บ่อย
ไม่เคยกระทำ	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับพฤติกรรมที่นักเรียนไม่เคยปฏิบัติเลย

ชื่อ สกุล.....ชั้น ม. 2 /.....

ข้อที่	ข้อความ	พฤติกรรม/การกระทำ				
		ทุก ครั้ง	เกือบทุก ครั้ง	บาง ครั้ง	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคย กระทำ
	ด้านการเสียสละแบ่งปันผู้อื่น					
1	ข้าพเจ้าชอบให้สิ่งของที่ข้าพเจ้ามีแก่เพื่อนๆ	X				
2	ข้าพเจ้าชอบช่วยเพื่อนๆทำงานในกลุ่ม			X		
3	ข้าพเจ้าชอบให้โอกาสเพื่อนแสดงความสามารถ	X				
4	ข้าพเจ้าชอบสอนวิชาที่ข้าพเจ้าเข้าใจแก่เพื่อน		X			
	ด้านการกล้าวจีใจไฟเราะอ่อนหวาน					
1	ข้าพเจ้ามักกล่าวชมเพื่อน		X			
2	ข้าพเจ้าชอบเสนอความคิดเวลาทำงานกลุ่ม	X				
3	ข้าพเจ้าให้โอกาสเพื่อนในการแสดงความคิดเห็น			X		
4	ข้าพเจ้าเป็นคนพูดตรงไปตรงมา		X			
	ด้านการประพฤติประโยชน์เพื่อส่วนรวม					
1	ข้าพเจ้ารีบทำงานที่ได้รับมอบหมายจากกลุ่ม			X		
2	ข้าพเจ้าชอบช่วยเหลือผู้อื่น					
3	ข้าพเจ้าชอบอาสาทำงานที่ตนทำได้		X			
4	ข้าพเจ้าชอบทำงานร่วมกับผู้อื่น				X	

ข้อที่	ข้อความ	พฤติกรรม/การกระทำ				
		ทุกครั้ง	เกือบทุกครั้ง	บางครั้ง	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคยกระทำ
	ด้านการวางตัวให้เข้ากับผู้อื่นได้					
1	ข้าพเจ้าชอบยิ้มให้เพื่อนๆ			X		
2	ข้าพเจ้าชอบทักทายเพื่อนๆ		X			
3	ข้าพเจ้าชอบรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนๆ		X			
4	ข้าพเจ้าชอบสนทนากับเพื่อนๆ			X		

แบบสอบถามพฤติกรรมการทำงานร่วมกันโดยยึดสังคหวัตถุ 4

แบบสอบถามสำหรับครู

ชื่อ.....นามสกุล.....ประจำชั้น ม. 2/.....

คำชี้แจง : แบบสอบถามฉบับนี้ เป็นแบบสอบถาม เกี่ยวกับพฤติกรรมการทำงานร่วมกันของนักเรียน สำหรับครู
ตอบ ไม่มีคำตอบที่ถูกหรือผิด จึงขอให้ครู พิจารณาคำถาม ต่อไปนี้ แล้วทำเครื่องหมาย ☐ ลงในช่องที่ตรงกับ
ระดับพฤติกรรมของนักเรียนที่ครูเห็นว่า นักเรียนปฏิบัติ มากที่สุด

ชื่อ.....นามสกุล.....เลขที่.....ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 /.....ภาคเรียนที่ 1 พ.ศ. 2551

ข้อที่	ข้อความ	พฤติกรรม / การกระทำ				
		ทุกครั้ง	เกือบทุกครั้ง	บางครั้ง	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคยกระทำ
	ด้านที่ 1 การรู้จักการให้แบ่งปัน					
1	นักเรียนช่วยเพื่อนๆทำงานในกลุ่ม					
	ด้านที่ 2 การใช้คำพูดไพเราะอ่อนหวาน					
2	นักเรียนไม่พูดถ้อยคำที่ทำให้เพื่อนๆทะเลาะกัน					
3	ด้านที่ 3 ด้านการรู้จักบำเพ็ญประโยชน์เพื่อผู้อื่น เมื่อมีงานของส่วนรวมที่จะต้องรีบทำให้เสร็จตาม กำหนดเวลา นักเรียนจะรีบทำงานนั้นก่อนงานของตนเอง					

ข้อที่	ข้อความ	พฤติกรรม / การกระทำ				
		ทุกครั้ง	เกือบ ทุกครั้ง	บางครั้ง	นานๆ ครั้ง	ไม่เคย กระทำ
	ด้านที่ 4 การวางตนเสมอต้นเสมอปลาย					
4	นักเรียนทำงานเข้ากับคนอื่นได้ดี					

เกณฑ์การแปลความหมาย

สำหรับเกณฑ์การแปลความหมาย พิจารณาจากระดับค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) โดยถือเกณฑ์ของจอห์น ดับเบิลยู เบสท์ (Best.1970: 174– 175) ดังนี้

4.50 – 5.00	หมายความว่า	การทำงานร่วมกันมากที่สุด
3.50 – 4.49	หมายความว่า	การทำงานร่วมกันมาก
2.50 – 3.49	หมายความว่า	การทำงานร่วมกันปานกลาง
1.50 – 2.49	หมายความว่า	การทำงานร่วมกันน้อย
1.00 – 1.49	หมายความว่า	การทำงานร่วมกันน้อยที่สุด

เกณฑ์การแปลความหมายการให้คะแนนแบบช่วงชั้น

ระดับคะแนน	การแปลความหมาย
161.36 – 220.00	มีการทำงานร่วมกันอยู่ในระดับสูง
102.68 – 161.35	มีการทำงานร่วมกันอยู่ในระดับปานกลาง
44.00 – 102.67	มีการทำงานร่วมกันอยู่ในระดับต่ำ

วิธีดำเนินการแปลความหมายคะแนนแบบช่วงชั้นดังนี้

นำคะแนนแบบสอบถามของนักเรียน 40 ข้อ ของครู อีก 4 ข้อรวมเป็น 44 ข้อคะแนนเต็มของแบบสอบถามคือ 5 นำ $44 \times 5 = 220$ คะแนนต่ำสุดคือ 1 ดังนั้น $44 \times 1 = 44$ นำ $220 - 44 = 176$ แล้วต้องการช่วง 3 ช่วง เพราะต้องการแปลเป็น กลุ่ม ต่ำ กลาง สูง ดังนั้นนำ 176 มาหารด้วย 3 เท่ากับ 58.67

$$\frac{176}{3} = \frac{44 + 58.67}{3} = 102.67$$

$$\text{ปานกลาง} = 102.68 + 58.67 = 161.35$$

$$\text{สูง} = 161.36 + 58.67 = 220.03$$

2. โปรแกรมพัฒนาการทำงานร่วมกันโดยยึดหลักสังคหวัตถุ 4

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการพัฒนาการทำงานร่วมกันโดยยึดหลักสังคหวัตถุ 4 ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างโปรแกรมพัฒนาการทำงานร่วมกันโดยยึดหลักสังคหวัตถุ 4 ตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

2.1 ผู้วิจัย ศึกษานิยามศัพท์เฉพาะ เอกสารและงานวิจัย รวมถึงหลักธรรมและแนวปฏิบัติในพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับสังคหวัตถุ 4 และกิจกรรมกลุ่มเพื่อที่จะใช้พัฒนาการทำงานร่วมกันของนักเรียน อีกทั้งสอบถามและสัมภาษณ์ผู้รู้ในด้านการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ร่วมกับเทคนิคและวิธีการทางกิจกรรมกลุ่ม และใช้เป็นแนวทางในการสร้างโปรแกรมพัฒนา การทำงานร่วมกันโดยยึดหลักสังคหวัตถุ 4 ให้เหมาะสมกับจุดมุ่งหมายในการวิจัย

2.2 ผู้วิจัยนำโปรแกรมพัฒนาการทำงานร่วมกันโดยยึดหลักสังคหวัตถุ 4 ที่สร้างขึ้นไปให้ประธานและคณะกรรมการตรวจสอบในเรื่องความสอดคล้องระหว่างนิยามศัพท์เฉพาะ จุดมุ่งหมาย กิจกรรม เนื้อหา และวิธีดำเนินการ

2.3 ผู้วิจัยนำโปรแกรมพัฒนาการทำงานร่วมกันโดยยึดหลักสังคหวัตถุ 4 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน คือ รองศาสตราจารย์ชูชีพ อ่อนโคกสูง ผู้ช่วยศาสตราจารย์พาสณา จุลรัตน์ อาจารย์ ดร.มณฑิรา จารุเพ็ง ตรวจสอบความสอดคล้อง ในเรื่องจุดมุ่งหมาย นิยามศัพท์เฉพาะ กิจกรรม เนื้อหา วิธีดำเนินการ และการประเมินผล จากนั้น ผู้วิจัยนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

2.4 ผู้วิจัยนำโปรแกรมพัฒนาการทำงานร่วมกันโดยยึดหลักสังคหวัตถุ 4 ไปทดลองใช้ (try out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดหลวงวิทยา ตำบลเมืองใต้ อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 8 คน เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมกับเนื้อหา วิธีการและระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง ก่อนนำไปใช้ในการวิจัยต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการศึกษาการทำงานร่วมกันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ดำเนินตามขั้นตอน ดังนี้

1. ติดต่อขอหนังสือขอความร่วมมือเพื่อการวิจัย จากบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนวัดหลวงวิทยา ตำบลเมืองใต้ อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ เพื่อขอความอนุเคราะห์ให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 100 คน ทำแบบสอบถามวัดการทำงานร่วมกันของนักเรียน ในการทดลอง (Try Out) เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขให้ได้เครื่องมือที่สมบูรณ์ในการวิจัย

2. ติดต่อขอหนังสือขอความร่วมมือเพื่อการวิจัย จากบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนวัดหลวงวิทยา ตำบลเมืองใต้ อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ ปี พ.ศ. 2551 เพื่อขอความอนุเคราะห์ให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดหลวงวิทยา จำนวน 214 คน ทำแบบสอบถามวัดการทำงานร่วมกันของนักเรียนแล้วคัดเลือกนักเรียนที่มีผลการทำงานร่วมกันต่ำ ตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ที่ 25 ลงมา จำนวน 30 คน แล้วสอบถามความสมัครใจในการเข้าร่วมโปรแกรม เพื่อพัฒนาการทำงานร่วมกันในครั้งนี้

3. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามวัดการทำงานร่วมกันโดยยึดหลักสังคหวัตถุ 4 มาตรวจให้คะแนน แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

ตาราง 1 การเข้าร่วมโปรแกรมพัฒนาการทำงานร่วมกันโดยยึดหลักสังคหวัตถุ 4

ครั้งที่	วัน / เดือน / ปี	เวลา	กิจกรรม	คุณลักษณะ
1	วันจันทร์ ที่ 6 ต.ค.2551	12.00-13.00	Pretest ปฐมนิเทศ เกม “ล่าลายเซ็น”	เพื่อให้สมาชิกทำความรู้จักและ สังเกตพฤติกรรมกันและกัน
2	วันพุธ ที่ 8 ต.ค. 2551	12.00-13.00	เกม ต่อชิ้นส่วน	เพื่อให้นักเรียนพัฒนาความ เอื้อเพื่อความสะดวกต่อกัน
3	วันศุกร์ ที่ 10 ต.ค. 2551	12.00-13.00	เกม ต่อให้ยาว	เพื่อให้นักเรียนพัฒนาช่วยเหลือ ช่วยเหลือด้วยสิ่งของที่ตนมีอยู่
4	วันจันทร์ ที่ 13 ต.ค.2551	12.00-13.00	เกม แข่งกันคิดเป็นเรื่อง เป็นราว	เพื่อให้นักเรียนพัฒนาความ เอื้อเพื่อความสะดวกต่อกันด้าน การช่วยเหลือกันด้านวิชาการ

ตาราง 1 (ต่อ)

ครั้งที่	วัน / เดือน / ปี	เวลา	กิจกรรม	คุณลักษณะ
5	วันพุธ ที่ 15 ต.ค. 2551	12.00-13.00	อภิปรายกลุ่ม พูดหวานขานเพราะ	เพื่อให้ นักเรียนพัฒนาการพูด ชมเชยใจเพื่อให้นิยมยอม ตามในทางที่ดี
6	วันศุกร์ ที่ 17 ต.ค. 2551	12.00-13.00	บทบาทสมมติ พูดดีได้ พูดร้ายเสีย	เพื่อให้ นักเรียนพัฒนาการกล่าว คำสุภาพ จริงใจ ไพเราะ อ่อนหวานให้ดียิ่งขึ้น
7	วันจันทร์ ที่ 20 ต.ค. 2551	12.00-13.00	เกม คนหาของ	เพื่อให้ นักเรียนพัฒนาให้ความ ช่วยเหลือกิจกรรมกลุ่มเพื่อ ความสำเร็จของกลุ่ม
8	วันพุธ ที่ 22 ต.ค. 2551	12.00-13.00	อภิปรายกลุ่ม ภาพวาดเตือนใจ	เพื่อให้ นักเรียนพัฒนาการช่วย แก้ไขปรับปรุงส่งเสริมในสิ่งที่ เพื่อนบกพร่อง
9	วันศุกร์ ที่ 24 ต.ค. 2551	12.00-13.00	บทบาทสมมติ หัวหน้าคนใหม่	เพื่อให้ นักเรียนพัฒนาการวาง ตนให้เหมาะสมกับฐานะและ หน้าที่
10	วันจันทร์ ที่ 27 ต.ค. 2551	12.00-13.00	กรณีตัวอย่าง หนูตายนำโชค	เพื่อให้ นักเรียนพัฒนาและ ปฏิบัติตัวเสมอต้นเสมอปลาย
11	วันพุธ ที่ 29 ต.ค. 2551	12.00-13.00	อภิปรายกลุ่ม ทำตัวไม่ดีทำให้มี ปัญหา	เพื่อให้ นักเรียนพัฒนาการวาง ตนเสมอต้นเสมอปลาย
12	วันศุกร์ ที่ 31 ต.ค. 2551	12.00-13.00 13.00-13.30	ปัจฉิมนิเทศ อภิปรายกลุ่ม เรามาด้วยรักกัน Posttest	เพื่อให้ นักเรียนได้ร่วมกันสรุป แนวคิดที่ได้จากการเข้าร่วม โปรแกรมพัฒนาการทำงาน ร่วมกันโดยยึดหลักสังคหวัตถุ 4

แบบแผนการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) เพื่อศึกษาการทำงานร่วมกันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และการใช้โปรแกรมเพื่อพัฒนาการทำงานร่วมกันของนักเรียน โดยแบบแผนการวิจัยเชิงทดลองนี้ประกอบด้วยกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มีการสอบก่อนและสอบหลังการใช้โปรแกรมเพื่อพัฒนาการทำงานร่วมกันของนักเรียน (Randomized Control Group Pretest-Posttest Design) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2543 : 62) ซึ่งมีแบบแผนการทดลอง ดังนี้

ตาราง 2 แบบแผนการทดลอง

กลุ่ม	ทดสอบก่อน	ทดลอง	ทดสอบหลัง
RE	TE_1	X	TE_2
RC	TC_1	$\sim X$	TC_2

ความหมายของสัญลักษณ์

RE	แทน	กลุ่มทดลอง
RC	แทน	กลุ่มควบคุม
TE_1, TE_2	แทน	การทดสอบก่อน และสอบหลังในกลุ่มทดลอง ตามลำดับ
TC_1, TC_2	แทน	การทดสอบก่อน และสอบหลังในกลุ่มควบคุม ตามลำดับ
X	แทน	ได้รับโปรแกรมพัฒนาการทำงานร่วมกันโดยยึดหลักสังคหวัตถุ 4
$\sim X$	แทน	ไม่ได้รับโปรแกรมพัฒนาการทำงานร่วมกันโดยยึดหลักสังคหวัตถุ 4

วิธีดำเนินการทดลอง

1. ขั้นก่อนการทดลอง

ผู้วิจัยให้นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีผลการทำงานร่วมกันต่ำ ทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ตอบแบบสอบถามการทำงานร่วมกันโดยยึดหลักสังคหวัตถุ 4 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และใช้คะแนนที่ได้นี้เป็นคะแนนก่อนทดลอง (Pretest)

2. ขั้นดำเนินการทดลอง

ผู้วิจัยดำเนินการทดลอง โดยให้กลุ่มทดลองเข้าร่วมโปรแกรมเพื่อพัฒนาการทำงานร่วมกัน โดยยึดหลักสัปดาห์ 4 เป็นเวลา 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 ครั้ง ในวันจันทร์ วันพุธ และวันศุกร์ เวลา 12.00 – 13.00 น. หลังจากนักเรียนรับประทานอาหารเช้าเสร็จแล้ว รวมทั้งสิ้น 12 ครั้ง ครั้ง ละ 50 นาที ส่วนกลุ่มควบคุม ให้อยู่ในสภาพปกติ แต่มีการให้ Pretest และ Posttest พร้อมกับกลุ่มทดลอง

3. ขั้นหลังการทดลอง

เมื่อเสร็จสิ้นการทดลอง ผู้วิจัยให้นักเรียนกลุ่มทดลองตอบแบบสอบถามวัดพฤติกรรมการทำงานร่วมกันโดยยึดหลักสัปดาห์ 4 ชุดเดียวกันกับฉบับที่ใช้ก่อนการทดลอง แล้วเก็บไว้เป็นคะแนนหลังการทดลอง Posttest

4. นำข้อมูลที่ได้จากข้อ 1 และ ข้อ 3 ไปทำการวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. เปรียบเทียบการทำงานร่วมกันของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนเข้าร่วมโปรแกรม
2. เปรียบเทียบการทำงานร่วมกันของกลุ่มทดลองก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรม
3. เปรียบเทียบการทำงานร่วมกันของนักเรียนกลุ่มควบคุมก่อนและหลัง
4. เปรียบเทียบการทำงานร่วมกันของนักเรียนกลุ่มทดลองและ กลุ่มควบคุมก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมพัฒนาการทำงานร่วมกันโดยยึดหลักสัปดาห์ 4

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์เครื่องมือ

1. หาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยการพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้อง พฤติกรรมการทำงานร่วมกันโดยใช้สูตร IOC ที่มีค่าความสอดคล้อง ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ .2539 : 246 - 249)
2. หาความสอดคล้องจากแบบสอบถามฉบับนักเรียนและฉบับครูประเมินนักเรียน โดยใช้สูตรของ เพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. 2540 : 172 – 173)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่

1.1 คะแนนเฉลี่ย (Mean)

1.2 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือ

2.1 หาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามการทำงานร่วมกันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดหลวงวิทยา แบบเทคนิค 25 เปอร์เซนต์ ของกลุ่มสูงและต่ำ (ล้วน สายยศ ; และอังคณา สายยศ. 2543 : 305)

2.2 หาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของ ครอนบัค (Cronbach) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2543 : 121)

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

3.1 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความการทำงานร่วมกันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดหลวงวิทยา ก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มทดลองและของกลุ่มควบคุม โดยใช้ t-test แบบ t-depenedent sample (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2543 : 160)

3.2 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการทำงานร่วมกันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดหลวงวิทยาเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยใช้ t-test for Independent Samples (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2543 : 161 - 162)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ที่ตรงกัน ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์และอักษรย่อในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
S.D	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
t	แทน	ค่าสถิติการแจกแจงแบบที

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เสนอเป็นลำดับดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาการทำงานร่วมกันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดหลวงวิทยา อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ
2. เพื่อเปรียบเทียบการทำงานร่วมกันของกลุ่มทดลองก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมพัฒนาการทำงานร่วมกันโดยยึดหลักสังคหวัตถุ 4
3. เพื่อเปรียบเทียบการทำงานร่วมกันก่อนและหลังของกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมพัฒนา การทำงานร่วมกันโดยยึดหลักสังคหวัตถุ 4
4. เพื่อเปรียบเทียบการทำงานร่วมกันของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมหลังการเข้าร่วมโปรแกรมการพัฒนาการทำงานร่วมกันโดยยึดหลักสังคหวัตถุ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 การศึกษาการทำงานร่วมกันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ปรากฏดังนี้

- 1.1 ค่าเฉลี่ย และ ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทำงานร่วมกันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เป็นรายด้านและโดยรวม ปรากฏผลดังตาราง 3 - 7

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการทำงานร่วมกันโดยยึดหลักสังคหวัตถุ 4 ด้าน การรู้จักการให้การสละแบ่งปันผู้อื่น (N = 214)

ด้านการรู้จักการให้การสละแบ่งปันผู้อื่น	$\bar{X}$	S.D	ระดับการทำงานร่วมกัน
1.ข้าพเจ้าช่วยเพื่อนๆทำงานในกลุ่ม	3.83	0.99	มาก
2.ข้าพเจ้าชอบให้โอกาสเพื่อนแสดงความสามารถของตนเอง	3.92	0.96	มาก
3.ถ้าเพื่อนล้มอุปสรรคการเรียนรู้บางอย่างไว้ที่บ้าน ข้าพเจ้ายินดีจะให้เพื่อนยืม	3.95	0.97	มาก
4.ถ้าเพื่อนประสบความลำบากและขอความช่วยเหลือจากข้าพเจ้า ข้าพเจ้ามักให้ความช่วยเหลือ	3.59	0.97	มาก
5.ข้าพเจ้าไม่พอใจที่ผู้อื่นได้รับสิ่งดี้มากกว่าข้าพเจ้า	3.07	1.08	ปานกลาง
6.ถ้าต้องออกเงินทำงานกลุ่ม แต่ข้าพเจ้าไม่มีเงินจะให้กลุ่ม ข้าพเจ้าจะเดินหลบหนีไป	3.07	1.07	ปานกลาง
7.เมื่อต้องทำงานร่วมกันกับเพื่อน ข้าพเจ้ามักให้กำลังใจเพื่อนที่ทำงานร่วมกัน	3.87	1.06	มาก
8.ข้าพเจ้าจะไม่ให้ความร่วมมือในการทำงานกับคนที่ข้าพเจ้าไม่ชอบเป็นการส่วนตัว	4.03	1.01	มาก
9.ข้าพเจ้าคิดว่าการให้ของแก่ผู้อื่นดีกว่าการรับสิ่งของจากผู้อื่น	3.36	1.02	ปานกลาง
10.ข้าพเจ้าให้โอกาสเพื่อนแสดงความคิดเห็น แม้ว่าสิ่งที่เขาพูดจะไม่ถูกใจข้าพเจ้าก็ตาม	3.74	1.06	มาก
รวม	3.78	0.80	มาก

จากตาราง 3 พบว่า นักเรียนมีการทำงานร่วมกันด้านการเสียสละแบ่งปันผู้อื่น อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.78$) เมื่อพิจารณา เป็นรายข้อ พบว่า ข้อ 1,2,3,4,5,7,8 และ 10 อยู่ในระดับ มาก โดยมี

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการทำงานร่วมกันโดยยึดหลักสังคหวัตถุ 4 ด้าน การกล่าวคำจริงใจไฟเราะอ่อนหวาน (N = 214)

ด้านการกล่าวคำจริงใจไฟเราะอ่อนหวาน	$\bar{X}$	S.D	ระดับการทำงานร่วมกัน
1.ข้าพเจ้ามักกล่าวคำชมเพื่อนถ้ามีเวลาและโอกาส	3.57	1.15	มาก
2.เป็นการยากสำหรับข้าพเจ้าในการโต้แย้งกับผู้อื่น แม้จะมีเหตุผลเพียงพอ	3.09	1.13	ปานกลาง
3.เมื่อไม่เห็นด้วยกับผู้อื่น ข้าพเจ้าสามารถอธิบายเหตุผลที่เขายอมรับได้	3.10	1.12	ปานกลาง
4.ข้าพเจ้าจะไม่พูดกับเพื่อนด้วยถ้อยคำที่หยาบคาย	3.63	1.14	มาก
5.ข้าพเจ้าเห็นคุณค่าของคำชมของเพื่อนๆ	3.95	1.00	มาก
6.ข้าพเจ้ากล่าวคำขอโทษเมื่อรู้ว่าตนทำผิด	3.86	1.18	มาก
7.ข้อเสนอของข้าพเจ้าต้องสำคัญกว่าคนอื่น	2.62	1.09	ปานกลาง
8.ข้าพเจ้าไม่พูดถ้อยคำที่ทำให้เพื่อนๆทะเลาะกัน	3.04	1.40	ปานกลาง
9.ข้าพเจ้าพูดถ้อยคำที่ทำให้เพื่อนสบายใจ	3.58	1.03	มาก
10.ข้าพเจ้าเป็นคนตรงไปตรงมาในการแสดงความคิดเห็น	3.48	1.17	ปานกลาง
รวม	3.52	0.95	มาก

จากตาราง 4 พบว่านักเรียนมีทำงานร่วมกันด้านการกล่าวคำจริงใจไฟเราะอ่อนหวาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.52$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อ 1,4,5,6,และข้อ 9 อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.95 – 3.57 ส่วนข้อ 2,3,7,8,และข้อ 10 อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.48 – 2.62

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการทำงานร่วมกันโดยยึดหลักสังคหวัตถุ 4 ด้าน การประพฤติประโยชน์เพื่อส่วนรวม (N = 214)

ด้านการประพฤติประโยชน์เพื่อส่วนรวม	$\bar{X}$	S.D	ระดับการทำงานร่วมกัน
1.ข้าพเจ้ารีบทำงานที่เป็นงานกลุ่ม	3.71	0.99	มาก
2.ข้าพเจ้าอาสาทำงานที่ตนทำได้	3.77	1.19	มาก
3.ข้าพเจ้าชอบทำงานคนเดียว	2.99	1.21	ปานกลาง
4.ข้าพเจ้าเป็นผู้นำในการทำงานเสมอ	2.66	1.13	ปานกลาง
5.ข้าพเจ้าไม่เคยละทิ้งงานที่กลุ่มมอบหมายให้ข้าพเจ้า	3.46	1.24	ปานกลาง
6.เมื่อมีงานของส่วนรวมที่จะต้องรีบทำให้เสร็จตามกำหนดเวลาข้าพเจ้ารีบทำงานนั้นก่อนงานของตนเอง	3.63	1.00	มาก
7.ถึงแม้จะเสียผลประโยชน์ส่วนตัวไปบ้างข้าพเจ้าก็ยินดีทำเพื่อส่วนรวม	3.60	1.04	มาก
8.ข้าพเจ้ามีความลำบากใจมากเมื่อต้องทำงานกลุ่มร่วมกับเพื่อน	3.59	1.27	มาก
9.เมื่อข้าพเจ้าแม้ไม่ว่างก็จะหาเวลาทำงานกลุ่มให้แล้วเสร็จ	3.39	1.13	ปานกลาง
10.เมื่อครูถามหาตัวแทนในกลุ่มข้าพเจ้าจะเป็นคนแรกที่ยกมือ	2.56	1.21	ปานกลาง
รวม	3.13	0.85	ปานกลาง

จากตาราง 5 พบว่า นักเรียนมีการทำงานร่วมกันด้านการประพฤติประโยชน์เพื่อส่วนรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.13$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อ 1,2,6,7 และข้อ 8 อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.77 – 3.59 ส่วนข้อ 3,4,5,9, และข้อ 10 อยู่ในระดับ ปานกลางโดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.39 – 2.56

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการทำงานร่วมกันโดยยึดหลักสังคหวัตถุ 4 ด้าน การวางตัวให้เข้ากับผู้อื่นได้ (N = 214)

ด้านการวางตัวให้เข้ากับผู้อื่นได้	$\bar{X}$	S.D	ระดับการทำงานร่วมกัน
1.เมื่อข้าพเจ้าพบเพื่อน ๆ ข้าพเจ้ายิ้มให้เพื่อน ๆ	3.85	1.19	มาก
2.ข้าพเจ้ารับฟังความคิดเห็นของเพื่อน ๆ	3.86	1.04	มาก
3.ข้าพเจ้าทำสิ่งดี ๆ ให้เพื่อน ๆ ทุกคนเสมอ			
หมด	3.27	1.12	ปานกลาง
4.เพื่อน ๆ แสดงความนิยมชมชอบในตัวข้าพเจ้า	2.91	1.05	ปานกลาง
5.ข้าพเจ้าทนไม่ได้ที่ต้องอยู่กับสังคมที่มี			
กฎระเบียบขัดกับความเคยชินของข้าพเจ้า	2.55	1.06	ปานกลาง
6.ข้าพเจ้าเข้ากับคนอื่นได้ดี	3.86	1.04	มาก
7.ข้าพเจ้ารู้จักเพื่อน ๆ ในโรงเรียนเป็นจำนวน			
มาก	3.70	1.11	มาก
8.ข้าพเจ้าทำความรู้จักกับผู้อื่นได้ง่าย	3.69	1.08	มาก
9.ข้าพเจ้าตั้งใจฟังและทำความเข้าใจรับฟัง			
ความคิดของผู้อื่น	3.74	0.98	มาก
10.ข้าพเจ้าช่วยเหลือเพื่อนเสมอจนหมดเพราะ			
เข้าใจว่าแต่ละคนมีทั้งข้อดีและข้อเสีย	3.80	1.12	มาก
รวม	3.82	0.95	มาก

จากตาราง 6 พบว่า นักเรียนมีการทำงานร่วมกันด้านการวางตัวให้เข้ากับผู้อื่นได้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.82$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อ 1,2,6,7,8,9 และข้อ 10 อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.86 – 3.69 ส่วนข้อ 3,4 และข้อ 5 อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.27 – 2.55

ตาราง 7 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการทำงานร่วมกันโดยยึดหลักสังคหวัตถุ 4 โดยรวม (N = 214)

พฤติกรรมการทำงานร่วมกัน	$\bar{X}$	S.D	ระดับการทำงานร่วมกัน
ด้านที่ 1 การให้ทาน	3.78	0.80	มาก
ด้านที่ 2 การกล่าวคำไพเราะอ่อนหวาน	3.52	0.95	มาก
ด้านที่ 3 การประพฤติตนเป็นประโยชน์	3.13	0.85	ปานกลาง
ด้านที่ 4 การวางตนเสมอต้นเสมอปลาย	3.82	0.95	มาก
รวม	3.80	0.73	มาก

จากตาราง 7 พบว่า นักเรียนมีการทำงานร่วมกันโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 3.80$) ซึ่งด้าน ที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านการวางตนเสมอต้นเสมอปลาย ($\bar{X} = 3.82$) รองลงมา คือ ด้านการให้ทาน ($\bar{X} = 3.80$) และ ด้านการกล่าวคำไพเราะอ่อนหวาน ($\bar{X} = 3.52$) ส่วน ด้านที่อยู่ในระดับน้อยที่สุดอยู่ในระดับปานกลาง คือด้าน การประพฤติตน เป็นประโยชน์ ($\bar{X} = 3.13$)

ตอนที่ 2 การพัฒนาการทำงานร่วมกันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ปรากฏดังตารางที่ 8 – 11

ตาราง 8 ผลการวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบการทำงานร่วมกันของนักเรียนกลุ่มทดลองและ นักเรียนกลุ่มควบคุมก่อนการเข้าร่วมโปรแกรมการพัฒนาการทำงานร่วมกันโดยยึดหลักสังคหวัตถุ 4

การเปรียบเทียบ	N	$\bar{X}$	S.D	t
กลุ่มทดลอง	15	113.93	11.79	2.309
กลุ่มควบคุม	15	105.33	8.29	

จากตาราง 8 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนทดลองมีการทำงานร่วมกันไม่แตกต่างกัน

ตาราง 9 ผลการวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบการทำงานร่วมกันของกลุ่มทดลองก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมพัฒนาการทำงานร่วมกันโดยยึดหลักสังคหวัตถุ 4

การเปรียบเทียบ	กลุ่มทดลอง	N	$\bar{X}$	S.D	t
การทำงานร่วมกัน	ก่อนการทดลอง	15	113.93	11.79	15.228**
	หลังการทดลอง	15	178.13	24.46	

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 9 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองก่อนและหลังเข้าร่วมกลุ่มโปรแกรมพัฒนาการทำงานร่วมกันโดยยึดหลักสังคหวัตถุ 4 มีการทำงานร่วมกันแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตาราง 10 ผลการวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบการทำงานร่วมกันของกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับการเข้าร่วมโปรแกรมพัฒนาการทำงานร่วมกันโดยยึดหลักสังคหวัตถุ 4 ก่อนและหลัง

การเปรียบเทียบ	กลุ่มควบคุม	N	$\bar{X}$	S.D	t
การทำงานร่วมกัน	ก่อนการทดลอง	15	105.33	8.29	1.937
	หลังการทดลอง	15	112.53	11.89	

จากตาราง 10 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า นักเรียนกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับการเข้าร่วมโปรแกรมพัฒนาการทำงานร่วมกันโดยยึดหลักสังคหวัตถุ 4 ก่อนและหลัง มีการทำงานร่วมกันไม่แตกต่างกัน

ตาราง 11 ผลการวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบการทำงานร่วมกันของกลุ่มทดลองและ กลุ่มควบคุม หลังการเข้าร่วมโปรแกรมการพัฒนาการทำงานร่วมกันโดยยึดหลักสังคหวัตถุ 4

การเปรียบเทียบ	N	$\bar{X}$	S.D	t
กลุ่มทดลอง	15	178.13	24.46	9.341**
กลุ่มควบคุม	15	112.53	11.89	

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 11 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมหลังการทดลองมีการทำงานร่วมกันแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาการทำงานร่วมกันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดหลวงวิทยา อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ ปีการศึกษา 2551
2. เพื่อเปรียบเทียบการทำงานร่วมกันก่อนเข้าร่วมโปรแกรมของกลุ่มทดลองและของกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรม
3. เพื่อเปรียบเทียบการทำงานร่วมกันของกลุ่มทดลองก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรม
4. เพื่อเปรียบเทียบการทำงานร่วมกันก่อนและหลังของกลุ่มควบคุม ที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรม
5. เพื่อเปรียบเทียบการทำงานร่วมกันของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมหลังการเข้าร่วมโปรแกรม

สมมติฐานในการวิจัย

1. นักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนเข้าร่วมโปรแกรมมีการทำงานร่วมกันไม่แตกต่างกัน
2. นักเรียนกลุ่มทดลองก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรม มีการทำงานร่วมกันแตกต่างกัน
3. นักเรียนกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรม ก่อนและหลังมีการทำงานร่วมกันไม่แตกต่างกัน
4. นักเรียนกลุ่มทดลองที่เข้าร่วมโปรแกรม และกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรม ก่อนและหลัง มีการทำงานร่วมกันแตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

ตอนที่ 1 ประชากร ได้แก่

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดหลวงวิทยา อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 จำนวน 214 คน

ตอนที่ 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการพัฒนาโปรแกรมพัฒนาการทำงานร่วมกัน ได้แก่

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดหลวงวิทยา อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 ที่มีคะแนนจากการทำแบบทดสอบถามวัดการทำงานร่วมกันต่ำตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ลงมา ที่สมัครใจเข้าร่วมโปรแกรม จำนวน 30 คน แล้วสุ่มอย่างง่ายอีกครั้งเพื่อเลือกกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 15 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถามการทำงานร่วมกันสำหรับนักเรียนประเมินตนเอง
2. แบบประเมินการทำงานร่วมกันสำหรับครูประเมินนักเรียน
3. โปรแกรมพัฒนาการทำงานร่วมกันโดยยึดหลักสังคหวัตถุ 4

วิธีดำเนินการสร้างเครื่องมือ

1. แบบสอบถามการทำงานร่วมกันโดยยึดหลักสังคหวัตถุ 4 มีลำดับขั้นตอน ดังนี้

1.1 ผู้วิจัยศึกษา นิยามศัพท์เฉพาะ เอกสาร ตำรา แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กับการทำงานร่วมกันเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบวัดการทำงานร่วมกันของนักเรียน ให้ครอบคลุมนิยามศัพท์เฉพาะ จำนวน 60 ข้อ

1.2 ผู้วิจัยนำแบบวัดการทำงานร่วมกันของนักเรียนผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งมีลักษณะคำตอบเป็นมาตราส่วนประเมินค่า ตามแบบลิเคิร์ท 5 ระดับ คือ ทุกครั้ง เกือบทุกครั้ง บางครั้ง นานๆ ครั้ง ไม่เคยกระทำ โดยให้นักเรียนเลือกตอบเพียงระดับใดระดับหนึ่ง จำนวน 60 ข้อ มาให้ประธานและคณะกรรมการตรวจสอบความถูกต้อง

1.3 ผู้วิจัยนำแบบวัดการทำงานร่วมกันของนักเรียนที่ผู้วิจัยได้แก้ไขใหม่มาให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน คือ รองศาสตราจารย์ฐิพ อ่อนโคกสูง ผู้ช่วยศาสตราจารย์พาสนา จุลรัตน์ อาจารย์ ดร.มณฑิรา จารุเพ็ง ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ พิจารณาข้อความในแบบสอบถามวัดการทำงานร่วมกันของนักเรียน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของเนื้อหา ภาษาที่ใช้แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

1.4 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามวัดการทำงานร่วมกันของนักเรียนไปทดลองใช้กับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดหลวงวิทยา อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 100 คน แล้วนำมาตรวจวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ ได้แบบวัดการทำงานร่วมกันของนักเรียนจำนวน 40 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.20 - 0.56

1.5 ผู้วิจัยนำแบบวัดการทำงานร่วมกันของนักเรียน มาหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา ของครอนบราค ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.83

1.6 ผู้วิจัยนำแบบวัดการทำงานร่วมกันของนักเรียนที่ได้จากการหาค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่นจำนวน 40 ข้อแล้ว นำไปใช้ในการวิจัยต่อไป

วิธีดำเนินการทดลอง

1. ขั้นก่อนการทดลอง

ผู้วิจัยให้นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีผลการทำงานร่วมกันต่ำ ทั้งกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม ตอบแบบสอบถามการทำงานร่วมกันโดยยึดหลักสังคหวัตถุ 4 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และใช้คะแนนที่ได้นี้เป็นคะแนนก่อนทดลอง

2. ขั้นดำเนินการทดลอง

ผู้วิจัยดำเนินการทดลอง โดยให้กลุ่มทดลองเข้าร่วมโปรแกรมเพื่อพัฒนาการทำงานร่วมกันโดยยึดหลักสังคหวัตถุ 4 เป็นเวลา 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 ครั้ง ในวันจันทร์ วันพุธ และวันศุกร์ เวลา 12.00 – 13.00 น. หลังจากนักเรียนรับประทานอาหารเช้าเสร็จแล้ว รวมทั้งสิ้น 12 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที ตั้งแต่วันที่ 6 - 31 ตุลาคม พ.ศ. 2551 ส่วนกลุ่มควบคุม ให้อยู่ในสภาพปกติ แต่มีการให้ทดสอบก่อนและหลัง พร้อมกับ กลุ่มทดลอง

3. ขั้นหลังการทดลอง

เมื่อเสร็จสิ้นการทดลอง ผู้วิจัยให้นักเรียนกลุ่มทดลองตอบแบบสอบถามวัดการทำงานร่วมกันโดยยึดหลักสังคหวัตถุ 4 ชุดเดียวกันกับฉบับที่ใช้ก่อนการทดลอง แล้วเก็บไว้เป็นคะแนนหลังการทดลอง

4. นำข้อมูลที่ได้จากข้อ 1 และ ข้อ 3 ไปทำการวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนการทำงานร่วมกันของกลุ่มทดลอง ก่อนเข้ารับโปรแกรมพัฒนาการทำงานร่วมกันโดยยึดหลักสังคหวัตถุ 4 และของกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้เข้ารับโปรแกรมพัฒนาการทำงานร่วมกันโดยยึดหลักสังคหวัตถุ 4

2. เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนการทำงานร่วมกันของนักเรียนกลุ่มทดลองก่อนและหลัง การเข้าร่วมโปรแกรมพัฒนาการทำงานร่วมกันโดยยึดหลักสังคหวัตถุ 4

3. เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนการทำงานร่วมกันของนักเรียนกลุ่มควบคุมก่อนและหลัง

4. เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนการทำงานร่วมกันของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการเข้ารับโปรแกรมพัฒนาการทำงานร่วมกันโดยยึดหลักสังคหวัตถุ 4

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการทดลอง สรุปได้ดังนี้

ตอนที่ 1 การศึกษาการทำงานร่วมกันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดหลวงวิทยา อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ ปีการศึกษา 2551

1. การทำงานร่วมกันของนักเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการวางแผนเริ่มต้นเสมอปลาย ($\bar{X} = 3.82$) รองลงมาคือ ด้านการให้ทาน ($\bar{X} = 3.78$) และด้านการกล่าวคำไพเราะอ่อนหวาน ($\bar{X} = 3.52$) ส่วนด้านที่มีค่าน้อยที่สุด คือ ด้านการประพฤติตนเป็นประโยชน์ ($\bar{X} = 3.13$) เมื่อจำแนกรายข้อ มีรายละเอียดดังนี้ คือ

1.1 ด้าน การให้ทาน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้าพเจ้าจะไม่ให้ความร่วมมือในการทำงาน กับคนที่ข้าพเจ้าไม่ชอบเป็นการส่วนตัว รองลงมาคือถ้าเพื่อนลืมนอุปกรณ์การเรียนบางอย่างไว้ที่บ้าน ข้าพเจ้ายินดีจะให้เพื่อนยืม ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ข้าพเจ้าไม่พอใจที่ผู้อื่นได้รับสิ่งดี ๆ มากกว่าข้าพเจ้า

1.2 ด้านการกล่าวคำไพเราะอ่อนหวาน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้าพเจ้า เห็นคุณค่าของคำชมของเพื่อนๆ รองลงมาคือ ข้าพเจ้ากล่าวคำขอโทษเมื่อรู้ว่าตนทำผิด ส่วนข้อ ที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ข้อเสนอของข้าพเจ้าต้องสำคัญกว่าคนอื่น

1.3 ด้านการประพฤติตนเป็นประโยชน์ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ข้าพเจ้าอาสาทำงานที่ตนทำได้ รองลงมาคือ ข้าพเจ้ารับทำงานที่เป็นงานกลุ่ม ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ เมื่อครูถามหาตัวแทนในกลุ่มข้าพเจ้าจะเป็นคนแรกที่ยกมือ

1.4 ด้าน การวางแผนเริ่มต้นเสมอปลาย ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้าพเจ้ารับฟังความคิดเห็นของเพื่อนๆ และ ข้าพเจ้าเข้ากับคนอื่นได้ดี รองลงมาคือ เมื่อข้าพเจ้าพบเพื่อนๆ ข้าพเจ้ายืมให้เพื่อนๆ มี ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้าพเจ้าทนไม่ได้ที่ต้องอยู่กับสังคมที่มีกฎระเบียบขัดกับความเคยชินของข้าพเจ้า

ตอนที่ 2 การพัฒนาการทำงานร่วมกันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดหลวงวิทยา อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ ปีการศึกษา 2551

1. การทำงานร่วมกันของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนเข้าร่วมโปรแกรมพัฒนาการทำงานร่วมกันโดยยึดหลักสังคหวัตถุ 4 นักเรียนมีการทำงานร่วมกันไม่แตกต่างกัน

2. การทำงานร่วมกันของกลุ่มทดลองก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมพัฒนาการทำงานร่วมกันโดยยึดหลักสังคหวัตถุ 4 นักเรียนมีการทำงานร่วมกันแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. การทำงานร่วมกันของกลุ่มควบคุม ก่อนและหลัง นักเรียนมีการทำงานร่วมกันไม่แตกต่างกัน

4. หลังการเข้าร่วมโปรแกรมพัฒนาการทำงานร่วมกันของกลุ่มทดลองและของกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรม นักเรียนมีการทำงานร่วมกัน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

จากการศึกษาการทำงานร่วมกันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยยึดหลักสังคหวัตถุ 4 สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. การทำงานร่วมกันของนักเรียนทั้งหมดอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.80$) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้าน การวางแผนเสนอต้นแบบปลาย ($\bar{X} = 3.82$) รองลงมา คือ ด้านการให้ทาน ($\bar{X} = 3.78$) และ ด้านการกล่าวคำไพเราะอ่อนหวาน ($\bar{X} = 3.52$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการประพฤติตนเป็นประโยชน์ ($\bar{X} = 3.13$) ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่านักเรียนทั้งหมดมีพฤติกรรมการวางแผนเสนอต้นแบบปลายกับเพื่อนได้ดีกว่าด้านอื่น สอดคล้องกับ อุทัยบุญประเสริฐ (2531: 5) ได้กล่าวว่า การแสดงออกของนักเรียนที่มีความเหมาะสมจะเป็นการส่งเสริมและธำรงรักษาความสัมพันธ์ของสมาชิกในการทำงานกลุ่ม โดยภายในกลุ่มมีการเสนอความคิดเห็นของตนในกลุ่ม การเสนอเหตุผลในกรณีที่ข้อคิดเห็นของตนไม่สอดคล้องกับผู้อื่น การซักถามในสิ่งที่ไม่เข้าใจหรือสงสัยในโอกาสอันเหมาะสม การพูดสนับสนุนความคิดเห็นของผู้อื่น การฟังเรื่อง ที่สมาชิกภายในกลุ่มเสนอการให้ความสนใจผู้พูดและแสดงอาการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การกล่าวคำชมเชย การพูดให้กำลังใจสมาชิก การเสนอตัวเข้าร่วมช่วยแก้ปัญหา การยอมรับมติ ส่วนใหญ่ของกลุ่ม การปฏิบัติงานตามที่กลุ่มมอบหมายให้สำเร็จ การรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมายอันเป็นเหตุให้งานสำเร็จตามประสงค์ การรู้จักทำงานกับบุคคลอื่นจึงเป็นสิ่งที่สำคัญ ทำให้ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดีขึ้น ส่วนด้านที่มีระดับปานกลางคือ ด้านการประพฤติตนเป็นประโยชน์ ทั้งนี้อาจจะเพราะว่านักเรียนส่วนมากต้องดิ้นรนเอาตัวรอดในสังคมซึ่งต้องแข่งขันชิงดีชิงเด่นกัน จึงมักจะเอาเปรียบผู้อื่นซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ต้องพัฒนา สอดคล้องกับ เกษม ศิริสัมพันธ์ (2530 : 13) ที่ว่าควรสร้างความรู้สึกร่วมกันและลดลักษณะปัจเจกนิยม

2. กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนทดลอง ปรากฏว่า มีการทำงานร่วมกัน อยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่าก่อนทำกิจกรรมทั้ง 2 กลุ่มมีการทำงานร่วมกันไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้ เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 ที่เป็ดังนี้เพราะว่ากลุ่มควบคุมนั้นผู้วิจัยใช้เกณฑ์ในการคัดเลือกนักเรียนที่มีคะแนนการทำงานร่วมกัน ตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ลงมา ทุกคน จึงทำให้นักเรียนทั้ง 2 กลุ่มมีผลก่อนการทดลองไม่แตกต่างกันซึ่งก็เป็นไปตามสมมติฐานของการทำวิจัยทั่วไปที่ก่อนทดลองทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมพฤติกรรมที่พบเพื่อนำไปพัฒนาจะไม่แตกต่างกัน

3. การทำงานร่วมกันของกลุ่มทดลองก่อนและหลังได้การเข้าร่วมโปรแกรมพัฒนาการทำงานร่วมกันโดยยึดหลักสังคหวัตถุ 4 ปรากฏว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้เป็นเพราะว่านักเรียนกลุ่มทดลองได้เข้าร่วมโปรแกรม มาเป็นแนวทางในการพัฒนา โดยนำกระบวนการกลุ่มมาจัดเป็นกิจกรรมจำนวน 12 ครั้ง เมื่อนักเรียนเข้ากลุ่มจึงทำให้นักเรียนมีประสบการณ์ในด้านต่างๆมากขึ้น เพิ่มพูนมีความรู้ ความคิดเกี่ยวกับแนวทางในการทำงานร่วมกัน อันเกิดมาจากหลักสังคหวัตถุ 4 ที่ผู้วิจัยได้ใช้ในการพัฒนาการทำงานร่วมกันของนักเรียน นอกจากนี้ในขณะที่เข้ากลุ่ม กระบวนการกลุ่ม ทำให้เกิดความรู้ในการทำงาน และทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์ ได้แสดงความคิดเห็น จึงทำให้นักเรียนพัฒนาตนเองได้ อนึ่งนอกจากนักเรียนได้มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันแล้วนักเรียนยังได้เรียนรู้เกี่ยวกับแนวความคิดเกี่ยวกับการทำงานร่วมกันโดยเน้นที่สังคหวัตถุ 4 เป็นหลักทำให้นักเรียนกลุ่มทดลองเข้าร่วมโปรแกรมจำนวน 12 ครั้งมีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปในทางดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนวนรงค์ มังตรีสรรค์ (2530:35) ที่ได้ใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเรื่องสังคหวัตถุ 4 ที่มีต่อคุณธรรมด้านสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเทพศิรินทร์ กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร การวิจัยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาผลของการใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเรื่องสังคหวัตถุ 4 ที่มีต่อคุณธรรมด้านสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่1โรงเรียนเทพศิรินทร์กรุงเทพมหานครกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คัดเลือกจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเทพศิรินทร์ ปีการศึกษา 2529 จำนวน 624 คน สำหรับนักเรียนที่ได้คะแนนจากแบบสอบถามคุณธรรมด้านสังคหวัตถุ 4 ตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ลงมามีจำนวน 156 คน สัมภาษณ์ความสมัครใจในการเป็นกลุ่มตัวอย่างแล้วใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย ได้นักเรียนจำนวน 70 คน แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 35 คน ให้กลุ่มหนึ่งเป็นกลุ่มทดลองได้รับการสอนโดยใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนว อีกกลุ่มหนึ่ง เป็นกลุ่มควบคุม ได้รับการสอนแบบปกติ โดยสอนกลุ่มละ 14 ครั้ง ครั้งละ50 นาที แล้วเปรียบเทียบคุณธรรมด้านสังคหวัตถุ 4 ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์โดยใช้ t-test เครื่องมือที่ใช้ทดลองคือ แบบสอบถามคุณธรรมด้านสังคหวัตถุ 4 แบบ Check list และ ชุดการสอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง ผลการวิจัยพบว่านักเรียนกลุ่มทดลองและนักเรียนกลุ่มควบคุมมีคุณธรรมด้านสังคหวัตถุ 4 สูงขึ้นอย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับ .05

4. กลุ่มควบคุมที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรม ภายหลังทำแบบทดสอบปรากฏว่ามีการทำงานร่วมกันอยู่ในระดับปานกลาง ไม่เปลี่ยนแปลง ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 3 อาจจะเป็นเพราะว่ากลุ่มควบคุมไม่ได้รับประสบการณ์ต่างๆที่ติดเทียมกับกลุ่มทดลอง การที่ไม่ได้รับประสบการณ์ต่างๆที่ติดเทียมกันนั้น ก็แสดงว่ากลุ่มควบคุมที่อยู่ในสถานการณ์ต่างๆตามปกติไม่มีโอกาสได้รับประสบการณ์ใดๆเลย จึงเป็นเหตุทำให้เมื่อหลังจากพ้นระยะเวลาที่กลุ่มทดลองทดลองแล้วเมื่อจะกลับมาทดสอบอีกครั้ง ก็ปรากฏว่ากลุ่มควบคุมก็ยังมีความสามารถในการทำงานร่วมกันเท่าเดิมไม่ต่างจากเดิม แสดงให้เห็นว่า การที่นักเรียนกลุ่มควบคุมไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมพัฒนาการทำงานร่วมกันโดยยึดหลักสังคหวัตถุ 4 นั้นมีผล เพราะโปรแกรมนั้นประกอบด้วยกระบวนการกลุ่มซึ่งทำให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์กันภายในกลุ่มทำให้เกิดการยอมรับและเชื่อถือกันภายในกลุ่ม ซึ่ง สอดคล้องกับ กาญจนา ไชยพันธุ์ (2549 : 46) ที่กล่าวว่า ในกระบวนการกลุ่ม สิ่งสำคัญในการเข้ากลุ่ม คือ การยอมรับผู้อื่น การยอมรับผู้อื่นในที่นี้ คือ การยอมรับสมาชิกของกลุ่ม ได้แก่ การยอมรับความคิดเห็น การเห็นคุณค่าของสมาชิก ฯลฯ การยอมรับผู้อื่นถือว่าเป็นสิ่งสำคัญในการสื่อสาร และก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในขณะที่บุคคลกำลังเปิดเผยเรื่องราวของตัวเอง เพราะทำให้เขาไว้วางใจ

5. หลังการทดลองกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีการทำงานร่วมกันแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นั่นคือ กลุ่มทดลองที่ได้เข้าร่วมโปรแกรมพัฒนาการทำงานร่วมกัน

จากผลการศึกษาทั้งหมดที่ได้กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เข้าร่วมโปรแกรมพัฒนาการทำงานร่วมกันโดยยึดหลักสังคหวัตถุ 4 สามารถพัฒนาการทำงานร่วมกันของนักเรียนดีขึ้นได้ ซึ่งเปรียบเทียบได้จาก กลุ่มทดลองที่เข้าร่วมโปรแกรม และกลุ่มควบคุม ที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรม กลุ่มทดลองหลังจากเข้าร่วมโปรแกรมมีพฤติกรรมการทำงานร่วมกันสูงขึ้น ส่วนกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรม มีพฤติกรรมการทำงานร่วมกันไม่เปลี่ยนแปลง จากการวิจัยในครั้งนี้ทำให้เห็น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผลจากการวิจัยพบว่า การเข้าร่วมโปรแกรมทำให้นักเรียนเกิดการพัฒนาขึ้นซึ่งจะเป็นประโยชน์ผู้ที่สนใจอาจจะนำไปเป็นส่วนหนึ่งเพื่อใช้พัฒนาบุคคลากรในองค์กรได้

1.2 ครูแนะแนวผู้บริหารสามารถที่จะพิจารณา โปรแกรมพัฒนาการทำงานร่วมกันโดยยึดหลักสัณทิวัตถุ 4 นี้ ไปพัฒนาทำให้เกิดการทำงานร่วมกันดีขึ้นได้

1.3 กิจกรรมแต่ละกิจกรรมในโปรแกรมผู้ที่นำโปรแกรมไปใช้ต้องมีความเข้าใจเกี่ยวกับหลักธรรมให้ชัดเจนเพื่อจะได้อธิบายเชื่อมโยงในแต่ละโปรแกรมให้นักเรียนให้เข้าใจดียิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษากับนักเรียนในระดับชั้นอื่นๆ เช่น นักเรียนในช่วงชั้นที่ 1 และ 2 และในช่วงชั้นที่ 3 เช่น ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 3 เพื่อศึกษาว่าสอดคล้องหรือแตกต่างกันอย่างไร

2.2 ควรศึกษากับนักเรียนในวงกว้าง เช่น ในระดับเขตการศึกษาหรือในระดับจังหวัด เพื่อศึกษาว่าผลการวิจัยจะสอดคล้องหรือแตกต่างกัน อย่างไร

2.3 ควรทำการศึกษาตัวแปรอื่นๆ เพิ่มเติม เช่น เพศ สถานะทางครอบครัว เจตคติต่อการทำงานร่วมกันของนักเรียน และการอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครองด้วย ซึ่งน่าจะมีส่วนที่เกี่ยวข้องทำให้สามารถพัฒนาการทำงานร่วมกันของนักเรียนให้ชัดเจนดียิ่งขึ้นได้

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

เกษม ศิริพันธ์.เจาะลึกหลักสูตรมัธยมศึกษา แนะนำปรับปรุงให้รับกับสภาพสังคม,มติชนรายวัน.

8 สิงหาคม 2530

กาญจนา ไชยพันธุ์.(2549).กระบวนการกลุ่ม. กรุงเทพฯ.โอ.เอส.พรินติ้ง เฮ้าส์.

คณางค์ คำณูเอนก.(2544).ผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อการทำงานกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดบรมนิวาส กรุงเทพมหานคร.ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม.กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.ถ่ายเอกสาร.

คมเพชร นัตถสุภกุล.(2546).จิตวิทยาการทำงานร่วมกัน.กรุงเทพฯ : ธนัชการพิมพ์.

_____ (2546).กิจกรรมกลุ่มในโรงเรียน.กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

จินดารัตน์ ปิณณ.(2545).การพัฒนาชั้นเรียนในการเรียนของนักศึกษาปริญญาตรี.ปริญญาานิพนธ์ วท.ด (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์).กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.ถ่ายเอกสาร.

ชูศักดิ์ สิงห์อุดร.(2532).การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาโดยใช้เทคนิคการสอนแบบศึกษารายการณตัวอย่างกับการสอนตามคู่มือครูของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา.ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม.กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.ถ่ายเอกสาร.

ถนัดกิจ ยามาดี.(2543).ผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีผลต่อพฤติกรรมการทำงานร่วมกันของผู้รับการคุ้มครองสถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพบ้านเกร็ดตระการ.ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม.(จิตวิทยาการแนะแนว) กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.ถ่ายเอกสาร.

ทองเรือน อมรัชกุล.(2520).กิจกรรมกลุ่มในโรงเรียน.พิษณุโลก:แผนกเอกสารการพิมพ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.พิษณุโลก.

ทศพร มณีศรีขำ .(2539).กลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาพัฒนาสำหรับครู. ม.ป.ท.

ทิตนา แหมมณีและคนอื่นๆ.(2522).กลุ่มสัมพันธ์ ทฤษฎีและแนวทางปฏิบัติ เล่ม 1. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ทิตนา แหมมณี, น้อมศรี เคท และวรสุดา บุญยไวโรจน์.(2528).การพัฒนารูปแบบการฝึกทักษะการทำงานกลุ่มสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาเล่ม1.กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ทิตินา แคมมณี.(2545).กลุ่มสัมพันธ์เพื่อการทำงานและการจัดการเรียนการสอน.กรุงเทพฯ : นิธิเนอดเวอร์ไทซิง กรุ๊ป.
- ทิตินา แคมมณี. (2548). ศาสตร์การสอนองค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทัศนาศวศักดิ์.(2539).รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพระยะสั้นช่วงอุตสาหกรรมกรอาชีพศึกษา.ปริญญาานิพนธ์ กศ.ด.(การบริหารการศึกษา).กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.ถ่ายเอกสาร.
- ณัฐนันท์ ดนุพิทักษ์. (2543) .ลักษณะการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพในโรงเรียนมัธยมศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 6. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.ถ่ายเอกสาร.
- นันทา ธรรมบุศน์.(2527).ทฤษฎีและปฏิบัติการทางจิตวิทยาสังคม.กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว คณะวิชาครุศาสตร์ วิทยาลัยครูธนบุรี.
- นวลนง มังตรีสรรค์.(2530).การใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเรื่อง สังคหวัตถุ 4 ที่มีต่อคุณธรรมด้านสังคหวัตถุ4ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเทพศิรินทร์ กรุงเทพฯ.บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.ถ่ายเอกสาร.
- นิพนธ์ จิตติภักดี.(2528).การพัฒนาทีมงานให้มีประสิทธิภาพ.สารพัฒนาหลักสูตร.43:3 – 7 ตุลาคม.
- นิสรา คำมณี.(2544).ผลของกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ด้านการจูงใจตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยศิลปากร จังหวัดนครปฐม.ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม.(จิตวิทยาการแนะแนว).กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.ถ่ายเอกสาร.
- เบญจวรรณ ศรีสุริยกานนท์.(2534).ผลของการใช้ชุดแนะแนวที่มีต่อการทำงานกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนธนบุรีวชิรเทพพิพัลารักษ์ กรุงเทพมหานคร.ปริญญาานิพนธ์การศึกษา มหาบัณฑิต กศ.ม.(จิตวิทยาการแนะแนว).มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.ถ่ายเอกสาร.
- ปิ่น มุทุกันต์. (2526). บันทึกกรรม. กรุงเทพฯ : คลังวิทยา.
- พัชรินทร์ ศรีสุวพันธุ์.(2551).การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับการปฏิบัติตามหลักธรรมสังคหวัตถุ4ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานครเขต1.ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา.(2542).พฤติกรรมกลุ่ม.กรุงเทพฯ : บริษัทวิสิทธิ์พัฒนา จำกัด.
- _____ (2544). ทฤษฎีและเทคนิคการให้คำปรึกษา. กรุงเทพฯ : ธนการพิมพ์จำกัด.

- พระธรรมปิฎก.(2544).*ธรรมานุญชีวิตพุทธจริยธรรมเพื่อชีวิตที่ดีงาม*.กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- _____ (2545).*พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม*.กรุงเทพฯ : บริษัทสหธรรมิก.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์.(2543).*วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์* .กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรณราย ททรัพย์ประภา.(2529).*จิตวิทยาอุตสาหกรรม*.กรุงเทพฯ :โอเดียนสโตร์.
- ยุพิน โพธิ์รัตน์.(2537). *ผลของการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มสร้างคุณภาพที่มีต่อความร่วมมือในการทำงาน
กลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่2โรงเรียนศรีพฤฒา*กรุงเทพฯ.ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม.
(จิตวิทยาการแนะแนว) กรุงเทพฯ :บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.
- เยี่ยม ศรีทอง.(2540). *มนุษย์สัมพันธ์*. กรุงเทพฯ : สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2522). *สถิติวิทยาทางการศึกษา* . กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช.
- _____ (2524). *หลักการวิจัยทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ : ทวีกิจการพิมพ์.
- _____ (2539).*เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้*.กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- _____ (2540).*สถิติทางการวิจัย*.กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- _____ (2543).*การวัดด้านจิตพิสัย*.กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- วสิน อินทสระ.(2523). *ปัญญารัตนะ*.กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์บรรณาคาร.
- วรัญญา ธีรธรรมากร.(2528).*ผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มควบคุมคุณภาพในการแก้ปัญหาระเบียบวินัย
ในชั้นเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*.วิทยานิพนธ์ ค.ม.กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.ถ่ายเอกสาร.
- วัลลภา ธนอมศิริ.(2539).*การใช้กิจกรรมกลุ่มและการให้คำปรึกษากลุ่มเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบ
ด้านการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่6โรงเรียนเกษมวิทยา*กรุงเทพฯ.ปริญญาานิพนธ์
กศ.ม.(จิตวิทยาการแนะแนว) กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.
- สามารถ ญาณะรักษ์.(2538).*ผลของการเข้ากลุ่มฝึกอบรมที่มีต่อการทำงานเป็นกลุ่มของพนักงาน
บริษัท เอ็น.ที.เอส.สตี้ลกรุ๊ป จำกัด (มหาชน) จังหวัดชลบุรี*.ปริญญาานิพนธ์.กศ.ม
(จิตวิทยาการแนะแนว).กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.
- สุรศักดิ์ หลาบมาลา.*การจัดกลุ่มนักเรียนในการเรียบแบบร่วมมือ*. สารพัฒนาลัทธิสูตร.96:31-32;
มีนาคม 2533.

- สุดสงวน กีบทอง.(2540).การเปรียบเทียบผลของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มและการเข้าร่วมกิจกรรมที่มีต่อการปรับตัวในหอพัก ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร.ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม.(จิตวิทยาการแนะแนว).กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ .ถ่ายเอกสาร.
- สุวกิจ ศรีปัดถา.(2528).การแบ่งความรับผิดชอบและการจัดสรรสิ่งจูงใจในการทำงานกลุ่ม. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ด. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ,ถ่ายเอกสาร.
- ไสว ช่อมงคลอุดม.(2528).การสร้างแบบทดสอบวัดคุณธรรมด้านสังคหวัตถุ 4 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่1.ปริญญาานิพนธ์ กรุงเทพฯ :มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.ถ่ายเอกสาร.
- ไสว มาลาทอง.(2542).คู่มือการศึกษาจริยธรรม.กรุงเทพฯ:โรงพิมพ์กรมศาสนา.
- ศุภาวดี บุญญวงส์.(2527).กิจกรรมกลุ่มในโรงเรียน.สงขลา : ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา.
- เอกชัย กี่สุขพันธ์.(2538).การบริหาร ทักษะ และการปฏิบัติ.กรุงเทพฯ : สุขภาพใจ.
- อนงค์ วิเศษสุวรรณ.(2544).พลวัตกลุ่ม.เอกสารประกอบการสอนวิชา414211: พลวัตกลุ่ม ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อุษณีย์ เย็นสบาย.(2533).จิตวิทยาแนะแนว. กรุงเทพฯ.โอ.เอส.พรินติ้งเฮ้าส์.
- อุทัย บุญประเสริฐ.(2531).กระบวนการกลุ่มหรือกลุ่มสัมพันธ์และการบริหารทีมงานที่มีประสิทธิภาพ.กรุงเทพฯ:ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Barnden.N.(1981) The Psychology of Self Esteem.15 th Ed. Nash: Publishing Co-operation.
- Best, John W. Research in Education. New Jersey : Prentice-Hall Inc., 1970.
- Birkhauser.John Charles.(1985).”the Effects of Group Dynamics on Self concept in The Elementary School Classroom.” Dissertation Abstracts International.46(1): 103-A”
- Bennett,Margart E.(1963). Guidance and Counseling in Group.New York:McGraw Hill.
- Boardman,Jean Alexander.(1988).The Effectiveness of Structured Group Internations to enchance Group Process in a Smoking session Program Dissertation Abstracts International.50(1): 1952 – A
- Button,L.(1966).Development Group Work with Adolesent.London:University of London press.

- Davis, Robert Gene. (1988). A Study on the Effects of Student use of Selected Group Process Skills on Student Achievement and Attitude During A Seventh Grade Cooperation Learning Mathematics Problem Solving Unit Dissertation Abstracts International. 49(1):2263-A.
- Dunn, Rita .(1972). "Team Learning and circle of knowledge, in practical Approaches to Individualization. P. 154 New York : Parker.
- Good, Thomas L. and others. "Using Work –Group in Mathematics Instruction" Leadership 47(4):56-62; December, 1989/January. 1990.
- Kemp Gratton G. (1964). Perspective on the Group Process. Boston : Houghton Mifflin.
- Rodgers, B.L. (1989). Loneliness. Journal of Gerontological Nursing 15(8):16-21
- Shaw, Marvin. E. (1977). Group Dynamics: The Psychology of Small Group Behavior. New York: McGraw-Hill Book Co.
- Treppa, Jerry A. and Lawrence Frike. (1972, September). "Effects of Marathon Group Experience," Journal of Counseling Psychology. 19:466-468.
- Lex, James Joseph. "Attitude Change to Seminary Students Associated with a Course in Group Dynamics." Dissertation Abstracts International. 33:6.93-A; May, 1973.
- Young, Carolyn. (1972, December.). "Team Learning" The Arithmetic Teacher. 19 (8) :633 – 634 ;

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

1. ค่าความสอดคล้อง(IOC)ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน
2. แบบสอบถามการทำงานร่วมกันโดยยึดหลักสังคหวัตถุ 4
3. แบบประเมินการทำงานร่วมกันสำหรับครูประเมินนักเรียน
4. โปรแกรมพัฒนาการทำงานร่วมกันโดยยึดหลักสังคหวัตถุ 4

ตาราง 12 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) แบบสอบถามการทำงานร่วมกันโดยยึดหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน

ข้อที่	ข้อคำถาม ด้านการเสียสละแบ่งปันผู้อื่น	ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ				
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	รวม	ค่า IOC
1	ข้าพเจ้าให้สิ่งของ ของข้าพเจ้าแก่เพื่อนๆ	+1	0	+1	2	0.6
2	ข้าพเจ้าช่วยเพื่อนๆ ทำงานในกลุ่ม	+1	+1	+1	3	1
3	ข้าพเจ้าชอบให้โอกาสเพื่อนแสดงความสามารถ ของตนเอง	+1	+1	+1	3	1
4	ข้าพเจ้าติววิชาต่างๆ ให้เพื่อนที่ไม่เก่ง	+1	0	0	1	1
5	ถ้าเพื่อนลืมนอุปกรณ์การเรียนบางอย่างไว้ที่บ้าน ข้าพเจ้ายินดีจะให้เพื่อนยืม	+1	0	+1	2	0.6
6	ถ้าเพื่อนประสบความลำบากและขอความช่วยเหลือจาก ข้าพเจ้า ข้าพเจ้ามักให้ความช่วยเหลือ	+1	+1	+1	3	1
7	ข้าพเจ้าไม่พอใจที่ผู้อื่นได้รับสิ่งดี ๆ มากกว่าข้าพเจ้า	+1	+1	+1	3	1
8	เมื่อเพื่อนขอให้ข้าพเจ้าหยิบสิ่งของให้ ข้าพเจ้ายินดีทำตาม	+1	0	+1	2	0.6
9	ถ้าต้องออกเงินทำงานกลุ่ม แต่ข้าพเจ้าไม่มีเงินจะ ให้กลุ่ม ข้าพเจ้าจะเดินหลบหนีไป	+1	+1	+1	3	1
10	เมื่อต้องทำงานร่วมกันกับเพื่อน ข้าพเจ้ามักให้ กำลังใจเพื่อนที่ทำงานร่วมกัน	+1	+1	+1	3	1
11	ข้าพเจ้าจะไม่ให้ความร่วมมือในการทำงาน กับคน ที่ข้าพเจ้าไม่ชอบเป็นการส่วนตัว	+1	+1	+1	3	1
12	ข้าพเจ้าคิดว่ากรให้ของแก่ผู้อื่นดีกว่าการรับ สิ่งของจากผู้อื่น	+1	+1	+1	3	1
13	ข้าพเจ้าให้โอกาสเพื่อนแสดงความคิดเห็นแม้ว่าสิ่ง ที่เขาพูดจะไม่ถูกใจข้าพเจ้าก็ตาม	+1	+1	+1	3	1
14	เมื่อมีคนตำหนิข้าพเจ้า ข้าพเจ้าจะขอบคุณเขา	+1	+1	-1	1	0.3
15	เมื่อข้าพเจ้าไม่มีเงินสำหรับทำงานกลุ่มกับเพื่อนๆ ข้าพเจ้าอาสาทำงานอื่นๆแทน	1	0	-1	0	0

ตาราง 12 (ต่อ)

ข้อที่	ข้อคำถาม ด้านการกล่าวคำจริงใจเพราะอ่อนหวาน	ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ				
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	รวม	ค่า IOC
1	ข้าพเจ้ามักกล่าวคำชมเพื่อนถ้ามีเวลาและโอกาส	+1	0	+1	2	0.6
2	เป็นการยากสำหรับข้าพเจ้าในการโต้แย้งกับผู้อื่น แม้จะมีเหตุผลเพียงพอ	+1	+1	+1	3	1
3	ข้าพเจ้าจะเสนอความคิดของตนเองในเวลาทำงาน กลุ่มกับเพื่อน	+1	+1	0	2	0.6
4	เมื่อโกรธเพื่อนข้าพเจ้าจะบอกความรู้สึกของตน แก่เพื่อน	0	+1	+1	2	0.6
5	ข้าพเจ้าจะไม่พูดกับเพื่อนด้วยถ้อยคำที่หยาบคาย	+1	+1	+1	3	1
6	เมื่อไม่เห็นด้วยกับผู้อื่น ข้าพเจ้าสามารถอธิบาย เหตุผลที่เขายอมรับได้	+1	+1	+1	3	1
7	ข้าพเจ้าเป็นคนพูดตรงไปตรงมา	+1	0	0	1	0.3
8	ข้าพเจ้าเห็นคุณค่าของคำชมของเพื่อนๆ	+1	+1	+1	3	1
9	ข้อเสนอของข้าพเจ้าต้องสำคัญกว่าคนอื่น	+1	+1	+1	3	1
10	ข้าพเจ้าพูดเฉพาะเรื่องที่ข้าพเจ้าคิดว่าถูกต้อง เท่านั้น	+1	+1	0	2	0.6
11	ข้าพเจ้าพูดให้เพื่อนคล้อยตามได้	+1	0	+1	2	0.6
12	ข้าพเจ้าพูดถ้อยคำที่ทำให้เพื่อนสบายใจ	+1	+1	+1	3	1
13	ข้าพเจ้าไม่พูดถ้อยคำที่ทำให้เพื่อนๆทะเลาะกัน	+1	+1	+1	3	1
14	ข้าพเจ้าจกกล่าวคำขอโทษเมื่อรู้ว่าตนทำผิด	+1	+1	0	2	0.6
15	ข้าพเจ้าเป็นคนตรงไปตรงมาในการแสดงความ คิดเห็น	0	+1	+1	2	0.6

ตาราง 12 (ต่อ)

ข้อที่	ข้อคำถาม ด้านการประพฤติประโยชน์แก่ผู้อื่น	ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ				
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	รวม	ค่า IOC
1	ข้าพเจ้ารับทำงานที่เป็นงานกลุ่ม	+1	0	+1	2	0.6
2	ข้าพเจ้าอาสาทำงานที่ตนทำได้	+1	+1	+1	3	1
3	ข้าพเจ้าทำงานโดยที่เพื่อนๆไม่ต้องบอกร้อยๆ	+1	0	+1	2	0.6
4	ข้าพเจ้าชอบทำงานคนเดียว	+1	+1	+1	3	1
5	ข้าพเจ้าเป็นผู้นำในการทำงานเสมอ	+1	+1	+1	3	1
6	ข้าพเจ้าไม่เคยละทิ้งงานที่กลุ่มมอบหมายให้ ข้าพเจ้า	+1	+1	+1	3	1
7	ข้าพเจ้ารับทำงานที่เป็นของส่วนรวมก่อนงาน ตนเองเสมอ	+1	+1	+1	3	1
8	เมื่อมีงานของส่วนรวมที่จะต้องรีบทำให้เสร็จตาม กำหนดเวลาข้าพเจ้ารีบทำงานนั้นก่อนงานของตน	+1	+1	+1	3	1
9	ถึงแม้จะเสียผลประโยชน์ส่วนตัวไปบ้าง ข้าพเจ้าก็ ยินดีทำเพื่อส่วนรวม	+1	+1	+1	3	1
10	ข้าพเจ้ามีความลำบากใจมาก เมื่อต้องทำงานกลุ่ม ร่วมกับเพื่อน	+1	+1	+1	3	1
11	แม้เหนื่อยเวลาต้องทำงานกับเพื่อนๆ แต่ข้าพเจ้า ก็เต็มใจทำงาน	0	+1	+1	2	0.6
12	เมื่อข้าพเจ้าแม้ไม่ว่างก็จะหาเวลาทำงานกลุ่มให้ แล้วเสร็จ	+1	+1	+1	3	1
13	ถ้ามีงานของส่วนรวมที่ต้องทำข้าพเจ้ารีบทำโดย ไม่ป่น	+1	+1	0	2	0.6
14	เมื่อครูถามหาตัวแทนในกลุ่มข้าพเจ้าจะเป็นคน แรกที่ยกมือ	+1	+1	0	2	0.6
15	ข้าพเจ้าต้องเหน็ดเหนื่อยเพราะงานที่เพื่อน มอบหมายให้ แต่ข้าพเจ้าก็ภูมิใจ	0	+1	+1	2	0.6

ตาราง 12 (ต่อ)

ข้อที่	ข้อคำถาม ด้านการวางตนเข้ากับผู้อื่นได้ดี	ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ				
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	รวม	ค่า IOC
1	เมื่อข้าพเจ้าพบเพื่อนๆข้าพเจ้ายิ้มให้เพื่อนๆ	+1	+1	+1	3	1
2	ข้าพเจ้าทำสิ่งดีๆให้เพื่อนๆทุกคนเสมอทั้งหมด	+1	+1	+1	3	1
3	ข้าพเจ้ารับฟังความคิดเห็นของเพื่อนๆ	+1	+1	+1	3	1
4	ข้าพเจ้าทักทายเพื่อนๆ เสมอ	+1	+1	+1	3	1
5	เพื่อนๆแสดงความนิยมชมชอบในตัวข้าพเจ้า	+1	+1	+1	3	1
6	ข้าพเจ้าทนไม่ได้ที่ต้องอยู่กับสังคมที่มีกฎระเบียบขัดกับความเคยชินของข้าพเจ้า	+1	+1	+1	3	1
7	ข้าพเจ้าไม่เป็นคน เกเร เชื่อฟังพ่อแม่ ครูอาจารย์	+1	+1	+1	3	1
8	ข้าพเจ้าเข้ากับคนอื่นได้ดี	+1	+1	+1	3	1
9	ข้าพเจ้ารู้จักเพื่อนๆในโรงเรียนเป็นจำนวนมาก	+1	+1	+1	3	1
10	ข้าพเจ้าทำความรู้จักกับผู้อื่นได้ง่าย	+1	+1	+1	3	1
11	ข้าพเจ้าตั้งใจฟังและทำความเข้าใจรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น	+1	+1	+1	3	1
12	ข้าพเจ้าช่วยเหลือเพื่อนเสมอทั้งหมดเพราะเข้าใจว่าแต่ละคนมีทั้งข้อดีและข้อเสีย	+1	+1	+1	3	1
13	คนแปลกหน้า ทำให้ข้าพเจ้ารู้สึกอึดอัด	+1	+1	+1	3	1
14	ข้าพเจ้ารู้สึกไม่พอใจที่มีคนมาพูดเรื่องส่วนตัวของข้าพเจ้า	+1	+1	0	2	0.6
15	ข้าพเจ้ายกโทษให้คนที่ทำให้โกรธยาก	0	+1	+1	2	0.6

ตาราง 13 แสดงค่าอำนาจจำแนกรายข้อ ของแบบสอบถามการทำงานร่วมกันโดยยึดหลักสังคหวัตถุ 4 ของกลุ่มตัวอย่าง (N = 100)

ข้อคำถาม	ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r)	การพิจารณา
T1	.1073	ตัดออก
T2	.5099	นำไปใช้
T3	.4193	นำไปใช้
T4	.0928	ตัดออก
T5	.3461	นำไปใช้
T6	.2872	นำไปใช้
T7	.0302	ตัดออก
T8	.4640	นำไปใช้
T9	.3109	นำไปใช้
T10	.4028	นำไปใช้
T11	.2069	นำไปใช้
T12	.2027	นำไปใช้
T13	.4532	นำไปใช้
T14	.3435	นำไปใช้
T15	.3054	นำไปใช้
T16	.3079	นำไปใช้
T17	.4622	นำไปใช้
T18	.1564	ตัดออก
T19	.1014	ตัดออก
T20	-.2364	นำไปใช้
T21	.3573	นำไปใช้
T22	-.0389	ตัดออก
T23	.4515	นำไปใช้
T24	.3433	นำไปใช้
T25	.0590	ตัดออก
T26	.1804	ตัดออก

ตาราง 13 (ต่อ)

ข้อคำถาม	ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r)	การพิจารณา
T27	.4073	นำไปใช้
T28	.3625	นำไปใช้
T29	.3394	นำไปใช้
T30	-.3761	นำไปใช้
T31	.5380	นำไปใช้
T32	.5612	นำไปใช้
T33	-.1745	ตัดออก
T34	.3897	นำไปใช้
T35	.3326	นำไปใช้
T36	.4721	นำไปใช้
T37	.5302	นำไปใช้
T38	.5558	นำไปใช้
T39	.2332	นำไปใช้
T40	.4771	นำไปใช้
T41	-.1028	ตัดออก
T42	.5506	นำไปใช้
T43	.5534	นำไปใช้
T44	.2984	นำไปใช้
T45	.2973	นำไปใช้
T46	.3722	นำไปใช้
T47	.4023	นำไปใช้
T48	.4009	นำไปใช้
T49	.1540	ตัดออก
T50	.3719	นำไปใช้
T51	.3485	นำไปใช้
T52	-.1030	ตัดออก
T53	.4108	นำไปใช้

ตาราง 13 (ต่อ)

ข้อคำถาม	ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r)	การพิจารณา
T54	.4209	นำไปใช้
T55	.3596	นำไปใช้
T56	.3240	นำไปใช้
T57	.3079	นำไปใช้
T58	-.1056	ตัดออก
T59	-.3541	นำไปใช้
T60	.0108	ตัดออก

ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.8296

ตาราง 14 แบบสอบถามการทำงานร่วมกันโดยยึดหลักสังคหวัตถุ 4

แบบสอบถามพฤติกรรมการทำงานร่วมกันโดยยึดหลักสังคหวัตถุ 4

คำชี้แจง : แบบสอบถามฉบับนี้ เป็นแบบสอบถาม เกี่ยวกับพฤติกรรมการทำงานร่วมกันของนักเรียน
 ไม่มีคำตอบที่ถูกหรือผิด จึงขอให้นักเรียนพิจารณาคำถาม ต่อไปนี้ แล้วทำเครื่องหมาย ☐ ลงใน
 ช่องที่ตรงกับระดับพฤติกรรมของนักเรียนที่ปฏิบัติ มากที่สุด
 ชื่อ.....นามสกุล.....เลขที่.....ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 /.....ภาคเรียนที่ 2 พ.ศ. 2551

ข้อที่	ข้อความถาม	พฤติกรรม / การกระทำ				
		ทุก ครั้ง	เกือบ ทุกครั้ง	บางครั้ง	นานๆ ครั้ง	ไม่เคย กระทำ
1	ข้าพเจ้าช่วยเพื่อนๆทำงานในกลุ่ม					
2	ข้าพเจ้าชอบให้โอกาสเพื่อนแสดง ความสามารถของตนเอง					
3	ถ้าเพื่อนลืมนอุปกรณ์การเรียนบางอย่างไว้ ที่บ้าน ข้าพเจ้ายินดีจะให้เพื่อนยืม					
4	ถ้าเพื่อนประสบความลำบากและขอ ความช่วยเหลือจากข้าพเจ้า ข้าพเจ้ามัก ให้ความช่วยเหลือ					
5	ข้าพเจ้าไม่พอใจที่ผู้อื่นได้รับสิ่งดีๆ มากกว่าข้าพเจ้า					
6	ถ้าต้องออกเงินทำงานกลุ่ม แต่ข้าพเจ้าไม่ มีเงินจะให้กลุ่ม ข้าพเจ้าจะเดินหลบหนี ไป					
7	เมื่อต้องทำงานร่วมกันกับเพื่อน ข้าพเจ้า มักให้กำลังใจเพื่อนที่ทำงานร่วมกัน					
8	ข้าพเจ้าจะไม่ให้ความร่วมมือในการ ทำงาน กับคนที่ข้าพเจ้าไม่ชอบเป็นการ ส่วนตัว					

ตาราง 14 (ต่อ)

ข้อที่	ข้อความคำถาม	พฤติกรรม / การกระทำ				
		ทุกครั้ง	เกือบทุกครั้ง	บางครั้ง	นานๆครั้ง	ไม่เคยกระทำ
9	ข้าพเจ้าคิดว่าการให้ของแก่ผู้อื่นดีกว่าการรับสิ่งของจากผู้อื่น					
10	ข้าพเจ้าให้โอกาสเพื่อนแสดงความคิดเห็นแม้ว่าสิ่งที่เขาพูดจะไม่ถูกใจข้าพเจ้าก็ตาม					
	ข้าพเจ้ามักกล่าวคำชมเพื่อนถ้ามีเวลาและโอกาส					
12	เป็นการยากสำหรับข้าพเจ้าในการโต้แย้งกับผู้อื่น แม้จะมีเหตุผลเพียงพอ					
13	เมื่อไม่เห็นด้วยกับผู้อื่น ข้าพเจ้าสามารถอธิบายเหตุผลที่เขายอมรับได้					
14	ข้าพเจ้าจะไม่พูดกับเพื่อนด้วยถ้อยคำที่หยาบคาย					
15	ข้าพเจ้าเห็นคุณค่าของคำชมของเพื่อนๆ					
16	ข้าพเจ้ากล่าวคำขอโทษเมื่อรู้ว่าตนทำผิด					
17	ข้อเสนอของข้าพเจ้าต้องสำคัญกว่าคนอื่น					
18	ข้าพเจ้าไม่พูดถ้อยคำที่ทำให้เพื่อนๆ ทะเลาะกัน					
19	ข้าพเจ้าพูดถ้อยคำที่ทำให้เพื่อนสบายใจ					
20	ข้าพเจ้าเป็นคนตรงไปตรงมาในการแสดงความคิดเห็น					
21	ข้าพเจ้ารีบทำงานที่เป็นงานกลุ่ม					
22	ข้าพเจ้าอาสาทำงานที่ตนทำได้					

ตาราง 14 (ต่อ)

ข้อที่	ข้อความคำถาม	พฤติกรรม / การกระทำ				
		ทุกครั้ง	เกือบทุกครั้ง	บางครั้ง	นานๆครั้ง	ไม่เคยกระทำ
23	ข้าพเจ้าชอบทำงานคนเดียว					
24	ข้าพเจ้าเป็นผู้นำในการทำงานเสมอ					
25	ข้าพเจ้าไม่เคยละทิ้งงานที่กลุ่มมอบหมายให้ข้าพเจ้า					
26	เมื่อมีงานของส่วนรวมที่ต้องรีบทำให้เสร็จตามกำหนดเวลา ข้าพเจ้ารีบทำงานนั้นก่อนงานของตนเอง					
27	ถึงแม้จะเสียผลประโยชน์ส่วนตัวไปบ้าง ข้าพเจ้าก็ยินดีทำเพื่อส่วนรวม					
28	ข้าพเจ้ามีความลำบากใจมาก เมื่อต้องทำงานกลุ่มร่วมกับเพื่อน					
29	เมื่อข้าพเจ้าแม้ไม่ว่างก็จะหาเวลาทำงานกลุ่มให้แล้วเสร็จ					
30	เมื่อครูถามหาตัวแทนในกลุ่มข้าพเจ้าจะเป็นคนแรกที่ยกมือ					
31	เมื่อข้าพเจ้าพบเพื่อนๆ ข้าพเจ้ายิ้มให้เพื่อนๆ					
32	ข้าพเจ้ารับฟังความคิดเห็นของเพื่อนๆ					
33	ข้าพเจ้าทำสิ่งดีๆให้เพื่อนๆทุกคนเสมอ					
34	เพื่อนๆแสดงความนิยมชมชอบในตัวข้าพเจ้า					
35	ข้าพเจ้าทนไม่ได้ที่ต้องอยู่กับสังคมที่มีกฎระเบียบขัดกับความเคยชินของข้าพเจ้า					

ตาราง 14 (ต่อ)

ข้อที่	ข้อความคำถาม	พฤติกรรม / การกระทำ				
		ทุกครั้ง	เกือบ ทุกครั้ง	บางครั้ง	นานๆ ครั้ง	ไม่เคย กระทำ
36	ข้าพเจ้าเข้ากับคนอื่นได้ดี					
37	ข้าพเจ้ารู้จักเพื่อนๆ ในโรงเรียนเป็น จำนวนมาก					
38	ข้าพเจ้าทำความรู้จักกับผู้อื่นได้ง่าย					
39	ข้าพเจ้าตั้งใจฟังและทำความเข้าใจรับฟัง ความคิดของผู้อื่น					
40	ข้าพเจ้าช่วยเหลือเพื่อนเสมอทั้งหมด เพราะเข้าใจว่าแต่ละคนมีทั้งข้อดีและ ข้อเสีย					

ตาราง 15 แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานร่วมกันสำหรับครูประเมินนักเรียน

แบบสอบถามพฤติกรรมการทำงานร่วมกันโดยยึดสังคหวัด 4

แบบสอบถามสำหรับครู

ชื่อ.....นามสกุล.....ประจำชั้น ม. 2/.....

คำชี้แจง : แบบสอบถามฉบับนี้ เป็นแบบสอบถาม เกี่ยวกับพฤติกรรมการทำงานร่วมกันของนักเรียน
สำหรับครูตอบไม่มีคำตอบที่ถูกหรือผิด จึงขอให้ครู พิจารณาคำถาม ต่อไปนี้ แล้วทำเครื่องหมาย

☐ ลงในช่องที่ตรงกับระดับพฤติกรรมของนักเรียนที่ครูเห็นว่า นักเรียนปฏิบัติ มากที่สุด

ชื่อ.....นามสกุล.....เลขที่.....ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 /.....ภาคเรียนที่ 2 พ.ศ. 2551

ข้อที่	ข้อคำถาม	พฤติกรรม / การกระทำ				
		ทุกครั้ง	เกือบ ทุกครั้ง	บางครั้ง	นานๆ ครั้ง	ไม่เคย กระทำ
1	นักเรียนช่วยเพื่อนทำงานในกลุ่ม					
2	นักเรียนไม่พูดถ้อยคำที่ทำให้เพื่อนๆ ทะเลาะกัน					
3	เมื่อมีงานของส่วนรวมที่ต้องรีบทำให้ เสร็จตามกำหนดเวลา นักเรียนจะรีบ ทำงานนั้นก่อนงานของตนเอง					
4	นักเรียนทำงานเข้ากับคนอื่นได้ดี					
ชื่อ.....นามสกุล.....เลขที่.....ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 /.....ภาคเรียนที่ 2 พ.ศ. 2551						
1	นักเรียนช่วยเพื่อนทำงานในกลุ่ม					
2	นักเรียนไม่พูดถ้อยคำที่ทำให้เพื่อนๆ ทะเลาะกัน					
3	เมื่อมีงานของส่วนรวมที่ต้องรีบทำให้ เสร็จตามกำหนดเวลา นักเรียนจะรีบ ทำงานนั้นก่อนงานของตนเอง					
4	นักเรียนทำงานเข้ากับคนอื่นได้ดี					

ตาราง 16 โปรแกรมพัฒนาการทำงานร่วมกันโดยยึดหลักสังคหวัตถุ 4 (ย่อ)

ครั้ง	หัวข้อ	กิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
1	ปฐมนิเทศเกม ล่าชายเข็น	เกม	1. เพื่อสร้างสัมพันธภาพ ระหว่างสมาชิกในกลุ่มและ กับผู้วิจัย 2. เพื่อให้นักเรียนได้ทราบกฎ ระเบียบในการเข้าร่วม โปรแกรมพัฒนาการทำงาน ร่วมกันโดยยึดหลักสังค หวัตถุ 4	ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้ 1. ผู้วิจัยทักทายนักเรียน แนะนำตนเอง 2. ผู้วิจัยให้นักเรียนแต่ละ คนแนะนำตัว 3. ผู้วิจัยให้นักเรียนเล่นเกม “ล่าชายเข็น” โดยผู้วิจัย ชี้แจงกติกา คือ 3.1 ผู้วิจัยแจกกระดาษ ให้สมาชิกคนละ 1 แผ่น ให้เวลานักเรียน 5 นาทีในการลุกขึ้น แล้ว วิ่งล่าชายเข็น จากเพื่อนสมาชิก 3.2 เมื่อหมดเวลา สอบถามสมาชิกว่า ใครได้ลายเข็นเพื่อน มากกว่า 10 คน 3.3 สมาชิกแต่ละคน ออกมานำเสนอ หน้าที่ประชุม 3.4 สมาชิกจำได้ไม่หมด ถือว่าแพ้ 3.5 ผู้วิจัยสรุปวัตถุประสงค์ให้นักเรียนฟัง
2	ต่อชิ้นส่วน	เกม	เพื่อให้นักเรียนตระหนักถึง คุณค่าของการให้สละแบ่งปัน	
3	ต่อให้ยาว	เกม	เพื่อให้นักเรียนได้เพิ่มพูนเห็น คุณค่าของการเสียสละ แบ่งปันให้ชัดเจนยิ่งขึ้นและ นำไปปฏิบัติได้จริง	
4	แข่งขันกันคิด ให้เป็นเรื่องเป็น ราว	เกม	เพื่อเสริมสร้างการให้ความรู้ ในด้านวิชาการสติปัญญา และความคิดของนักเรียน	
5	พูดหวานขาน เพราะ	อภิปรายกลุ่ม	เพื่อให้นักเรียนสามารถเลือก ถ้อยคำที่เหมาะสมในการ สนทนากับบุคคลอื่นๆ	
6	พูดดีได้พูดร้าย เสีย	กรณีตัวอย่าง	เพื่อให้นักเรียนสามารถใช้เป็น บทเรียนในการใช้คำพูดที่	การประเมิน

ตาราง 16 (ต่อ)

ครั้ง	หัวข้อ	กิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
7	ค้นหาของ	เกม	เหมาะสมและนำไปปฏิบัติ จริงในชีวิตประจำวันได้	สังเกตจากการเข้าร่วม กิจกรรมของนักเรียน
8	ค้นหาของ เตือนใจ	เกม	เพื่อให้นักเรียนตระหนักถึง การบำเพ็ญประโยชน์บอก ผลดีของการช่วยเหลือบุคคล อื่น	เทคนิคในกิจกรรมกลุ่ม 4 คือ เกม การอภิปรายกลุ่ม กรณีตัวอย่าง บทบาทสมมติเพื่อให้ นักเรียนเกิดความ ตระหนักถึงประโยชน์ ของการทำงานร่วมกัน ซึ่งมีขั้นตอนดังต่อไปนี้ คือ
9	หัวหน้าคนใหม่	อภิปรายกลุ่ม	เพื่อให้นักเรียนตระหนักถึง ผลเสียที่เกิดจากการไม่ช่วย แนะนำตักเตือนเมื่อเพื่อนมี ข้อบกพร่อง และผลดีที่เกิด จากการช่วยแนะนำตักเตือน เมื่อเพื่อนมีข้อบกพร่อง	ขั้นที่ 1 ขั้นการมีส่วนร่วม โดยให้นักเรียนลงมือ ปฏิบัติหรือกระทำ กิจกรรมการเรียนรู้ด้วย ตนเองรวมทั้งมีส่วนร่วม ในการแสดงความ คิดเห็น และแลกเปลี่ยน ความคิดเห็นซึ่งกันและ กัน
10	หน้าคนใหม่	บทบาทสมมติ	เพื่อให้นักเรียนเรียนรู้ถึงการที่ วางตนได้อย่างสม่ำเสมอกับ คนที่วางตนไม่แน่นอน	ขั้นที่ 2 ขั้นการวิเคราะห์ โดยการให้นักเรียนได้
11	หน้าคนใหม่	กรณีตัวอย่าง	เพื่อให้นักเรียนสามารถปฏิบัติ ตนและบอกผลดีของการใช้ โอกาสให้เหมาะสม	
12	หน้าคนใหม่	อภิปรายกลุ่ม	ให้นักเรียนรู้คุณค่าของการ วางตัวได้อย่างเหมาะสม	

ตาราง 16 (ต่อ)

ครั้ง	หัวข้อ	กิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
12	ปัจฉิมนิเทศ	อภิปรายกลุ่ม	1.เพื่อให้นักเรียนได้ร่วมกัน อภิปราย และสรุปเกี่ยวกับการเรียนรู้ที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรม 2.เพื่อให้นักเรียนสามารถสรุป สิ่งที่ได้รับการเข้าร่วม กิจกรรมและนำไปใช้ ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน	ร่วมกันวิเคราะห์และสรุปจากกิจกรรมที่ได้ปฏิบัติและอภิปรายร่วมกันเพื่อให้นักเรียนมีความรู้กว้างขวาง ร่วมทั้งเพื่อให้นักเรียนรู้จักตนเองดีขึ้น ขั้นที่ 3 ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ โดยให้นักเรียนรวบรวมแนวคิดที่ได้จากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในกลุ่มมาสรุปเป็นหลักการของตนเอง และสามารถนำหลักการนั้นมาใช้ให้เหมาะสมกับตนเอง ขั้นที่ 4 ขั้นประเมินผล โดยให้นักเรียนร่วมกันประเมินผลการเรียนรู้ของตนเองและกลุ่มโดยการร่วมกันอภิปรายแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะร่วมกันของสมาชิกในกลุ่ม

โปรแกรมการทำงานร่วมกันโดยยึดหลักสังคหวัตถุ 4

โปรแกรมการทำงานาร่วมกันโดยยึดหลักสังคหวัตถุ 4 ครั้งที่ 1 เพื่อให้สมาชิกทำความรู้จักและสังเกตพฤติกรรมกันและกัน

กิจกรรม ปฐมนิเทศ

จุดมุ่งหมาย 1. เพื่อสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างสมาชิกในกลุ่มและกับผู้วิจัย
2. เพื่อให้นักเรียนได้ทราบกฎระเบียบในการเข้าร่วมโปรแกรมพัฒนาการทำงาน
ร่วมกันโดยยึดหลักสังคหวัตถุ 4

เทคนิค เกม

เวลา 50 นาที

อุปกรณ์ กระดาษ คนละ 15 แผ่น

วิธีดำเนินการ

ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1. ผู้วิจัยทักทายนักเรียนแนะนำตนเอง
2. ผู้วิจัยให้นักเรียนแต่ละคนแนะนำตัว
3. ผู้วิจัยให้นักเรียนเล่นเกม “ ล่าลายเซ็น ” โดยผู้วิจัยชี้แจงกติกา คือ

3.1 ผู้วิจัยแจกกระดาษให้สมาชิกคนละ 1 แผ่น ให้เวลานักเรียน 5 นาทีในการลุก
ขึ้นแล้ว วังล่าลายเซ็นจากเพื่อนสมาชิก

- 3.2 เมื่อหมดเวลาสอบถามสมาชิกว่าใครได้ลายเซ็นเพื่อนมากกว่า 10 คน
- 3.3 สมาชิกแต่ละคนออกมานำเสนอหน้าที่ประชุม
- 3.4 สมาชิกจำได้ไม่หมดถือว่าแพ้
- 3.5 ผู้วิจัยสรุปวัตถุประสงค์นักเรียนฟัง

การประเมิน

สังเกตจากการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียน

โปรแกรมการทำงานร่วมกันโดยยึดหลักสังคหวัตถุ 4 ครั้งที่ 2 ความเอื้อเพื่อความเสียสละ

กิจกรรม ต่อชั้นส่วน

จุดมุ่งหมาย เพื่อให้ให้นักเรียนตระหนักถึงคุณค่าของการให้สละแบ่งปัน

เทคนิค เกม

เวลา 50 นาที

อุปกรณ์ กระดาษแข็งที่ตัดเป็นรูปสี่เหลี่ยมจำนวน 4 รูป และสี่เหลี่ยมแต่ละรูปจะถูกตัดออกเป็นชิ้นส่วนรูปละ 3 ชิ้นแล้วบรรจุใส่ไว้ในซองเล็ก 4 ซอง และใส่ทั้ง 4 ซองไว้ในซองใหญ่ 1 ซอง มี 3 กลุ่ม จะมี 3 ซอง

วิธีดำเนินการ

1. ชั้นมีส่วนร่วม

1.1 ผู้วิจัยจัดวิธีการแยกกลุ่ม แบ่งเป็น 3 กลุ่ม โดยให้นักเรียนทั้งหมดนับ 1-3 แล้วให้คนที่นับเท่าไรก็ไปรวมกันกับกลุ่มคนที่นับเท่า นั้นจะได้ 3 กลุ่ม

1.2 จำนวนสมาชิกของแต่ละกลุ่มที่จะทำกิจกรรมต่อชั้นส่วน มีทั้งหมด กลุ่มละ 5 คน

1.3 ให้ภายในกลุ่มเลือกตัวแทนออกไปสังเกตการกลุ่มอื่น กลุ่มละ 1 คน

กฎของการทำกิจกรรมต่อชั้นส่วนมีดังนี้

1. แต่ละคนห้ามพูดคุยกัน

2. ไม่ขอชิ้นส่วนจากผู้อื่น

3. ให้ชิ้นส่วนของตนแก่ผู้อื่นได้

4. ไม่ช่วยกันต่อชั้นส่วน

5. ถ้ากลุ่มต่อชั้นส่วนเสร็จให้บอกแก่ผู้วิจัย

สิ่งที่น่าสังเกตจากการทำกิจกรรมต่อชั้นส่วน คือ

1. ใครเป็นคนให้ชิ้นส่วนแก่คนอื่นเป็นคนแรก

2. ใครรับชิ้นส่วนอย่างเดียวโดยไม่ให้คนอื่นเลย

3. ใครต่อชั้นส่วนเสร็จก่อน แล้วแสดงพฤติกรรมอย่างไร

4. ใครทำผิดกฎของการทำกิจกรรม

5. ใครที่ไม่สนใจชิ้นส่วนเลย เพราะจะรอเมื่อทุกคนทำเสร็จแล้วก็จะเหลือชิ้นส่วนเป็นของ

ตนเอง

6. ใครต่อเสร็จช้าที่สุด และแสดงพฤติกรรมอย่างไร

2. ขั้นวิเคราะห์

เมื่อทุกกลุ่มต่อเสร็จเรียบร้อยแล้วผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

2.1 ให้สมาชิกต่างกลุ่มที่ไปสังเกตการณ์รายงานพฤติกรรมของกลุ่มที่ตนสังเกต

2.2 ผู้วิจัยอธิบายคุณค่าและจุดประสงค์ของการทำกิจกรรมนี้ เพื่อให้นักเรียนในแต่ละกลุ่มได้แสดงความคิดและประสบการณ์จากการทำกิจกรรมของตน

3. ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ

ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันสรุปสิ่งที่ได้จากกิจกรรมกลุ่มและการนำไปประยุกต์ใช้โดยมีขั้นตอนดังนี้

3.1 ผู้วิจัยตั้งคำถามว่า นักเรียนได้ข้อคิดอะไรบ้างจากการทำกิจกรรมนี้

3.2 ผู้วิจัยตั้งคำถามว่า นักเรียนจะนำความรู้ที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันของเราได้อย่างไร

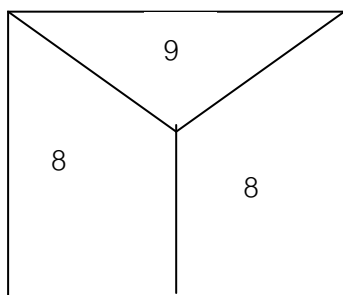
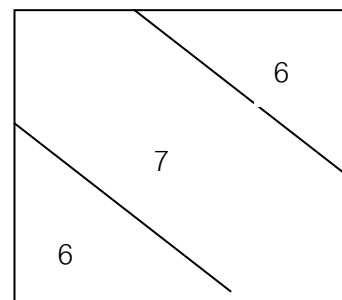
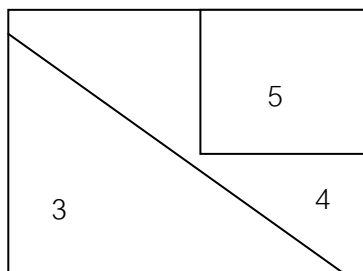
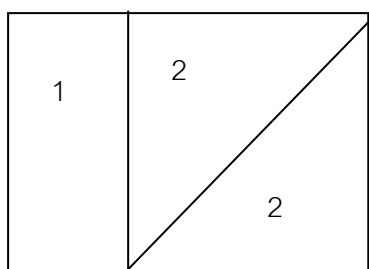
3.3 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม พร้อมทั้งให้ข้อมูลในเรื่องของท่านให้นักเรียนรู้คุณประโยชน์ของการรู้เสียสละ

4. ขั้นประเมินผล

4.1 สังเกตจากความร่วมมือและความสนใจในการร่วมกิจกรรมต่อขึ้นส่วนของนักเรียน

4.2 สังเกตจากการอภิปรายกลุ่ม การตอบคำถาม ของนักเรียน

วัสดุที่ต้องเตรียม คือ กระดาษแข็งที่จะตัดเป็นรูปสี่เหลี่ยมจำนวน 4 รูป และสี่เหลี่ยมแต่ละรูปก็จะต้องถูกตัดออกเป็นชิ้นส่วน รูปละ 3 ชิ้น หลังจากนั้นก็จะแยกชิ้นส่วนของแต่ละรูปไปใส่ซอง 4 ซอง แต่ละรูปอาจจะสลับกันไปมาใส่ซองไว้ ใน 4 ซอง แล้วรวมทั้ง 4 ซองไปไว้ในซองใหญ่ 1 ซองจะมีทั้งหมด 3 ซองใหญ่ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

การบรรจุชิ้นส่วนของสี่เหลี่ยมในแต่ละซองให้ใส่ตามรหัสดังต่อไปนี้

ซองที่1 ใส่หมายเลข 1,4,5

ซองที่2 ใส่หมายเลข 2,6,8

ซองที่3 ใส่หมายเลข 3,8,9

ซองที่ 4 ใส่หมายเลข 7,6,2

โปรแกรมการทำงานร่วมกันโดยยึดหลักสังคหวัตถุ 4 ครั้งที่ 3 ช่วยเหลือด้วยสิ่งของที่ตนมีอยู่

กิจกรรม	ต่อให้ยาว
จุดมุ่งหมาย	เพื่อให้นักเรียนได้เพิ่มพูนเห็นคุณค่าของการเสียสละแบ่งปันให้ชัดเจนยิ่งขึ้นและนำไปปฏิบัติได้จริง
เทคนิค	เกม
เวลา	50 นาที
อุปกรณ์	สิ่งที่มีอยู่ในตัวนักเรียน

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นมีส่วนร่วม

ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียนเรื่อง การปฏิบัติกิจกรรมใดๆ ร่วมกันจะต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์และแสดงความสามัคคีภายในกลุ่มให้เกิดขึ้น โดยการไม่เห็นแก่ตัว ช่วยเหลือผู้อื่นและช่วยเหลือกลุ่มที่ตนเข้าร่วมด้วยจึงจะทำให้เกิดประสิทธิภาพภายในกลุ่ม หลังจากนั้นจึงดำเนินการดังต่อไปนี้

1.1. ผู้วิจัยแบ่งนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม

1.2 ผู้ดำเนินการชี้แจงกติกาให้นักเรียนฟังต่อไปนี้จะเริ่มการแข่งขัน

1.2.1 ให้นักเรียนที่อยู่ประจำแต่ละกลุ่มใช้วัสดุที่มีอยู่ในตน แล้วนำมาเรียงต่อกันให้ได้ยาวที่สุด จากจุดเริ่มต้นที่ผู้ดำเนินการกำหนดให้

1.2.2 ห้ามให้นักเรียนไปหยิบของจากที่อื่นนอกจากตัวของนักเรียนเอง

1.2.3 ตัดสิ้นแพ้ชนะ เมื่อครบเวลาที่กำหนดไว้ (10 นาที) กลุ่มใดมีความยาวมากที่สุด กลุ่มนั้นถือว่าเป็นกลุ่มชนะ

2. ขั้นวิเคราะห์

ผู้วิจัย ให้นักเรียนทุกคนร่วมกันอภิปรายตามประเด็นดังนี้

2.1 ในขณะที่นักเรียนนำสิ่งของ ของตนไปต่อกับสิ่งของ ของเพื่อนรู้สึกร้อยอย่างไร

2.2 กลุ่มที่ชนะรู้สึกอย่างไร

2.3 กลุ่มที่แพ้รู้สึกอย่างไร

2.4 กลุ่มที่แพ้ แพ้เพราะอะไร

3. ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ

ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันสรุปสิ่งที่ได้จากเก๋มดังกล่าวและนักเรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้โดยผู้วิจัยให้แนวคิดในด้านดังนี้

3.1 การสละสิ่งของเปรียบเสมือนการรู้จักการสละแบ่งปันผู้อื่น เมื่อให้ผู้ให้เมื่อเต็มใจให้ก็จะมีความสุข ยิ่งให้แล้วเห็นเขาประสบผลสำเร็จยิ่งดีใจเหมือนกลุ่มที่ชนะ

3.2 แสดงให้นักเรียนเห็นว่าคนที่ไม่รู้จักการสละเพราะมัวชักช้าในการทำนั้นเมื่อเวลาผ่านไปตัวเขาและกลุ่มของเขาเองจะเสียใจ เหมือนกลุ่มที่แพ้

3.3 ผู้วิจัย กล่าวถึงอานิสงส์ของการให้ในหลักของ สังคหวัตถุ์ ให้นักเรียนฟัง

4. ขั้นประเมิน

4.1 สังเกตจากการเข้าร่วมกิจกรรมและความสนใจของนักเรียน

4.2 สังเกตจากการอธิบายของนักเรียนแต่ละกลุ่ม

โปรแกรมการทำงานร่วมกันโดยยึดหลักสังคหวัตถุ 4

ครั้งที่ 4 การช่วยเหลือกันด้านวิชาการ

กิจกรรม	แข่งกันคิดเป็นเรื่องเป็นราว
จุดมุ่งหมาย	เพื่อเสริมสร้างการให้ความรู้ในด้านวิชาการสติปัญญาและความคิดของนักเรียน
เทคนิค	เกม
เวลา	50 นาที
อุปกรณ์	กระดาน,ชอล์ก

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นมีส่วนร่วม

ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียนเรื่อง การปฏิบัติกิจกรรมใด ๆ ร่วมกันจะต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์และแสดงความเสียสละจึงจะทำให้เกิดความสามัคคีภายในกลุ่มขึ้น โดยการไม่เห็นแก่ตัวช่วยเหลือผู้อื่นและช่วยเหลือกลุ่มที่ตนเข้าร่วมด้วยจึงจะทำให้เกิดประสิทธิภาพภายในกลุ่ม หลังจากนั้นจึงดำเนินการดังต่อไปนี้

1.1 แบ่งสมาชิกออกเป็น 2 กลุ่ม

1.2 แต่ละกลุ่มยื่นเรียงหันหน้าเข้ากระดาน โดยคนแรกถือชอล์กไว้ เมื่อได้รับสัญญาณเริ่มให้สมาชิกคนแรกของแต่ละกลุ่มวิ่งไปที่กระดานแล้วเขียนคำใดคำหนึ่งขึ้น 1 คำ แล้ววิ่งกลับมาที่แถวของตนแล้วส่งชอล์กให้คนต่อไปวิ่งไปเขียนคำต่อคำแรก จะเขียนต่อข้างหน้าหรือข้างหลังคำของคนแรกก็ได้ขอให้มีความหมาย แล้ววิ่งกลับมาส่งชอล์กให้คนต่อไปอีก ทำแบบนี้จนครบ (ห้ามผู้เล่นปรึกษากัน)

1.3 กลุ่มใดเขียนได้ครบจำนวนคนก่อน และคำที่เขียนต่อกันนั้น เป็นรูปประโยคหรือข้อความที่มีความหมาย ชัดเจน ถือเป็นกลุ่มชนะ

2. ขั้นวิเคราะห์

เมื่อทุกกลุ่มต่อเสร็จเรียบร้อยผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

2.1 ตัดสินผู้แพ้ผู้ชนะโดยดูจากเนื้อหาที่มีความหมาย

2.2 ให้สมาชิกบอกถึงสิ่งที่ได้จากเกมนี้

2.3 ผู้วิจัยอธิบายคุณค่าของกิจกรรม เพื่อให้นักเรียนได้ความคิดและประสบการณ์ที่ดีขึ้น

ดีขึ้น

3. ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ

ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันสรุปสิ่งที่ได้จากกิจกรรมกลุ่มและการนำไปประยุกต์ใช้โดยมีขั้นตอนดังนี้

3.1 ผู้วิจัยถามนักเรียนว่า “ นักเรียนได้รับข้อคิดอย่างไรบ้างจากกิจกรรมนี้ ”

3.2 ผู้วิจัยถามนักเรียนว่า “ นักเรียนจะนำความรู้และประโยชน์ของกิจกรรมนี้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันอย่างไร ”

3.3 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม พร้อมทั้งให้ข้อมูลในเรื่องของการสละแบ่งปันทางกาย

4. ขั้นประเมินผล

สังเกตจากความร่วมมือและความสนใจในการร่วมกิจกรรมแข่งขันกระดานของนักเรียน

โปรแกรมการทำงานร่วมกันโดยยึดหลักสังคหวัตถุ4 ครั้งที่ 5 พุดชมเชยจุใจเพื่อให้ยินยอมตามในทางที่ดี

กิจกรรม	พุดหวานขานเพราะ
จุดมุ่งหมาย	เพื่อให้นักเรียนสามารถเลือกถ้อยคำที่เหมาะสมในการสนทนากับบุคคลอื่นๆ
เทคนิค	อภิปรายกลุ่ม
เวลา	50 นาที
อุปกรณ์	1. ดินสอ 2. กระดาษจดบันทึก คนละแผ่น

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นมีส่วนร่วม
 - 1.1 ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับการใช้คำพุด การพุดดีทำให้มีผลอย่างไร การพุดคำไม่ดีทำให้เกิดอะไร
 - 1.2 ผู้วิจัยชี้แจงวิธีการปฏิบัติกิจกรรมดังนี้
 - 1.2.1 ให้มีผู้สังเกตการณ์ 1 คน
 - 1.2.2 หลังจากนั้นแบ่งนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 มี 7 คน กลุ่มที่ 2 มี 8 คน
 - 1.3 ผู้วิจัยเลือกนักเรียนโดยการให้นักเรียนนับ 1 และ 2 เลือกคนที่นับ 1 เป็น 1 กลุ่ม เลือกคนที่นับ 2 ได้ 1 กลุ่ม จัดเก้าอี้ไว้ 15 ตัว ให้เก้าอี้หันหน้าเข้าหากัน และให้นักเรียนได้คุยกันให้ห่างกันพอสมควร
 - 1.4 ผู้วิจัยแจกกระดาษและดินสอให้นักเรียนเพื่อจดบันทึก
 - 1.5 ให้นักเรียนได้มองสำรวจดูว่าคู่ของเรามีอะไรพุดที่นักเรียนจะชมกันและกันได้บ้าง และให้นักเรียนใช้คำชมเพื่อนเป็นคำทักทายเช่น วันนี้ผมเธอสวยนะ วันนี้ตุ้มหูเธอสวยนะ เป็นต้น และให้นักเรียนได้สนทนากันเกี่ยวกับสิ่งที่นักเรียนสนทนากันนั้นต่อไป
 - 1.6 ผู้วิจัยกำหนดเวลาให้นักเรียน 3 นาที
 - 1.7 เมื่อหมดเวลา 3 นาทีให้นักเรียนขยับไปหาเพื่อนอีกคนหนึ่ง แล้วพุดคำพุดที่กล่าวชมเชยเพื่อนคนถัดไปเปิดเป็นคำทักทาย ทำอย่างนี้ต่อไปเรื่อยๆ จนกว่าจะถึงคนสุดท้าย
 - 1.8 ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นเมื่อได้รับคำชมเชย
2. ขั้นวิเคราะห์
 - ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นในกิจกรรมที่ทำ

3. ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ

ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปและร่วมกันสรุปโดยผู้วิจัยให้คำแนะนำในการใช้คำพูดที่เหมาะสมในสังคหวัตถุ 4 คือ ปิยวาจา การกล่าวคำไพเราะ

4. ขั้นประเมินผล

4.1 สังเกตจากการเข้าร่วมกิจกรรม

แบบฟอร์มการจดบันทึก

คนที่.....

นักเรียนกล่าวคำชมเชย

คำตอบของผู้ถูกถาม

.....

.....

ความรู้สึกขณะที่ถูกกล่าวชม

ความรู้สึกของผู้กล่าว

.....

.....

โปรแกรมการทำงานร่วมกันโดยยึดหลักสังคหวัตถุ 4 ครั้งที่ 6 การกล่าวคำสุภาพ จริงใจ ไพเราะอ่อนหวาน

กิจกรรม	พูดดีได้ พูดร้ายเสีย
จุดมุ่งหมาย	เพื่อให้นักเรียนสามารถใช้เป็นบทเรียนในการใช้คำพูดที่เหมาะสมและนำไปปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวันได้
เทคนิค	บทบาทสมมุติ
เวลา	50 นาที
อุปกรณ์	1. กระดาษเปล่า 15 แผ่น 2. เอกสารบทบาทสมมุติเรื่อง “พูดดีได้ พูดร้ายเสีย”

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นเตรียมการ

ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียนว่า นักเรียนพอทราบไหมว่าใครในกลุ่มของเราที่มีผู้มีการยาพในการพูดและการแสดงออกที่ดีและทำอย่างไร ให้นักเรียนยกตัวอย่าง

2. ขั้นแสดง

2.1 คัดเลือกอาสาสมัครในการแสดงบทบาทสมมุติ

2.2 แจกเอกสารบทบาทสมมุติเรื่อง “พูดดีได้พูดร้ายเสีย” ให้เวลาเตรียมตัว 5 นาที

เริ่มแสดงบทบาทสมมุติ สำหรับนักเรียนที่ไม่ได้แสดงให้เป็นผู้สังเกตการณ์ ใช้เวลาในการแสดงประมาณ 10-15 นาที

3. ขั้นอภิปรายผล

ให้นักเรียนทั้งหมดร่วมกันอภิปรายและสรุปบทบาทของแต่ละคนในหัวข้อ

3.1 ทำไมตายมูย จึงไม่ยอมขาววัวให้กับใคร

3.2 ตาผุยเป็นคนนิสัยอย่างไร

3.3 ถ้านักเรียนเป็นนายคำ นักเรียนจะทำอย่างไร เมื่อขอซื้อโคจากตาผุย และเมื่อซื้อโคไม่ได้จากตาผุย

3.4 ถ้านักเรียนเป็นนายคำ นักเรียนจะทำอย่างไรเมื่อโดนตาผุยไล่ตะเพิด

3.5 นายทองมีนิสัยอย่างไร

3.6 ทำไมตาผุยยอมขายโคให้นายทอง

3.7 นักเรียนมีความคิดเห็นอย่างไรในเรื่องนี้

4. ขั้นแสดงเพิ่มเติม

ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงเพิ่มเติมตามข้อเสนอแนะและความคิดของกลุ่ม

5. ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุป

5.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนเล่าประสบการณ์ ต่างๆ เกี่ยวกับการใช้คำพูด

5.2 ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันสรุปข้อคิดเห็นและสิ่งที่ได้จากการแสดงบทบาทสมมติในสถานการณ์ที่กำหนดขึ้น เน้นให้นักเรียนมีความคิด ความรู้สึกและแนวโน้มที่จะแสดงความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในการทำงานร่วมกันกับผู้อื่น

6. การประเมินผล

สังเกตการมีส่วนร่วมของนักเรียน

บทบาทสมมติ “พูดได้ พูดร้ายเสีย”

มีชายสูงวัยคนหนึ่งชื่อ ว่า ตาตุย ลักษณะที่เด่นของตาตุย คือ เป็นคนหัวล้าน ตาตุยเลี้ยงวัวไว้คู่หนึ่งและต้องการที่จะขายแต่ก็ขายไม่ได้ซักที เพราะแต่ละคนที่มาขอซื้อล้วนทำให้ตาตุยไม่คิดอยากจะขายให้ เพราะคนที่มีขอซื้อมักพูดคำที่แกล้งไม่ชอบ คือ ชอบพูดว่าตาหัวล้าน เช่นในครั้งหนึ่ง นายคำมาที่บ้านตาตุย เมื่อเจอตาตุยจึงพูดว่า “ไ้ ตาหัวล้าน วัวคู่นี้แกล้งจะขายเท่าไร” ผู้คนมักจะพูดกับตาตุยในลักษณะนี้เสมอๆ ตาตุยจึงไม่ยอมขายให้ใครทั้งที่อยากจะขาย และบ่อยครั้งที่ตาตุยไล่ตะเพิดคนที่พูดพาดพิงศีรษะของตนด้วยไม้ตะพรว

วันหนึ่งมีชายหนุ่มคนหนึ่งมาที่บ้านตาตุย ชายหนุ่มคนนี้เป็นคนสุภาพเป็นคนพูดจาฉะฉาน อ่อนหวาน มักให้เกียรติผู้อื่น เขาชื่อนายทอง เขามาที่บ้านตาตุยเพื่อขอซื้อวัว พอเจอตาตุยเขาจึงทักขึ้นว่า “พ่อจ๋า วัวคู่นี้พ่อจะขายราคาเท่าไรจ๊ะ”

ตาตุยได้ยินชายหนุ่มพูดด้วยวาจาอ่อนหวานเช่นนั้น จึงพูดไปว่า ชายชิลูก ปกติ พ่อขายคู่ละ 10,000 บาท พ่อจะขายให้คู่ละ 5,000 จ๊ะ

พระมหาเสน่ห์ ปภัสสโร

ผู้แต่ง

บทบาทสมมติ เรื่อง “พูดดีได้พูดร้ายเสีย”

บทบาทของตาฝูย ฉันเป็นคนศรัทธาล้าน ผู้คนมักจะล้อฉันเสมอเกี่ยวกับศรัทธาที่ล้านของฉัน ฉันมีวัวคู่หนึ่งฉันจะขายในราคาคู่ละ 10,000 บาท ผู้คนมักจะท้าทายฉันด้วยปมด้อยของฉันคือศรัทธาล้าน ฉันไม่พอใจจึงไล่ตะเพิดไปก็บ่อยๆ จนวันหนึ่งฉันพบนายทอง นายทองพูดกับฉันด้วยคำพูดที่ทำให้ฉันพอใจ ฉันจึงตกลงขายวัวคู่นั้นให้ในราคา 5,000 ซึ่งถูกมากแต่ฉันก็พอใจที่จะขาย

บทบาทของนายคำ ฉันเป็นคนชอบพูดเล่น วันหนึ่งฉันไปขอซื้อวัวกับตาฝูย แต่ฉันโดนตาฝูยไล่ตะเพิดด้วยไม้ตะพรวด เพราะฉันไปท้าทายแล้วว่า ตาหัวล้านวัวคู่นี้จะขายเท่าไร วัวฉันก็ไม่ได้ แถมยังเจ็บตัวอีกด้วย

บทบาทของนายทอง ฉันปกติเป็นคนพูดไพเราะ ฉันจะเข้าใจบุคคลอื่น เมื่อพูดฉันจะให้เกียรติทุกคน วันหนึ่งฉันได้ยินข่าวว่าตาฝูยจะขายวัวฉันต้องการวัว ฉันจึงไปหาตาฝูย ไปขอซื้อวัวกับตาฝูย ฉันเห็นแก่ศรัทธาล้าน แต่ฉันไม่ได้พูดถึงศรัทธาของตาฝูย ฉันทักแล้วว่า “พ่อจ้าววัวนี้พ่อจะขายเท่าไรจะ” ตาฝูยบอกว่าปกติ พ่อจะขาย 10,000 บาท เห็นที่เจ้าเป็นคนพูดรู้กาละเทศะ พ่อลดให้เหลือ 5,000

บทบาทของเพื่อนร่วมกลุ่ม พวกฉันเป็นคนสังเกตการณ์ในการแสดงบทบาทสมมติและคอยให้คำแนะนำ เสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งที่ตัวแทนของพวกเราแสดง

โปรแกรมการทำงานร่วมกันโดยยึดหลักสังคหวัตถุ 4

ครั้งที่ 7 การช่วยเหลือกิจกรรมกลุ่มเพื่อความสำเร็จของกลุ่ม

กิจกรรม	ค้นหาของ
จุดมุ่งหมาย	เพื่อให้นักเรียนตระหนักถึงการบำเพ็ญประโยชน์บอกผลดีของการช่วยเหลือบุคคลอื่น
เทคนิค	เกม
เวลา	50 นาที
อุปกรณ์	สิ่งที่นักเรียนมีอยู่ในตัว 1 อย่าง

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นมีส่วนร่วม

ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียนเรื่อง การปฏิบัติกิจกรรมใดๆ ร่วมกันจะต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์และแสดงความมีน้ำใจ โดยการไม่เห็นแก่ตัว ช่วยเหลือผู้อื่นและการเห็นอกเห็นใจผู้อื่นโดยดำเนินการดังนี้

1.1 ผู้วิจัยชี้แจงวิธีปฏิบัติตัวในการเล่นเกมน

1.1.1 เกมนี้ชื่อว่า “เกมค้นหาของ”

1.1.2 ให้นักเรียนแต่ละคนเตรียมสิ่งของๆตนไว้คนละ 1 ชิ้น นำไปซ่อนไว้

แล้วนำไปซ่อนไว้ภายในบริเวณห้องที่จัดกิจกรรมโดยไม่บอกให้ใครทราบ

1.2. ผู้วิจัยแบ่งนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม

1.2.1 ให้นักเรียนฟังสัญญาณที่ผู้วิจัยให้นักเรียนทุกคนในกลุ่มจับข้อมือเพื่อนไว้ และเริ่มไปหาของของแต่ละคนซ่อนไว้ในที่ต่างๆ โดยใช้เวลานให้น้อยที่สุด

1.2.2 กลุ่มใดที่ได้ของมาได้ครบ ให้รับนามาวางไว้ที่หน้ากลุ่มของตน แล้วร้อง”ไชโย”

1.3 ผู้วิจัยกำหนดกฎเกณฑ์และกติกาดังนี้

1.3.1 เวลาไปหาของที่ซ่อน ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มจับข้อมือเพื่อนไว้ไม่ให้หลุดจากกันและห้ามพูดคุยกันอย่างเด็ดขาด แต่อนุญาตให้ทำท่าทางบอกไปได้บ้าง เช่น พยักหน้า สายตีสระนัยปาก ไปในทิศทางที่ต้องการเป็นต้น และในการช่วยกันหาของนี้ นักเรียนจะต้องมีน้ำใจต่อกันทั้งเพื่อนในกลุ่มเดียวกัน และกลุ่มอื่น คือการไม่เห็นแก่ตัว การให้ความช่วยเหลือผู้อื่น และการเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

1.3.2 ทุกกลุ่มต้องพยายามหาของมาให้ครบ และปฏิบัติตามกฎเกณฑ์อย่างเคร่งครัด โดยใช้เวลานให้น้อยที่สุด กลุ่มใดสามารถนำของที่ซ่อนไว้มาครบคราก่อน ถือว่าชนะ

1.4 ผู้วิจัยให้สัญญาณในการเริ่มกิจกรรม

2. ขั้นวิเคราะห์

ผู้วิจัยให้นักเรียนทุกคนร่วมกันอภิปรายโดยใช้คำถามดังนี้

2.1 นักเรียนมีความรู้สึกอย่างไรเมื่อถูกคนอื่นดึงไปทางอื่น ขณะที่เราต้องการไปเอาของของเรา

2.2 นักเรียนแสดงความมีน้ำใจด้านการไม่เห็นแก่ตัว การให้ความช่วยเหลือผู้อื่นและการเห็นอกเห็นใจผู้อื่นได้อย่างไร

2.3 การไม่มีน้ำใจและไม่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์จะเกิดผลอย่างไรในการทำกิจกรรมนี้

2.4 ผู้ที่ไม่มีน้ำใจและไม่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคมจะมีผลต่อการดำรงชีวิตในสังคมหรือไม่อย่างไร

3. ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ

ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันสรุปสิ่งที่ได้จากกิจกรรมกลุ่มและการนำไปประยุกต์ใช้โดยมีขั้นตอนดังนี้

3.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนแต่ละคนบอกถึงความรู้สึกและประโยชน์ที่ได้จากกิจกรรมนี้

3.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันบอกถึงผลดีของการบำเพ็ญประโยชน์แก่ผู้อื่น

3.3 ผู้วิจัยสรุปโดยนำหลักอรรถจริยาการประพฤติตนให้เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นมาสรุปเพิ่มเติม

4. ขั้นประเมินผล

4.1 สังเกตจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรม

โปรแกรมการทำงานร่วมกันโดยยึดหลักสังคหวัตถุ 4 ครั้งที่ 8 การช่วยแก้ไขปรับปรุงส่งเสริมในสิ่งที่เพื่อนบกพร่อง

กิจกรรม ภาพวาดเตือนใจ

จุดมุ่งหมาย เพื่อให้นักเรียนตระหนักถึงผลเสียที่เกิดจากการไม่ช่วยแนะนำตักเตือนเมื่อเพื่อนมีข้อบกพร่อง และผลดีที่เกิดจากการช่วยแนะนำตักเตือนเมื่อเพื่อนมีข้อบกพร่อง

เทคนิค อภิปรายกลุ่ม

เวลา 50 นาที

อุปกรณ์ 1. กระดาษสำหรับวาดภาพ
2. สีเทียน

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นมีส่วนร่วม

ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียนเรื่อง การปฏิบัติกิจกรรมใดๆ ร่วมกันจะต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์และแสดงความมีน้ำใจ โดยการไม่เห็นแก่ตัว ช่วยเหลือผู้อื่นและการเห็นอกเห็นใจผู้อื่นโดยดำเนินการดังนี้

1.1 ผู้วิจัยแบ่งนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่มๆ ละ 5 คน

1.2 ผู้วิจัยแจกกระดาษวาดเขียนขนาด 8 คูณ 10 นิ้ว ให้นักเรียนกลุ่มละ 1 แผ่น สีเทียนกลุ่มละ 1 กล่อง

1.3 ผู้วิจัยบอกให้นักเรียนช่วยกันวาดภาพภายใน 10 นาที โดยมีสิ่งต่อไปนี้เป็นส่วนประกอบ คือ ต้นไม้ แม่น้ำ สะพาน บ้านริมฝั่งแม่น้ำ แม่ค้าขายของ และดวงอาทิตย์

1.4 ผู้วิจัยให้สัญญาณเมื่อหมดเวลา หลังจากนั้นให้แต่ละกลุ่มเสนอผลงานให้อีกกลุ่มตัดสินใจว่าจะได้คะแนนเท่าไร โดยมีเกณฑ์ให้คะแนน ดังนี้

- ความสวยงาม	5	คะแนน
- การวางภาพ	5	คะแนน
- มีภาพครบตามกำหนด	5	คะแนน
- รายละเอียดของภาพ	5	คะแนน
รวม	20	คะแนน

1.5 ผู้วิจัยนำคะแนนของแต่ละกลุ่มมาเขียนบนกระดาน แล้วให้นักเรียนทั้งสองกลุ่มช่วยกันวิจารณ์งาน โดยให้ข้อเสนอแนะ ข้อบกพร่อง และวิธีปรับปรุงแก้ไข

1.6 ผู้วิจัยให้นักเรียนแต่ละกลุ่ม นำภาพเดิมที่ได้รับข้อเสนอแนะ ไปปรับปรุง แก้ไข แล้วตกแต่งโดยใช้เวลา 5 นาที

1.7 ผู้วิจัยให้แต่ละกลุ่มนำภาพที่ตกแต่งใหม่มาเสนอแนะ ผลัดกันให้คะแนนเป็นครั้งที่ 2 โดยใช้เกณฑ์การให้คะแนนเช่นเดียวกับครั้งแรก แล้วครูจดคะแนนไว้บนกระดานเพื่อเปรียบเทียบกับคะแนนในครั้งแรก

2. ขั้นวิเคราะห์

ผู้วิจัยใช้คำถามกระตุ้นให้นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์ประสบการณ์ จากการเข้าร่วมกิจกรรมเรียนรู้ พร้อมทั้งวิเคราะห์ความรู้สึกและพฤติกรรมของนักเรียนแต่ละคน

3. ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ

ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันสรุปสิ่งที่ได้จากกิจกรรมกลุ่มและการนำไปประยุกต์ใช้โดยมีขั้นตอนดังนี้

3.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายผลที่ได้จากกิจกรรม เกี่ยวกับการช่วยตกเตือนแนะนำเมื่อเพื่อนมีข้อบกพร่อง แล้วสรุปเป็นแนวทางเพื่อนำไปใช้ในชีวิตรประจำวัน

3.2 ให้นักเรียนร่วมกันประเมินการเรียนรู้ของตนเอง และกลุ่ม ด้วยการอภิปรายร่วมกัน

3.3 ผู้วิจัยสรุปโดยการนำหลักอรรถจริยาการประพฤติตนให้เป็นประโยชน์ส่วนรวมในด้านการแนะนำประโยชน์ที่ควรทำมาอธิบายเพิ่มเติมเพื่อให้นักเรียนสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้จริง

4. ขั้นประเมินผล

สังเกตจากการมีส่วนร่วมในการอภิปรายกลุ่ม

โปรแกรมการทำงานร่วมกันโดยยึดหลักสังคหวัตถุ 4 ครั้งที่ 9 การวางตนให้เหมาะกับฐานะและหน้าที่

กิจกรรม	หัวหน้าที่คนใหม่
จุดมุ่งหมาย	เพื่อให้นักเรียนเรียนรู้ถึงการที่วางตนได้อย่างสม่ำเสมอกับคนที่วางตนไม่แน่นอน
เทคนิค	บทบาทสมมติ
เวลา	50 นาที
อุปกรณ์	เอกสารบทบาทสมมติ เรื่อง “หัวหน้าที่คนใหม่”

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นเตรียมการ

ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียนเรื่อง การปฏิบัติกิจกรรมใดๆ ร่วมกันจะต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์และแสดงความมีน้ำใจ โดยการไม่เห็นแก่ตัว ช่วยเหลือผู้อื่นและการเห็นอกเห็นใจผู้อื่นโดยจริงใจ

2. ขั้นแสดง

2.1 คัดเลือกอาสาสมัครเพื่อเป็นตัวแทนแสดงบทบาทสมมติเรื่อง “หัวหน้าที่คนใหม่”

2.2 แจกเอกสารบทบาทสมมติเรื่อง “หัวหน้าที่คนใหม่” ให้ผู้แสดงอ่านและเตรียมตัวแสดง พร้อมจัดสถานที่ให้เหมาะสมกับการแสดง

2.3 เริ่มแสดงบทบาทสมมติ ให้ผู้แสดง แสดงบทบาทของตนสำหรับนักเรียนที่ไม่ได้แสดงให้เป็นผู้สังเกตการณ์ ใช้เวลาประมาณ 10 – 15 นาที

2.4 ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันแสดงบทบาทสมมติ “เรื่อง หัวหน้าที่คนใหม่”

3. ขั้นอภิปราย

ผู้วิจัยให้นักเรียนทุกคนร่วมกันอภิปรายและสรุปบทบาทการแสดงในหัวข้อต่อไปนี้

3.1 จากเรื่องนี้นักเรียนอยากให้สุนทรหรือวิทยาเป็นหัวหน้าห้อง เพราะอะไร

3.2 ถ้านักเรียนได้รับเลือกให้เป็นหัวหน้าห้อง นักเรียนจะปฏิบัติตัวอย่างไร เพราะอะไร

3.3 การเป็นหัวหน้าชั้นที่ดี และวางตนเสมอต้นเสมอปลายที่ดีที่สุดสำหรับนักเรียนควรทำอย่างไร

4. ขั้นแสดงเพิ่มเติม

ครูให้นักเรียนแสดงเพิ่มเติมตามข้อเสนอแนะของเพื่อนในกลุ่ม

5. ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุป

ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันสรุปสิ่งที่ได้จากกิจกรรมกลุ่มและการนำไปประยุกต์ใช้โดย
ขั้นตอนดังนี้

5.1 ผู้วิจัยแนะนำบทบาทของตัวละครในบทบาทสมมติที่จัดขึ้นและสรุปเพื่อเติมโดยนำ
หลักสังคหวัตถุ 4 ข้อ สมานัตตตา มาบรรยายประกอบ

5.2 ผู้วิจัยให้แง่คิดในการดำรงชีวิต โดย ยกตัวอย่างสุนทร ซึ่งเป็นหัวหน้าห้องที่ดีมาเป็น
ตัวอย่าง

5.3 ผู้วิจัยสรุปให้นักเรียนเห็นคุณค่าของการวางตัวเสมอต้นเสมอปลายให้นักเรียนได้เห็น
ความสำคัญยิ่งขึ้น

6. ชั้นประเมินผล

สังเกตการมีส่วนร่วมของนักเรียน

บทบาทสมมติของผู้แสดงในหัวข้อ “หัวหน้าคนใหม่”

บทบาทของสุนทร สมมติให้ฉันชื่อสุนทร ฉันเพิ่งสอบเข้าเรียนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ฉันได้รับให้เป็นหัวหน้าห้อง เนื่องจากฉันมีขอบช่วยเหลือเพื่อนและมักจะได้รับคำชมเชยจากเพื่อนและครูนิภาเสมอ มีครั้งหนึ่งในชั่วโมงคณิตศาสตร์ที่อาจารย์นิภาสอน หลังจากครูนิภาสอนจบครูนิภาสั่งให้นักเรียนทำแบบฝึกหัด แล้วให้สุนทร นำไปส่ง พรเลิศทำช้ากว่าคนอื่น สุนทรจึงคอยให้พรเลิศทำเสร็จจึงรวบรวมไปส่ง

บทบาทของพรเลิศ สมมติให้ฉันชื่อพรเลิศ ชั่วโมงคณิตศาสตร์ของอาจารย์นิภา ฉันทำแบบฝึกหัดเสร็จช้า แต่ยังไม่หมดเวลาส่ง ฉันขอให้สุนทรรอก่อน สุนทรก็คอยจนฉันทำงานเสร็จแล้วจึงนำไปส่งครู ฉันจึงได้คะแนนดี ต่อมาภาคเรียนที่ 2 สุนทร ไม่สบายบ่อย จึงมอบภาระให้กับวิทยาซึ่งได้รับการเลือกจากเพื่อนๆ ให้เป็นหัวหน้าห้องแทน ชั่วโมงคณิตศาสตร์ครั้งหนึ่ง ครูนิภาให้ทำแบบฝึกหัดเพราะวิชานี้เป็นวิชาที่ฉันไม่ถนัดจึงทำให้ฉันทำช้ากว่าคนอื่น ฉันขอให้วิทยาคอยแต่วิทยาบอกว่า เมื่อทำเสร็จข้าก็ไปส่งเองซิ เมื่อฉันทำเสร็จฉันจึงต้องนำไปส่งเองแต่ปรากฏว่า ฉันส่งช้าไป ครูนิภากลับแล้วเพราะคิดว่านักเรียนส่งทุกคนแล้ว ฉันจึงไม่ได้ส่งงานเมื่อถึงเวลาทำให้ฉันโดนหักคะแนน

บทบาทของวิทยา สมมติให้ฉันชื่อวิทยา ฉันเล่าให้เพื่อนๆ ฟังว่าฉันเคยเป็นหัวหน้าห้องที่โรงเรียนเก่าที่ฉันอยู่ ในเทอมที่ 2 สุนทร หัวหน้าห้องคนเก่าไม่สบาย เพื่อนๆ จึงเลือกฉันให้เป็นหัวหน้า ครั้งหนึ่ง ครูนิภาให้ทำคณิตศาสตร์ส่งและให้ฉันรวบรวมไปส่ง พรเลิศทำเสร็จช้าฉันจึงให้ไปส่งเอง แต่พรเลิศส่งไม่ทันทำให้ได้ครูนิภาหักคะแนน จึงได้คะแนนน้อยกว่าคนอื่น

บทบาทของอาจารย์นิภา สมมติให้ฉันชื่อนิภา เป็นครูของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สอนวิชาคณิตศาสตร์ เทอมแรกฉันสั่งงานนักเรียนไม่มีปัญหาอะไร เมื่อสั่งให้หัวหน้าส่งงาน ก็เรียบร้อยดีทุกครั้ง แต่มาเทอมที่ 2 มีการเปลี่ยนหัวหน้าห้องคนใหม่ ห้องมักจะมีปัญหาบ่อยๆ โดยเฉพาะเมื่อฉันมอบงานให้ทำและให้หัวหน้าห้องรวบรวมงานส่ง มีครั้งหนึ่ง พรเลิศทำงานส่งไม่ทันทำให้ฉันหักคะแนน

บทบาทของเพื่อนนักเรียนในห้อง สมมติให้พวกฉันเป็นนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 2 พวกฉันในเทอมแรกไม่มีปัญหาอะไรเกี่ยวกับการส่งงานเพราะหัวหน้ารับผิดชอบงานดี ส่วนในเทอมที่สองสุนทร ซึ่งเป็นหัวหน้าคนเก่าไม่สบายบ่อยๆ พวกฉันจึงเลือกวิทยามาเป็นหัวหน้าชั้นแทนเพราะวิทยามักพูดให้ฟังว่าตนเคยเป็นหัวหน้าชั้นเมื่อครั้งเรียนอยู่โรงเรียนเดิม เมื่อมารับตำแหน่งหัวหน้า วิทยามักใช้อำนาจและไม่คอยรับผิดชอบงาน มีครั้งหนึ่งครูนิภาให้พวกเราทำคณิตศาสตร์แล้วให้หัวหน้าห้องรวบรวมแล้ว

โปรแกรมการทำงานร่วมกันโดยยึดหลังสังคหวัตถุ 4 ครั้งที่ 10 ปฏิบัติตัวเสมอต้นเสมอปลาย

กิจกรรม	หนูตายนำโชค
จุดมุ่งหมาย	เพื่อให้นักเรียนสามารถปฏิบัติตนและบอกผลดีของการใช้โอกาสให้เหมาะสมสถานการณ์ได้
เทคนิค	กรณีตัวอย่าง
เวลา	50 นาที
อุปกรณ์	กรณีตัวอย่างเรื่อง “หนูนำโชค”

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นมีส่วนร่วม

ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียนเรื่องการปฏิบัติกิจกรรมใดๆ ก็ตามถ้ากระทำอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ จะทำให้เกิดผลดีกับนักเรียนได้ และให้นักเรียนปฏิบัติดังนี้

1.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนนั่งเป็นวงกลม

1.2 ผู้วิจัยแจกเอกสารกรณีตัวอย่างเรื่อง “หนูตายนำโชค” ให้นักเรียนโดยใช้เวลา 15 นาทีในการอ่านและอภิปรายภายในกลุ่ม

2. ขั้นวิเคราะห์

ผู้วิจัยให้นักเรียนทุกคนร่วมกันอภิปรายโดยมีขั้นตอนดังนี้

2.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนทุกคนร่วมกันอภิปรายถึงตัวละครในกรณีตัวอย่างที่ได้อ่านแล้ว

2.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนทุกคนพิจารณาบุคลิกของตัวละครในกรณีตัวอย่าง

3. ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ

ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันสรุปสิ่งที่ได้จากกิจกรรมกลุ่มและการนำไปประยุกต์ใช้โดยมีขั้นตอนดังนี้

3.1 ผู้วิจัยถามนักเรียนว่า “ นักเรียนได้รับข้อคิดอย่างไรจากกิจกรรมนี้

3.2 ผู้วิจัยถามนักเรียนว่า “ นักเรียนจะนำความรู้และประโยชน์ของกิจกรรมนี้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันอย่างไร

3.3 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม พร้อมทั้งให้ข้อมูลในเรื่องสมานัตตตา การวางตนเสมอต้นเสมอปลายของตัวละครในกรณีตัวอย่าง

4. ขั้นประเมินผล

สังเกตจากความร่วมมือในการอภิปรายกรณีตัวอย่าง เรื่อง “หนูตายนำโชค” ของนักเรียน

ใบความรู้เรื่อง

หนูนายน้ำโชค

ในเมืองพาราณสี แคว้นกาสิ มีตระกูลเศรษฐีตระกูลหนึ่งซึ่งสร้างตัวมาจากเงินทุนเพียงเล็กน้อย จนประสบผลสำเร็จ มีกิจการขยายใหญ่โต มีทรัพย์สินมากมาย คนในตระกูลเศรษฐีนิยมสนับสนุน ให้พวกคนจนสร้างตัวด้วยสติปัญญาของตนเองมีเศรษฐีผู้หนึ่ง ชื่อว่า “จุฬเศรษฐี”

จุฬเศรษฐี เป็นคนฉลาดเห็นอะไรแล้ว หากจะให้คิดเป็นเรื่องทำมาหากินก็ทำได้หมด วันหนึ่งขณะเดินทางไปเฝ้าพระราช เขาเห็นหนูนอนตายอยู่กลางถนน จึงพูดขึ้นว่า“ใครก็ตามที่ตาถึง หากจะเอาหนูตัวนี้ไปทำประโยชน์ ก็จะได้ประโยชน์อย่างเหลือ หนูตัวนี้แหละจะทำให้คนเป็นเศรษฐี”เพราะเขาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการดูการโคจรของดาวฤกษ์

ในขณะนั้นมีชายเขีญใจคนหนึ่งอยู่ในบริเวณนั้น ได้ยินเศรษฐีพูดเช่นนั้น ก็อุกคิดขึ้นมาว่าเศรษฐีไม่ใช่คนพูดเล่น เขาคิดต่อไปว่าบางทีเศรษฐีใหม่อาจจะเขาก็ดได้ ครั้นคิดอย่างนั้นแล้ว เขาจึงเดินไปหยิบหนูนายน้ำโชคเดินเข้าไปในตลาดคนเลี้ยงแมว ได้ทรัพย์สินจากเจ้าของแมว ๑ กากณิก ได้เงินมา ๑ กากณิกแล้ว ชายเขีญใจก็คิดต่อไปถึงวิธีที่จะทำเงินจำนวนนี้ให้มีเพิ่มมากขึ้น เขา จึงเอาเงิน ๑ กากณิก ไปซื้อน้ำอ้อยบขันใหญ่มา ๑ ขันได้นำน้ำอ้อยบมาแล้วก็หาหม้อใส่น้ำดื่มมา ๑ ใบ จากนั้นก็ถือน้ำอ้อยบและหม้อน้ำดื่มไปดักรอพวกช่างจัดดอกไม้ทันทีที่พวกช่างจัดดอกไม้ออกจากปามาถึงที่นั้น ชายเขีญใจก็เชิญชวนให้กินน้ำอ้อยบและดื่ม น้ำ พวกช่างจัดดอกไม้กำลังเหนื่อยและอ่อนเพลีย ได้กินน้ำอ้อยบและดื่มน้ำเย็นแล้วก็รู้สึกสดชื่นกระปรี้กระเปร่า ก่อนจากไปได้ให้ดอกไม้คนละกำเป็นค่า น้ำอ้อยบและน้ำดื่ม เขาจึงนำดอกไม้ไปขายและซื้อน้ำอ้อยและจัดการบริการถึงสวนดอกไม้ พวกช่างจัดดอกไม้เองก็ดีใจที่เห็นเขามาบริการ ถึงที่ จึงอุดหนุนเต็มที่ วันนี้ของมีมากกว่าเมื่อวาน พวกเขาคงกินกันเต็มที่ และเมื่ออิ่มแล้วก็ให้ดอกไม้เป็นค่าของกินเพิ่มขึ้นกว่าเมื่อวาน ชายเขีญใจก็นำดอกไม้ไปขายอีก คราวนี้ได้เงินมาถึง ๘ กหาปณะ ชายเขีญใจยังคงบริการพวกช่างจัดดอกไม้เหมือนเดิม เขาเก็บต้นทุนไว้ ๘ กหาปณะ ที่เหลือจากนั้นก็จับจ่ายใช้สอย ทำให้ความเป็นอยู่เริ่มดีขึ้นอยู่มาวันหนึ่งเกิดมีฝนตกหนัก พายุพัดกระหน่ำ จนกิ่งไม้ทั้งสดทั้งแห้งหักระเนระนาดเต็มสวนหลวงของพระราช คนเฝ้าสวนหลวงเห็นแล้วรู้สึกหนักใจ เพราะไม่รู้จะหาวิธีขจัดได้อย่างไร ชายเขีญใจไปเห็นเข้าก็คิดเป็นเงินเป็นทองขอกิ่งไม้เหล่านั้นกับคนเฝ้าสวนหลวงเมื่อได้รับอนุญาตแล้ว ชายเขีญใจก็รีบไปหาพวกเด็กซึ่งกำลังเล่นอยู่ในสนามเด็กเล่น แจกน้ำอ้อยบให้พวกเด็กกิน แล้วก็ขอแรงพวกเด็กให้ช่วยกันขนกิ่งไม้หักออกจากสวนหลวงไปกองไว้ที่หน้าประตูทางเข้า เด็กมีจำนวนมากขนหมดได้ใช้เวลาไม่นานขณะนั้นช่างปั้นหม้อกำลังต้องการฟืนมาสูมเตาเผาหม้อ เขาผ่านมาเห็นกิ่งไม้กองอยู่ที่ประตูสวนหลวง จึงขอซื้อจากชายเขีญใจ ในราคา ๑๖ กหาปณะ และแถมภาชนะดินเผา เช่น ตุ่มน้ำ เป็นต้น ให้อีก ๕ ใบชายเขีญใจมีเงินเก่ายอยู่ ๘ กหาปณะบวกกับเงินที่หามาได้อีก ๑๖ กหาปณะ รวมเป็นเงินได้ ๒๔ กหาปณะ เขายัง

จากนั้นมาอีก ๓ วัน เพื่อนที่ท่าเรือก็บอกว่ามีเรือใหญ่มาจอดทอดสมออยู่ที่ท่าเรือ เรือใหญ่นั้นเป็นเรือบรรทุกสินค้าและมีสินค้าอยู่เต็ม ชายคนเชื้อใจทราบความนั้นแล้วก็เห็นทางหาเงินทันที เขายอมลงทุนด้วยการเอาเงิน ๘ กหาปณะ ไปเช่ารถคันหนึ่งมามีคน ห้อมล้อม นั่งไปยังท่าเรือ เขาเหมาสินค้าทั้งลำเรือจากนายเรือ โดยมอบแหวนวงหนึ่งไปเป็นมัดจำ จากนั้นก็สั่งให้ล้อมมานั้นเป็นสำนักงานติดต่อซึ่งเขานั่งอยู่ในม้านั้น

เขาทำเช่นนั้นก็เพราะรู้ว่าจะมีพ่อค้ามาซื้อสินค้าจากเรือบรรทุกสินค้านี้ไปขายเป็นประจำ เมื่อเขาเหมาสินค้าไว้ทั้งหมดแล้ว เวลาพ่อค้ามาซื้อก็ต้องซื้อจากเขา ซึ่งทำให้เขาสามารถขึ้นราคาสินค้าได้ตามความเหมาะสม เหตุการณ์ก็เกิดขึ้นตามคาด พ่อค้าประมาณ ๗๐๐ คนจากเมืองพาราณสี พอได้ทราบว่าเรือบรรทุกสินค้ามาถึงแล้ว ก็พากันมาหมายจะซื้อสินค้าเหมือนอย่างเคย นายเรือชี้แจง“สินค้าทั้งหมดนี้มีพ่อค้าใหญ่เหมาไปแล้ว”พ่อค้าเหล่านั้นพากันไปหาพ่อค้าใหญ่ตามที่นายเรือบอก ซึ่งก็คือชายเชื้อใจนั่นเอง ครั้นได้ทราบจากเจ้าหน้าที่ที่เฝ้าอยู่นอกม่านว่ามีพ่อค้ามาขอพบ ชายเชื้อใจในมาดของพ่อค้าใหญ่ก็ออกมาอย่างสง่าผ่าเผย หลังจากเจรจากันแล้ว พ่อค้าทั้ง ๗๐๐ คนนั้นก็จ่ายทรัพย์คนละ ๑,๐๐๐ กหาปณะ ให้เขาปล่อยหุ้นทั้งหมด ซึ่งเขาก็ทำตามข้อเสนอเป็นอันว่าชั่วระยะเวลา ๔ เดือน ชายคนเชื้อใจสามารถหาเงินได้หลายแสนเขานึกถึงบุญคุณของจุฬศรฐฐีที่พุดแนะนำ คราวที่พบหนุตาย เขารีบเดินทางกลับมาเมืองพาราณสีเข้าไปหาศรฐฐี แล้วนำทรัพย์ ๑๐๐,๐๐๐ กหาปณะไปมอบให้ พร้อมทั้งเล่าความจริงให้ทราบทั้งหมด ฝ่ายจุฬศรฐฐีได้ฟังแล้วก็ปลื้มใจ จึงยกลูกสาวให้เขาเป็นรางวัล และยกทรัพย์สมบัติทั้งหมดให้ดูแล ชายเชื้อใจซึ่งบัดนี้ไม่มีความยากจนเหลืออยู่แล้ว เมื่อศรฐฐีล่วงลับไปก็ได้รับแต่งตั้งจากพระราชโอรสให้ดำรงตำแหน่งศรฐฐีแทนพ่อตาสืบมาจนกระทั่งสิ้นอายุ (ที่มา : www.consumerthai.org)

โปรแกรมการทำงานร่วมกันโดยยึดหลักสังคหวัตถุ 4 ครั้งที่ 11 การวางตนเสมอต้นเสมอปลาย

ชื่อกิจกรรม	ทำตัวไม่ดีทำให้มีปัญหา
จุดมุ่งหมาย	ให้นักเรียนรู้คุณค่าของการวางตัวที่เหมาะสม
เทคนิคที่ใช้	อภิปรายกลุ่ม
เวลา	50 นาที
อุปกรณ์	ใบความรู้เรื่อง “หอยกับกระต่าย”

วิธีดำเนินการ

1.ขั้นการมีส่วนร่วม

- 1.ผู้วิจัยทักทายนักเรียนและบอกถึงกิจกรรมในวันนี้ คือการอภิปรายกลุ่มโดยผู้วิจัยจะมีเรื่องเหตุการณ์ เรื่อง เหตุที่หอยกับกระต่ายไม่ถูกกัน
- 2.ผู้วิจัยให้นักเรียนอ่านใบความรู้เรื่อง เหตุที่หอยกับกระต่ายไม่ถูกกัน
3. ให้นักเรียนเขียนสรุปความคิดของตนเองใส่ไว้ในกระดาษ
4. ผู้วิจัยถามความคิดเห็นของแต่ละคน
5. ผู้วิจัยช่วยสรุปเกี่ยวกับสังคหวัตถุ 4 เพิ่มเติม

2.ขั้นการวิเคราะห์

- 1.กระต่ายเป็นอย่างไร
2. หอยเป็นอย่างไร

3.ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ

สังคหวัตถุ 4 คือ คุณธรรมที่ทำให้เกิดความสามัคคีกันภายในกลุ่มคนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปที่มีความสัมพันธ์กัน มี ทาน การให้การแบ่งปัน ปิยวาจา การกล่าวคำไพเราะจริงใจ อุตถจริยา การทำตนให้เป็นประโยชน์แก่ส่วนรวม สมานัตตตา การวางตนเสมอต้นเสมอปลาย เป็นคุณธรรมที่ทำให้เกิดความสามัคคีในหมู่คณะ ถ้านักเรียนเป็นอย่างกระต่ายมีความหยิ่งพอง ยอมทำให้คนอื่นเขามั่นใจซักวันหนึ่งก็ต้องมีคนทำให้เจ็บใจจนได้ เช่น หอยขมทำกับกระต่าย ส่วนหอยขม ก็อาศัยเล่ห์ในการเอาชนะ เมื่อขาดความสามัคคีภายในจึงทำให้ประสบความล้มเหลว คือ ถูกกระต่ายจับผิดได้ เป็นต้น

.....การทำงานร่วมกับผู้อื่นก็เหมือนกัน บุคคลที่ทำงานร่วมกับผู้อื่นก็ควรจะต้องมีความเกรงอกเกรงใจกันไม่เย่อหยิ่งจองหอง ไม่เป็นคนขดในช่องอในกระดุก มีความจริงใจ เพื่อจะทำ

4. ^๕ขั้นประเมินผล

สังเกตจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของนักเรียน

ใบความรู้เรื่อง หอยกับกระต่าย

กาลครั้งหนึ่งสมัยนั้นบรรดาสัตว์ต่างๆยังรักกันดีอยู่ อยู่มาวันหนึ่งเจ้ากระต่ายตัวหนึ่งเดินคิดเพลินๆไปก็ไปเจอกับหอยขมเข้า กระต่ายก็ได้พูดเยาะเย้ยทำให้หอยไม่พอใจ จึงทำกระต่ายแข่งขันวิ่งกัน โดยให้หอยอยู่ในหนอง ตนจะอยู่บนบกและใช้คำพูดร้องเรียนกัน ถึงวันแข่ง หอยก็นัดพรรคพวกไว้มากมายในน้ำ เมื่อกระต่ายวิ่ง และเรียก “หอย” เจ้าหอยก็ร้องอยู่ข้างหน้าเสมอ มีครั้งหนึ่ง หอย ขานรับพร้อมกัน 2 ตัวจึงทำให้กระต่ายรู้ว่าตนโดนโกงจึงโกรธและสาปว่า ต่อไปขอให้เราอย่างได้มาเจอจะเจอกันอีกเลย ผู้เฒ่าผู้แก่จึงบอกว่า ถ้าเอาเนื้อกระต่ายมาแกงใส่หอยต้มอย่างไร เนื้อของกระต่ายก็จะไม่สุก

เรื่องเล่าจากพ่อ
พระมหาเสน่ห์ ปภสฺสโร(ไชยสุภา)
ผู้เรียบเรียง

โปรแกรมการทำงานร่วมกันโดยยึดหลักสังคหวัตถุ 4 ครั้งที่ 12 ปัจฉิมนิเทศ

ชื่อกิจกรรม เวมารักกัน

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นต่อการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม
2. เพื่อให้นักเรียนได้สรุปผลของการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม
3. เพื่อให้นักเรียนสามารถนำข้อคิด และวิธีคิดตามหลักสังคหวัตถุ 4 จากกลุ่ม ไป

ปรับใช้ให้เหมาะสมกับชีวิตของตนและดำเนินชีวิตอย่างมีคุณค่าและไม่ประมาท

เวลา 50 นาที

อุปกรณ์

1. เครื่องเล่นเทป
2. เพลงบรรเลง
3. เนื้อเพลง คำสัญญา
4. กระดาษ ปากกา

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นการมีส่วนร่วม

1. ผู้วิจัยให้นักเรียนนั่งเก้าอี้เป็นรูปครึ่งวงกลม และสนทนาซักถามนักเรียนถึงความรู้สึกดีๆ ที่มีให้กันตลอดระยะเวลาของการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มว่า รู้สึกอย่างไรบ้างและประสบการณ์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มว่าได้รับสิ่งใดบ้าง โดยเปิดเพลงบรรเลงคลอเบาๆ

2. ผู้วิจัยแจกกระดาษให้นักเรียนทุกคน แล้วเขียนความรู้สึกทั้งหมดของตัวเองที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มลงในกระดาษที่แจกให้

3. เมื่อเสร็จแล้วผู้วิจัยนำมาอ่านเพื่อให้สมาชิกฟัง

4. ผู้วิจัยให้นักเรียนร้องเพลง คำสัญญา ร่วมกัน

2. ขั้นการวิเคราะห์

ผู้วิจัยให้นักเรียนทุกคน แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความรู้สึกร่วมกัน เกี่ยวกับการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มในครั้งนี้ และการเรียนรู้โดยใช้สังคหวัตถุธรรม ในการทำงานร่วมกัน ซึ่งมีประโยชน์ในการที่จะนำไปใช้ปรับเปลี่ยนวิธีการทำงานร่วมกันของนักเรียน

3. ขั้นสรุป และประยุกต์หลักการ

ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมสรุป ความสำคัญของการทำงานร่วมกัน ในด้านการพูด แสดงความคิดเห็น การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การสนับสนุนให้กำลังใจ การช่วยเหลือผู้อื่น การหา ข้อตกลง และปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่ม โดยผู้วิจัยได้ยก สังคหวัตถุ 4 ข้างต้น มาอธิบายย้ำ ประกอบ เพื่อให้นักเรียนรู้คุณค่าของการทำงานร่วมกัน โดยอาศัยหลักธรรม สังคหวัตถุ 4

4. ^{ขั้น}ประเมินผล

ผู้วิจัยสังเกตจากความสนใจ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของนักเรียน

เพลง คำสัญญา

ก่อนจากกัน ขอสัญญา ฝากประทับตรึงตรา จนกว่าจะพบกันใหม่
 โบกมืออำลา สัญญาด้วยหัวใจเพราะรักติดตรึงห่วงใย ด้วยใจผูกพันมั่นคง
 ด้วยความดี นั้นฝังตรึง จากไปแล้วคำนึง จึงประทับดวงใจ
 อย่าได้ลืมเลือนสัญญากันไว้อย่างไร ขอให้เรา มั่นคงจิตใจ ก้าวไปสร้างสรรค์ความดี
 ให้อเพื่อนเอย เคยร่วมสนุกกันมา แต่เวลาต้องพาให้เราจากกัน
 ไม่นานหรอกหนา เราได้มาพบกัน ไม่มีสิ่งใดขวางกั้น เพราะเรามั่นในสัญญา
 หากแผ่นดิน ไม่ฝืนกาย จะสุขจะทุกข์เพียงใด น้อมกายยืมสู้ฟันฝ่า
 ร้อยรัด ดวงใจ มั่นในคำสัญญา สร้างสรรค์เพื่อมวลประชา นี่คือ สัญญาของเรา...

.....

ที่มา...บทเพลงเพื่อชีวิต

(ขับร้องโดยวงอินโดจีน)

ภาคผนวก ข

1. รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ
2. หนังสือเชิญผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือ
3. หนังสือขอความอนุเคราะห์ทำการวิจัย
4. หนังสือแต่งตั้งประธานสอบปากเปล่า
5. ประวัติย่อผู้วิจัย

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ

ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถามวัดการทำงานร่วมกันโดยยึดหลักสังคหวัตถุ 4
ของนักเรียนและโปรแกรมพัฒนาการทำงานร่วมกันโดยยึดหลักสังคหวัตถุ 4

1. รองศาสตราจารย์ ชูชีพ อ่อนโคกสูง

ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พาสณา จุลรัตน์

ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

3. อาจารย์ ดร.มณฑิรา จารุเพ็ง

ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ สกุล	พระมหาเสน่ห์ ไชยสุภา
วันเดือนปีเกิด	1 พฤษภาคม พ.ศ. 2518
สถานที่เกิด	บ้านเลขที่ 171 หมู่ 3 บ้านหนองโน ตำบลน้ำคำ อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	วัดหลวงสุขมงคลาราม ตำบลเมืองใต้ อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ.2531	จบประถมศึกษาจากโรงเรียนบ้านหนองโน ตำบลน้ำคำ อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ
พ.ศ.2545	จบเปรียญธรรม 4 ประโยคจากสำนักเรียนวัดราชบพิตร กรุงเทพมหานคร
พ.ศ.2542	จบมัธยมศึกษาตอนปลายจากศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดศรีสะเกษ
พ.ศ.2546	จบปริญญาตรีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย คณะศึกษาศาสตร์ เอกการสอนภาษาอังกฤษ
พ.ศ.2552	จบการศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม) สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร